

A
KEGYES-TANÍTÓREND
KECSKEMÉTI FŐGIMNÁZIUMÁNAK
ÉRTESITŐJE

AZ
1908—1909-IKI TANÉVRŐL.

KÖZZÉTESZI
DR. TÓTH GYÖRGY
IGAZGATÓ.

Kecskeméten
nyomatott az Első Kecskeméti Hirlapkiadó- és Nyomda-Részvénytársaság könyvnyomdájában. 6
1909.

A
KEGYES-TANÍTÓREND
KECSKEMÉTI FŐGIMNÁZIUMÁNAK
ÉRTESITŐJE

AZ
1908—1909-IKI TANÉVRŐL.

KÖZZÉTESZI
DR. TÓTH GYÖRGY
IGAZGATÓ.

K e c s k e m é t e n

nyomatott az Első Kecskeméti Hirlapkiadó- és Nyomda-Részvénytársaság könyvnyomdájában.
1909.

I.

A kecskeméti r. kath. főgimnázium éremgyűjteménye.

Tanintézetünk számára a régi érmeket és pénzeket az 1864/5-ik tanévben kezdték gyűjteni, amikor is az első adományozók voltak: Horváth Döme, intézetünk nagynevű Maecenása és Erdélyi Ferenc. Ettől kezdve az évvégi értesítők kimutatásai szerint mind a nagyközönség köréből egyesek, mind a tanárok és tanulók közül többen ajándékoztak érmeket a gyűjtemény számára, aminthogy kezdetűl máig a gyarapodás kizárólag ajándékozás útján történt.

Jelentékenyebben hozzájárultak a gyűjtemény szaporításához: 1869/70. tanévben Bagi László 55, 1870/71-ben Kucskovics László 180, 1871/2-ben Jurenák Antal 51, 1876/7-ben Arányi Béla 223, 1879/80-ban Simonides Sándor 48, 1883/4-ben Bartek Lajos 30, 1884/5-ben Blau Sándor 25, 1885/6-ban Szabó Gyula 67, 1886/7-ben Erneyi István 75, 1888/9-ben Szalay Jenő 105, Nyáry József 32, 1898/9-ben Kovács Sándorné 20, 1901/2-ben Vátz Oszkár 22, 1904/5-ben Révay Béla 30, Schmitz Károly 21, Tóth Sándor 1250; 1906/7-ben Berkovics Rudolf 41, 1908/9-ben Král Ervin 21, Meixensberger József 21 darab régi érem s részben papírpénz ajándékozásával.

A jelenlegi állomány 2800 darab, amely számból meghatározva és katalogusba szedve van 2400, míg a többi fölös, részben értéktelen duplum. A katalogusba szedett érmek közt van több szép, érdekes és értékes példány is, egyik-másik a ritkák közé tartozik, de a legnagyobb rész közönséges, gyakran előforduló darab.

A jegyzékben országok szerint vannak beírva az érmek és a pár évvel ezelőtt készült szekrényben is ekként helyeztetek el; nem különben az is föl van jegyezve éremkereskedők árjegyzékei nyomán, hogy az egyes daraboknak mi a mai becsértéke.

Van pedig gyűjteményünkben meghatározott és katalogizált érem: 733 magyarországi, 255 római, 480 osztrák, 115 olasz, 114 lengyel, 292 német, a többi más államokbeli.

A jelen értesítőben közzétesszük a magyarországi és a római érmek leírását. A közzététel főleg abból a célból történik, hogy a tanuló ifjakban a régi érmek gyűjtésére való kedvet fölbressze s a meghatározásnál és rendezésnél némi útbaigazításul szolgáljon. Ugyancsak ezt a célt kívánják

elősegíteni az érme leírása elé bevezetésül alkalmazott tájékoztató sorok a magyar és római érmészetről. Másik célja a kinyomatásnak, hogy mintegy állandóbb jellegű lelettárunk legyen gyűjteményünkről. Harmadsorban azt célozzuk a közzététellel, hogy tanintézetünk barátai megismervén belőle a gyűjtemény hézagosságát, esetleg segítenek a magyar érme sorozatát kiegészíteni annyiban, hogy Sz. Istvántól kezdve minden pénzverető királyunknak és fejedelmünknek legalább *egy* darab érme helyet foglalhasson gyűjteményünkben. A történelmi oktatásnál szemléltetés végett be szoktunk mutatni egy-egy régi érmet és bátran állíthatjuk, hogy az ilyen bemutatás éppen nem lekicsinylendő szemléltető oktatás. Mert az iskolának a történelem tanításánál nem igen van közvetlenebbül *egykorú* szemléltető eszköze a régi éremnél és ha a tanuló ifjú kezébe vesz egy ilyen érmet, képzelete élénkebb lendülettel száll vissza a múltba annál a fölébredt gondolatnál, hogy hátha ez a régi pénz, amelyet ő a kezében tart, annak idejében megfordult Sz. István, IV. Béla, Nagy Lajos, Hunyadi János, Mátyás, Bethlen Gábor, II. Rákóczi Ferenc stb. áldott kezeiben. A tanuló ilyenkor bizonyára kegyelettel, lelkesedéssel gondol vissza a nagy ősökre, akiknek esetleges közvetlen érintése mintegy megszentelte azt a történelmi emléket, amelyik most az ő kezei közt forog.

Az érme meghatározásánál és leírásánál irányadó munkák: Réthy László: »Corpus Nummorum Hungariae. I., II.«, az Árpád- és vegyeskorbeli királyok érmeiről szóló munka, az idézésnél rövidítve: *C. N. H.* — Győrök Márton: »A Schimko-féle gyűjtemény magyar és római érmei«, rövidítve: *Gy. M.* — Gohl Ödön: »Budapest újabb emlékérméi és Római érmei a magyar nemzeti múzeumban«, rövidítve: *Gohl Ö.* — Weszerle József: »Tabellae Numismatae«, rövidítve: *Wesz.* A rövidítés után tett szám az idézett műből az érem leírásának és (ha van) képének számát jelöli.

Megjegyzés. 1. Az érem előlapját műkifejezéssel *avers*-nek nevezik, a hátlapot pedig *revers*-nek, ismertetésünkben rövidítve *Av.*- és *Rev.*-nek írjuk. 2. Az éremleírásoknál a *jobboldal* s *baloldal* kifejezéseket a numizmatikusok nem mind egyformán használják. A legtöbb numizmatikai műben e szokat úgy értik, hogy amely része az éremlapnak a szemlélő jobbkeze felé esik, az a jobboldal, amely rész pedig a szemlélő balkeze felé van, az a baloldal. A mi érmeink leírásában is így értendők ezek a kifejezések s mikor az éremképen lévő alakról azt mondjuk, hogy *jobboldali* vagy *baloldali*, az azt jelenti, hogy az alak jobbra vagy balra van fordulva. Vannak azonban érmészeti munkák (pl. a *C. N. H.* is), amelyekben a *jobboldal*, *baloldal* elnevezéseket *heraldikailag* veszik és eszerint a velünk szemben lévő érmet úgy kell tekintenünk, mint valamely velünk szemben lévő egyént, akinek jobbjára a mi balkezünk felé esik, baljára pedig a mi jobbkezünk felé.

I. Magyarország érmek.

A magyaroknál épúgy, mint más népeknél az első időkben cserekereskedés volt szokásban. Még a vezérek korában sem vertek saját pénzt, hanem a cserekereskedés mellett forgalmi eszközüket használták a külföldi kalandozások közben szerzett, különféle országokbeli pénzeket, aminek bizonyossága pl. az, hogy a verebi és benei pogánykori sírokban frank és olasz pénzeket találtak. Szent Istvánnal kezdődik a magyar érmészet, aki bajor mintára ezüst pénzt veretett. Az Árpádházból származott királyok alatt ezüsből készül a pénz, rézből csak kivételesen; a vegyes korban az ezüsthöz az arany járul, a réz itt is kivétel, valamint a Habsburgok idejében is M. Teréziáig, akinek uralkodásától a rézpénz rendes forgalmi eszköz.

Árpádkori pénzeink a *dénár*, a *bracteata* (a dénár mellett vagy helyett) s az *obolus* (= $\frac{1}{2}$ dénár). A dénár név latin eredetű, az obolus görög. A bracteata vékony lemezpénz (bractea, ae = lemez, bádóg), amelynek egyik oldalán a kép domborúan, a másik oldalán bemélyedve mutatkozik. A dénárnak mai értéke 18 fillér. Aranypénz is volt forgalomban, még pedig a bizanci arany (mai értéke 12 K 68 f.); ezen kívül aranypénznek nevezték a 30 ezüst dénárból álló összeget (mai érték 5 korona 40 fillér), amelynek azonban közönséges neve a *pensa*. A pensa (= megmért) szóból keletkezett a magyar *pénz* elnevezés, de vannak, akik a szlovén *penez*-ből származtatják. Nagyobb összegeket márkában vagy girában fejeztek ki. Az ezüst márka vagy gira a mai számítás szerint 48 korona.

A vegyes korban pénzemek: *arany forint*, *garas*, *dénár*, *obolus*, *quarting*, *batka*. Károly Róbert veretett először magyar aranyakat a firenzeiek aranyának mintájára, amelyet virágos pénznek, *florenus*-nak (magyarul forintnak) neveztek, mert Firenze pénzén lilium virág (flos lilii) volt ábrázolva. A florenus mai értékben 12 korona. Egy arany forintban Zsigmond idejében 100 dénárt számítottak s az akkori dénárnak mostani értéke 12 fillér. Károly Róbert veretett először *garasokat* is. A garas latin elnevezése *grossus* (= vastag) s mai értéke 72 fillér, vagyis egy garasban 6 dénárt számítottak. Zsigmond korabeli pénz a *quarting* vagy *vierting* (= firting, amiből a magyar *fitying* szó keletkezett); ebből 4 darab ért egy egy dénárt. I. Mátyásig a pénzeket különféle képeket alkalmaztak, Károly Róbert Keresztelő sz. János, Nagy Lajos és utódai Sz. László képét, Mátyástól 1848-ig egyik oldalon rendszeren sz. Máriát a kis Jézussal ábrázolták a *Patrona Hungariae* körirással. II. Ulászló pénzein kezdtek kitenni az évszámot s ugyancsak II. Ulászló idejétől a *tallér* is szerepel, amely elnevezés alatt a legalább egy forint értékű nagyobb ezüst pénzdarabokat szokás érteni. Az első tallérok a Schlick grófok csehországi Joachimsthal

nevű bányájából kerültek ki, a honnan *Joachimsthaler*, vagy röviden *Thaler*, magyarosan *tallér* elnevezésük is származik. II. Lajos korából maradt meg emléke egy csekély értékű pénzdarabnak (mostani értékben $\frac{1}{2}$ fillér), amelynek a neve *batka* (eredetileg: *babka*) s amely csak névszerint ismeretes.

A *Habsburgok* alatt a német pénzláb honosodott meg s az ezüst forintot 60 *krajcárjával*, vagy 100 dénárral (= 240 fillér) számították. A krajcár név onnan veszi eredetét, mert a régi ilyen kisebb pénzekben a kereszt (Kreuz) képe foglalt helyet, azért *Kreuzer*, magyarosan *krajcár*. A 3 krajcáros ezüstöt *garasnak* mondták, a másfél krajcáros *poltura* (*poltorak* lengyel szó és másfelet jelent), a *duarius* pedig $\frac{1}{2}$ poltura. Forint többféle volt: a *rénés* vagy *rajnai forint* (mai érték: 1 K 20 f.); a *kurta magyar forint* (mai ért. 1 K); a *vonás forint* = 3 márvás (mai ért. 1 K 2 f.); *pengő* (*konvenció*s) *forint* (mai ért. 2 K 10 f.); a *váltó forint* = 60 váltó krajcár = 40—42 osztrák értékű krajcár (mai ért. 80—84 f.); *osztrák értékű forint* = 100 osztrák értékű krajcár (mai ért. 2 K). A *márvás* (sz. Mária képétől így nevezve) mai értéke 34 f. Az elég gyakran emlegetett *peták* = hetes = 7 krajcár mai ért. 14 f. (A *peták* szláv szó és *ötöst* jelent, de a 7 krajcárosra szokták alkalmazni (l. 277—280. sz.) Talán inkább a görög *hepta* (= 7) szóból keletkezett). A *papírpénz* Mária Terézia idejében jelenik meg először Bécsben: Wiener Stadt Banco 1762, ahonnan most is bankónak nevezik.

Pénzverő helyek jegyci a magyarországi érmeiken:

A—J = Alba Julia = Gyulafehérvár.
B = Körmöczbánya.
C—A = Carolina Alpha = Gyulafehérvár
 (l. 246. sz.)
C—B = Corona Barciac = Brassó vagy
 Civitas Brassó.
C = Cassovia = Kassa.
C—C = Civitas Corona = Brassó.
C—C = Camera Cassoviensis = Civitas
 Cassovia = Kassa.
C—C = Civitas Cibinium = Nagyszeben.
C—H = Camera Hungarica = pozsonyi
 pénzverő hivatal.
C—H = Civitas Hermanstadt = Nagy-
 szeben.
C—M = Cassoviensis Moneta = Kassa.
(C—M = Civitas Miskolcz?)
C—S = Civitas Schemnitz = Selmecz.
C—V = Kolozsvár.
E = Gyulafehérvár.

G = Nagybánya.
GY. F. = Gyulafehérvár.
H. S. = Hermanstadt = Nagyszeben.
H. S. = Hungaria Superior (Kassa).
K = Körmöczbánya.
K—B = Körmöczbánya.
K—M = Kremniciensis Moneta = Kör-
 möczbánya.
K—S = Kis-Selyk (Nagy-Küküllő vár-
 megye).
M—C = Moneta Cassoviensis = Kassa.
M—C = Moneta Cibiniensis = Nagy-
 szeben.
M—M = Moneta Munkácsiensis.
N—B = Nagybánya.
O = Oravicza.
P—P = Pozsony.
R = Rosnavia = Rozsnyó.
S = Selmecz.
S = Szomolnok.

A) Árpádházi királyok érmei.

I. v. Sz. István (997—1038) s Péter (1038—41 s ismét 1044—46) királyoktól nincsen érmünk.

Qba Sámuel, 1041—1044.

1. *Ezüst dénár.* Av. Külső vonalkör s belső gyöngykör közt: †REX SAMVHEL. Közepén egyenlőszárú kereszt, a szárak közt egy-egy ékalak.— Rev. Két vonalkör közt: †PANONEIA. Közepén kereszt és ékek, mint az aversen. (A reversen Panoneia (= Pannonia) talán Pannonhalmát jelenti, ahol eszerint királyi pénzverő műhely létezett volna.) C. N. H. I. 10:

I. Endre (1046—60), I. Béla (1060—63), Salamon (1063—74), I. Géza (1074—77) királyoktól nincsen érmünk.

I. v. Sz. László, 1077—1095.

2. *Ezüst dénár.* Av. Két recés kör közt: †LADISLAVS REX, közepén koronás fej szemközt. — Rev. Széle elmosódott, közepén körvonal közt kereszt, a szárak közt ékek. — (Csonka.) — C. N. H. I. 29.

Kálmán (1095—1114), II. István (1114—1131) királyoktól nincsen érmünk.

Q Kálmántól II. Gézáig terjedő időből.

3. *Ezüst obolus.* Av. Recés körön belül az érem széléig érő kereszt, a szárak közt egy-egy kifelé hajló félhold, bennök egy-egy pont. — Rev. Két körvonal közt 4 ékalak, közepén kis kereszt. — C. N. H. I. 87. (Ez a kis pénz olyan jellegű, mint aminőket Kálmán, II. István, II. Béla, II. Géza idejében vertek, de minthogy betűk nincsenek rajta, a király neve szerint nem osztályozható.)

II. v. Qak Béla, 1131—1141.

4. *Ezüst obolus.* Av. Recés körön belül: REX BELA és háromszög alakú koronásfő, alul pont. — Rev. Két vonalkör közt vonalkák, ékalakok, középen keresztke, a szárak közt ékalakok. — C. N. H. I. 59.

II. Géza (1141—61), III. István (1161—73), II. László (1161—62) királyoktól nincsen érmünk.

IV. István, 1162—1163.

5. *Rézérem.* Av. Gyöngykörön belül két szemközti, trónon ülő koronás alak, jobbjukban liliosos jogar, baljukban kereszties birodalmi

alma; a koronák három-három kereszttel vannak diszítve. A két királyalak közt oszlop, ennek felső végénél jobbra s balra hajló mennyezet, fönt kereszt. A bal felől ülő király mellett: REX BELA (= II. Béla, IV. István atyja), a jobbra ülő oldalán: REX S T S (= Stephanus). Lent félhold alatt: ||| (= lillahi = az Istenért!) — Rev. Gyöngykörön belül sz. Mária előre néző ülő alakja, jobbjaiban lilimos jogar, baljával melléhez szoritja a kis Jézust (karikákkal jelezve); sz. Mária feje fénykörös, ettől jobbra s balra kereszt. Körírás: SANCTA—MARIA. — (Régibb munkák IV. Béla s V. István közös pénzének mondják, melyet a tatárjárás után verettek). (16 darab.) — C. N. H. I. 98.

6. *Ugyanaq*, tálalakú. (2 db.)

7. *Rézérem* mongol felirattal. Közönségesen *tatárpénz*-nek hívják, mintha a tatárjárással került volna Magyarországra, pedig ezt is IV. István verette. — C. N. H. I. 101. (5 db.)

8. *Ugyanaq*, varians. — C. N. H. I. 103.

9. *Ugyanaq* sárgarézből. (Utáncat?)

III. Béla—II. Endre, 1173—1235.

10. *Ezüst obolus*. Av. vonalkörön belül nagy kereszt, a szárok is egy-egy kis keresztben végződnek; a szárok közt egy-egy pont, vonal és ékalak. — Rev. Vonalkörön belül négy kereszt, öt pont. — C. N. H. I. 145. (Ez a kis pénz azon érmek sorozatába tartozik, amelyek III. Béla, Imre és II. Endre korában ugyanazon műhelyben készültek, de felirat hiányában a verető király neve a három közül meg nem állapítható.)

III. Béla királytól (1173—1196) nincs érmünk.

Imre, 1196—1204.

11. *Ezüst dénár Szlavonia számára*. Av. Recés kör, közepén kettős kereszt, oldalain alul összenéző két koronás fej, fölöttük: $\hat{H}-\hat{R}$ (= Henricus Rex. Henricusból lett Emericus, ebből a magyar Imre név), a felső kereszttől balra csillag, jobbra félhold gyűrűvel, az alsó kereszt szögleteiben lilium. — Rev. Két recés kör közt körírás: MONETA REGIS P (= Pro) SCLAVONIA. Közepén két csillag közt balra futó nyest, a csillagsugarak pontvégűek. Wesz. Periodus Arpadiana. — XIV. 49.

12. *Ugyanaq*, de a félholdban gyűrű helyett lilium.

III. Lászlótól (1204—1205) érmet nem ismerünk.

II. Endre, 1205—1235.

13. *Ezüst dénár*. Av. Körvonalon belül torony, ennek oldalain kifelé néző emberi fejnek látszó egy-egy alak, a fejek és torony fölött egy-egy

pont, lent félhold alatt nyolcágú csillag. — Rev. Körvonal, balfelé lépő párdúc két iv alatt, fölül lombos fa kereszttel, baloldalán virág, a jobb-
oldalon jegy. — C. N. H. I. 226.

IV. Béla, 1235—1270.

14. *Ezüst bracteata*. Körvonal, állványon kettős kereszt két pont között, alul egy-egy rózsza, az állványon belül vízszintesen öt pont. — C. N. H. I. 279. (2 db.)

V. István, 1270—1272.

15. *Ezüst dénár*. Av. Kettős gyöngykörben: MONETA VNGARIE, középen balfelőli koronás fej. — Rev. Körvonal, két egymásra visszanező madár, köztük a héber aleph betű pénzverő jegy, a betű alatt pont. Lelethely: Esztergom. — C. N. H. I. 297.

16. *Ezüst dénár Szlavonia számára*. Mint a 12. sz., de a király nevét jelentő betűk: S—R (= Stephanus Rex). Wesz. Period. Arp. XVIII. 21. Gy. M. 1071.

IV. vagy Kun László, 1272—1290.

17. *Ezüst dénár*. Av. Két torony közt kettős kereszt, fölötte koronás fej. — Rev. Koronás szárnyas oroszlán. — C. N. H. I. 344.

18. *Ezüst dénár Szlavonia számára*. Mint a 11. sz., de az aversen a betűk: R—L (= Rex Ladislaus), a baloldali liliom helyett R betű s a félholdban semmi sincs. Wesz. Period. Arp. XIX. 17.

19. *Ugyanaaz*, de az aversen a keresztszögletekben és a félholdban ismét liliom, a reversen pedig a nyest fölött csillag helyett kereszt. Wesz. Period. Arp. XIX. 19.

III. Endrétől (1290—1301) nincs érmünk.

B) Ögvesházbeli királyok érmei.

Vencel (1301—1304), Ottó (1305—1308), Károly Róbert (1308—1342) királyoktól nincsen érmünk.

I. vagy Nagy Lajos, 1342—1382.

20. *Ezüst dénár*. Av. Gyöngykörön belül koronás király szemközt álló alakja, jobbában liliomos kormánypálca, baljában országalma; bal-
oldalon lent pénzverő jegy: L. — Rev. Gyöngykörön belül körírás: †M
(= Moneta) REGIS LODOVICI, középen liliom. — C. N. H. II. 72.

21. *Ezüst dénár*. Av. Gyöngykörben balra néző szerecsen fej szalaggal; körírás: †MONETA LODOVICI. — Rev. Körírás: †REGIS hVNGARIE, kettős kereszt, nyolc pont. (A szerecsen fej a Szerecsen nevű család cimere, amely család az Árpádok korabeli mohamedán kalmároktól származott s a sókamarákat és harmincadokat bérelte). — C. N. H. II. 89. A. (2 db.)

22. *Ezüst dénár*. Av. Magyar cimerpajzs a négy szalaggal és liliomokkal, a pajzs fölött és oldalain is egy-egy liliom. Körírás: †LODOVICI R. VNGARIE. Rev. Sz.-László fénykörös, szemben álló alakja, jobbában csatabárdot, baljával melle előtt országalalmát tart. Körírás: S(anctus) LADIS—LAVS R(ex), pénzverő jegyek. — C. N. H. II. 94. A.

Mária, 1382—1385.

23. *Ezüst dénár*. Av. Két gyöngykör közt körírás: MONETA MARIE, középen kettős kereszt. — Rev. Két gyöngykör közt körírás: REGINE VNGARIE, középen korona alatt nagy M betű, oldalain egy-egy liliom. — C. N. H. II. 114.

II. vagy Kis Károlytól (1386) nincs érem.

Zsigmond, 1387—1437.

24. *Ezüst dénár*. Av. Gyöngykör, az érem széléig érő kettős kereszt, körírás: MONET. SIGISMVNDI. — Rev. Négymezejű cimerpajzs: a baloldali felső s jobboldali alsómezőben a négy magyar szalag, a jobboldali felső s baloldali alsómezőben a luxemburgi sas; körírás: †REGIS VNGARIE ETC(etera). — C. N. H. II. 120.

25. *Ugyanaz*, de az avers körírása: MON. SIGISMVNDI. — C. N. H. II. 121. (2 db.)

26. *Ezüst dénár*. Av. Gyöngy- és vonalkör közt: MON. SIGISMVNDI, belül kettős kereszt, vízszintes ágai közt: K—L pénzverő jegy. — Rev. Gyöngy- és vonalkör közt körírás: †REGIS VNGARIE ETC(etera), közepén cimerpajzs a négy magyar szalaggal. — C. N. H. 124. A.

26. A. *Ugyanaz* rossz ezüsből, varians.

27. *Ezüst obolus*. Av. Gyöngykörben négymezejű cimerpajzs (két-szer magyar szalagok, kétszer a luxemburgi sas), fölötte és oldalain: S—V—R (= Sigismundus Vngariae Rex). Rev. — Gyöngykör, az érem széléig érő kereszt, a szögletekben egy-egy liliomos nyílt korona. — C. N. H. II. 125. A. (2 db.)

28. *Quarting* vagy *firting* (= fitying) silány ércből ($\frac{1}{8}$ ezüst, $\frac{7}{8}$ réz). Av. Gyöngykörben kettős kereszt (a száruk végei mélyen behasítottak), a száruk között: h—R pénzverő jegyek. — Rev. Gyöngykörben nyílt korona. — C. N. H. II. 129.

29. 30. *Ugyanazok*, variánsok.

Albert (1437—1439) királytól nincsen érmünk.

I. *Ulászló*, 1440—1444.

31. *Dénár* silány ércből. Av. Gyöngy- és vonalkör között körírás: †MONETA WLADISLAI DEI (hiányzik a *Gratia* szó), középen balra néző lengyel sas. — Rev. Gyöngy- és vonalkör közt körírás: †REGIS VNGARIE ET CETE(ra), középen magyar címerpajzs két részre osztva, balról a kettős kereszttel, jobbról a négy szalaggal. — C. N. H. II. 143. A.

32. *Dénár* silány ércből. Av. Nyílt korona, oldalain A (?)—B, körírás: MONETA WLADISLAI. — Rev. Kétrésű magyar címerpajzs a négy szalaggal és kettős kereszttel, körírás: REGIS VNGARIE ETCE(tera). Rosszul megtartva. — C. N. H. II. 146. A.

33. *Ezüst dénár*. Av. Gyöngy- és vonalkör, körírás: M. WLADISLAI REGIS, az érem széléig érő kettős kereszt, a szárak közt pénzverő jegy: W—D. — Rev. Keretben három pajzs: a magyar szalagok, lengyel sas, litván lovag, a pajzsok közt kis kereszt. Rosszul megtartva. C. N. H. II. 149. A.

Kormányköz (Interregnum), 1444—1446.

34. *Ezüst dénár*. Av. Gyöngy- és vonalkör közt körírás: †MONETA REGNI VNGARIE; középen címerpajzs a magyar szalagokkal. — Rev. Gyöngy- és vonalkör közt rózsza és körírás: DALMATIE ET CROATIE ETC(etera); hasított szárú kettős kereszt, pénzverő jegy: K—P. — C. N. H. II. 152. Ritka.

Hunyadi János kormányzótól (1446—1453) nincs érmünk.

V. *László*, 1453—1457.

35. *Ezüst dénár*. Av. Gyöngy- és vonalkör, körírás: †MONETA LADISLAI D(ei) GRA(tia), középen címerpajzs a magyar szalagokkal. — Rev. Gyöngy- és vonalkör, belül hasított szárú kettős kereszt; pénzverő jegy: C—G, körírás: †REGIS VNGARIE ET CETR. — C. N. H. II. 181.

I. *Mátyás*, 1458—1490.

36. *Ezüst dénár*. Av. Gyöngy- és vonalkör, körírás: †M. MATHIE R. VNGARIE (= Moneta Mathiae, Regis Ungariae), belül négy részre osztott pajzs a magyar szalagokkal, a cseh oroslánál, a kettős kereszttel s a három dalmát párducfővel, középen kis pajzsban a Hunyadiak hollója. — Rev. Gyöngy- és vonalkör, körírás: PATRON—VNGARIE, belül fénykörös és koronás szemben ülő sz. Mária jobb karján a szintén

fénykörös kis Jézussal; oldalain pénzverő jegy: K—P és rózsza. (A K a pénzverő műhelyet: Körmöczbányát jelenti, a P úgynevezett *mesterjegy* és vagy a kincstartónak, vagy a bérlőnek, vagy magának a pénzverő mesternek jegye. Ugyanigy II. Ulászló s II. Lajos pénzein is.) — C. N. H. II. 232.

37. 38. *Ugyanaqok*, variánsok.

39. *Ugyanaq*, de a reversen sz. Mária fátyolos képe fénykör és korona nélkül, pénzverő jegy: K—A. — C. N. H. II. 234.

40. *Ugyanaq*, pénzverő jegy ismét: K—P.

41. *Ugyanaq*, de az aversen is, reversen is a körírásban: VNGARI, a reversen sz. Mária koronás fénykör nélkül, hasonlóképen fénykör nélkül van a balkaron ülő kis Jézus is; a pénzverő jegyek közül csak: K vehető ki. — C. N. H. II. 239. A.

42. *Ugyanaq*, de az aversen a körírás zavaros, a kép nem jól vehető ki.

43. *Ezüst obolus*. Av. Cimerpajzs mint az előbbieknél, körírás nincs.— Rev. Sz. Mária fátyolos fővel, balkarján a kis Jézus; pénzverő jegy: K—O. — C. N. H. II. 244.

II. Ulászló, 1490—1516.

44. *Ezüst dénár*. Av. Két vonalkör közt körírás: M(oneta) WLA-DISLAI R(egis) VNGARI(ae), középen négy részre osztott cimerpajzsban a magyar szalagok, cseh oroslán, kettős kereszt, dalmát párdüfcek, mindezek közt a lengyel sas. — Rev. Körírás: PATRONA—VNGARI(ae), koronás sz. Máriakép, a kis Jézus a jobbkaron, oldalt pénzverő jegy: K—h. — C. N. H. II. 272. B.

45. *Ugyanaq*, de rosszul megtartva; pénzverő jegy: C. (v. ö. C. N. H. II. 273.)

46. *Ugyanaq* 1510-ből, de az avers körirata: WLADISLAI R. VNGARI és 1510 évszám. — Rev. Sz. Máriakép s körírás: PATRONA VNGARIE, pénzverő jegy: K—G.

47. *Ugyanaq*, de az évszám: 1515. — C. N. H. II. 278 C.

II. Lajos, 1516—1526.

48. *Ezüst dénár* 1526-ból. Av. Két gyöngyör közt körírás: LVDOVICVS R. VNGARI 1526. Cimerpajzs mint a 44. sz. — Rev. Körírás: PATRONA—VNGARIE; szemközt ülő, koronás sz. Mária, gyermek a jobbkaron; pénzverő jegy: K—B. — C. N. H. II. 306. A (2 db.)

49. *Ugyanaq* 1527-ből (halála után), veretjegy: L—K.

50. *Ugyanaq* 1522-ből, de az aversen körírás nincs, a cimerpajzs fölött évszám: 1522, a pajzs oldalain egy-egy rózsza, a rózsák fölött és alatt

egy-egy pont. — A reversen sincs körírás, a sz. Máriakép oldalain: L—K. C. N. H. — II. 308. A. (2 db.)

51. *Ugyanaqz*, de az évszám 1523.

52. *Ugyanaqz* 1524 évszámmal.

53. *Ezüst félgaras* 1526-ból *sziléziai Schweidnitz* számára. Av. Körírás: LVDOVICVS R. VNG. ET. BO (= Rex Vngariae Et Bohemiae). Középen sas. — Rev. Körírás: CIVITAS SWIENI 1526. Középen nyílt korona.

54. 55. 56. *Ugyanaqzok*, variánsok.

Szapolyai János, 1526—1540.

57. *Ezüst dénár* 1527-ből. Av. Két gyöngyör között: IOHANNES. R. VNGARI 1527. Belül cimerpajzs 4 részre osztva: magyar szalagok, dalmát párducfejek, kettős kereszt és ismét a magyar szalagok. Középen kis pajzsban ágaskodó farkas, a Szapolyaiak cimere. — Rev. PATRONA VNGARIE. Sz. Mária ülő alakja, fején korona, jobbkarján a kis Jézus, oldalt pénzverő jegy: I—V.

58. *Ugyanaqz*, de pénzverő jegy: R—A, az évszám nem jól vehető ki.

59. *Ugyanaqz*, de 1529-ből, pénzverő jegy szintén R—A.

C) Habsburgházbeli királyok érmei.

I. Ferdinánd, 1526—1564.

60. *Ezüst dénár* 1529-ből. Av. Két gyöngyör között körírás: FERDINAND D. G. R. VNG. 1529. (= Ferdinandus Dei Gratia Rex Ungariae.) Belül négymezejű cimerpajzs: magyar szalagok, kettős kereszt, dalmát párducfejek, cseh oroszlán, középen kis pajzsban az osztrák szalag. — Rev. Két gyöngyör között körírás: PATRONA—VNGARIE. Sz. Mária szemközt ülő alakja, fején korona, jobbkarján a kis Jézus, oldalain pénzverő jegy: K—B (= Körmöczbánya). (2 db.)

61. *Ugyanaqz* szintén 1529-ből, de a reversen: PATRON—VNGAR, veretjegye nincs. Ritka.

62. *Ugyanaqz* 1530-ból, a reversen újra PATRONA—VNGARIE.

63. *Ugyanaqz* 1531-ből. (2 db.)

64. *Ugyanaqz* 1533-ból. (2 db.)

65. *Ugyanaqz* 1534-ből.

66. *Ugyanaqz* 1535-ből. (2 db.)

67. *Ugyanaqz* 1541-ből.

68. *Ugyanaqz* 1542-ből.

69. *Ugyanaq* 1544-ből. (2 db.)
 70. *Ugyanaq* 1545-ből. (2 db.)
 71. *Ugyanaq* 1546-ból.
 72. *Ugyanaq* 1547-ből. (3 db.)
 73. *Ugyanaq* 1549-ből.
 74. *Ugyanaq* 1550-ből. (2 db.)
 75. *Ugyanaq* 1551-ből. (4 db.)
 76. *Ugyanaq* 1552-ből. (2 db.)
 77. *Ugyanaq* 1553-ból.
 78. *Ugyanaq* 1554-ből. (3 db.)
 79. *Ugyanaq* 1555-ből. (3 db.)
 80. *Ugyanaq* 1556-ból. (2 db.)
 81. *Ugyanaq* 1557-ből.
 82. *Ugyanaq* 1558-ból.
 83. *Ugyanaq* 1559-ből. Av. Két körvonal közt körírás: FER. D. G. E. RO. I. S. AV. GE. HV. B. R. (= Ferdinandus Dei Gratia Electus Romanorum Imperator Semper Augustus, Germaniae, Hungariae, Bohemiae Rex.) Cimerpajzs mint a 60. sz., de az évszám: 1559 a pajzs fölött van. — Rev. mint a 60. sz. (2 db.)
 84. *Ugyanaq* 1561-ből.
 85. *Dénárhamisítványok* I. Ferdinánd idejéből; ércük rossz ezüst, körirataik zavarosak, az aversen a magyar cimerpajzs, a reversen sz. Máriakép, veretjegy. (7 db.)

Miksa, 1564—1576.

86. *Ezüst dénár* 1565-ből. Av. Körvonal s gyöngyör közt. MAX. II. D. G. E. RO. I. S. AV. G. HV. B. R. Cimerpajzs (magyar szalagok, kettős kereszt, dalmát párducféjek, cseh oroslán, középen kis pajzsban az osztrák szalag), pajzs fölött évszám: 1565. — Rev. Két körvonal közt: PATRONA—VNGARIE, sz. Mária szemközt ülő koronás alakja, kis Jézussal a jobbkaron, oldalt veretjegy: K—B.
 87. *Ugyanaq* 1566-ból, de az aversen a körirat végén hiányzik az R, helyén rózsza van.
 88. *Ugyanaq* 1568-ból, mint a 86. sz.
 89. *Ugyanaq* 1570-ből, de az avers köriratából hiányoznak a D. G. E. betűk. Gy. M. 379
 90. *Ugyanaq* 1571-ből, mint a 86. sz.
 91. *Ugyanaq* 1572-ből. (2 db.)
 92. *Ugyanaq* 1574-ből.
 93. *Ugyanaq* 1575-ből, mint a 89. sz., de az avers körírásában B helyett BO. (2 db.)

94. *Ugyanaq* 157(5?)-ből, de veretjegy: H—S (= Hungaria Superior, Kassa), az évszám nem jól látszik.

95. *Ugyanaq* 1577-ből, veretjegy ismét: K—B. Halála után vereték. (3 db.)

96. *Ugyanaq* 1578-ból. Halála után.

97. *Ugyanaq* 157(?)-ből, az évszámból az utolsó jegy ki nem vehető.

98. *Dénárhamisítóány* rossz ezüstműből Miksa idejéből, az averszen zavaros körirattal, a reversen a PATRONA VNGARIE visszajáról olvassandó. (2 db.)

Rudolf, 1576—1608.

99. *Ezüst dénár* 1579-ből. Av. Két vonalkör közt: RVDO. II. RO. I. S. AV. G. H. BO. Négymezejeű címerpajzs (magyar szalagok, kettős kereszt, dalmát párdúcfejek, cseh oroslán; középen kis pajzsban az osztrák szalag), a pajzs fölött: 1579. — Rev. Szemközt ülő koronás sz. Mária jobbkarján a kis Jézussal, oldalain: K—B veretjegy; körirat: PATRONA—VNNGRIE (igy).

100. *Ugyanaq* szintén 1579-ből, de az avers körirata hibás, a reversen pedig a veretjegy betűi fölcserélve: B—K és lefelé vannak fordítva. (Hamis?)

101. *Ugyanaq* 1580-ból. Av. Vonal- és gyöngykör közt: RVD. II. RO. I. S. AV. G. H. B. R. Címerpajzs mint a 99. sz. — Rev. sz. Máriakép és veretjegy; körirat: PATR.—1580—HVNG. (2 db.)

102. *Ugyanaq* 1584-ből.

103. *Ugyanaq* 1585-ből. (2 db.)

104. *Ugyanaq* 1586-ból. (2 db.)

105. *Ugyanaq* 1587-ből.

106. *Ugyanaq* 1588-ból.

107. *Ugyanaq* 1593-ból. (2 db.)

108. *Ugyanaq* 1596-ból. (2 db.)

109. *Ugyanaq* 1601-ből.

110. *Ugyanaq* 1602-ből.

II. Mátyás, 1608—1619.

111. *Ezüst széles garas* 1613-ból. Av. Két gyöngykör közt: †MATTHIAS II. D. G. HVNGA. BO. REX. A szent koronás kétrészes magyar címerpajzs (szalagok, kettős kereszt koronás halom fölött), oldalain K—B. — Rev. Két gyöngykör közt: PATRONA HVNGARIAE 1613. Diszítés alatt szemközti, félhold fölött ülő koronás sz. Mária fénysugarak közt, feje fénykörös, jobbában jogar, balkarján a szintén fénykörös és koronás kis Jézus.

112. *Ugyanaq* 1616-ból. Av. Két gyöngykör közt: MATTHIAS D. G. RO. I. S. A. GE. HVN. B. R. Középen kétrészes magyar címerpajzs

korona nélkül, oldalain pénzverő jegy: N—B=Nagybánya. — Rev. mint az előbbié, de az évszám: 1616, a díszítés hiányzik, nem különben hiányzanak a fénysugarak, sz. Mária feje körül a fénykör és a kis Jézus fejről a korona.

113. *Ugyanaq* 1612-ből. Av. Két gyöngyör közt: MAT. II. D. G. HV. BO. REX. 1612. (A körirat hibás veretű s nehezen olvasható, valamint az évszám is.) Középen a szent korona alatt kétrésű magyar cimerpajzs, oldalain: K—B. — Rev. Két vonalkör közt: PATRONA (osztrák szalag?) VNGARI. Koronás sz. Mária félhold fölött fénysugarak közt, jobbában jogar, baljával a kis Jézust tartja.

114. *Ezüst dénár* 1615-ből. Av. Recés és vonalkör közt: MAT. D. G. RO. I. S. AV. GE. HV. B. R. Középen kétrésű magyar cimerpajzs korona nélkül, oldalain: K—B. — Rev. Recés és vonalkör közt: PATRO HVNGA. 1615. Sz. Máriakép mint a 112. sz.

115. *Ugyanaq* 1617-ből.

116. *Ugyanaq* 1619-ből. (2 db.)

117. *Ugyanaq* 1626-ből. Halála után verték.

118. *Ugyanaq*, de az évszám ki nem vehető. (2 db.)

II. Ferdinánd, 1619—1637.

119. *Ezüst dénár* 1622-ből. Av. Gyöngy- és körvonal közt: FER. II. D. G. R. I. S. A. G. H. B. R. Középen kétmezejű magyar cimerpajzs, oldalain K—B. — Rev. Szokásos Máriakép, körirat: PATRO. HVNGA. 1622. (2 db.)

120. *Ugyanaq* 1627-ből, de az évszám az aversen a cimerpajzs fölött van, a reversen: PATRONA HVNGARI.

121. *Ugyanaq* 1628-ből.

122. *Ugyanaq* 1631-ből, de az évszám ismét a reversen s a körírás: PATRO. HVNGA.

123. *Ugyanaq* 1635-ből.

124. *Ugyanaq* 1635-ből, de a veretjegy: P—P (= Pozsony).

125. *Ugyanaq* 1637-ből, de a veretjegy ismét: K—B, az avers körirata hibás.

126. *Dénárhamisitvány* zavaros körirással. (4 db.)

Bethlen Gábor, 1620—1622.

127. *Ezüst dénár* 1621-ből. Av. Gyöngy- és vonalkör közt: GAB. D. G. EL. H. DA. CR. SC. R (= Gabriel Dei Gratia Electus Hvgariae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae Rex.) Középen a két részre osztott magyar cimerpajzs korona nélkül, oldalain: K—B. — Rev. Ugyanolyan körök közt: TR. PR. ET SI. CO. 1621. (= Transilvaniae Princeps Et Sicularum Comes.) Sz. Máriakép, gyermek a jobbkaron.

III. Ferdinánd, 1637—1657.

128. *Ezüst tallér* 1658-ból. Av. Két gyöngykör közt: FERDINAND—sz. Máriakép, gyermek a balkaron — III. D. G. RO. I. S. AVG. GER. — kétrésű magyar címer — HV. BOH. REX. Középen jobboldali, hosszúhajú babérkoszorús mellkép diszes gallérral és szalagról lógó aranygyapjas rendjellel a mellén. — Rev. Két sodrott körvonal közt: ARCHIDVX AVS. DVX. BVR. MAR. MOR. CO TY. (= Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Marchio Moraviae, Comes Tyrolis) 1658. Korona alatt kétféjű sas (a sasfejek fénykörösek), karmaiban kard és jogar, mellén koronás címerpajzs négy részre osztva (első s negyedik: magyar szalagok, második s harmadik: cseh oroszlán, középen kis pajzsban osztrák-burgundi címer), a pajzs körül az aranygyapjas rend lánc. Lent: K—B, legalul: V.

129. *Ezüst dénár* 1639-ből. Av. Két körvonal közt: FER. III. D. G. R. I. S. A. G. H. B. R. Kétrésű magyar címerpajzs korona nélkül, oldalain: K—B. — Rev. Körirat: PATRO—HVNGA. 1639. Sz. Máriakép, a kis Jézus a balkaron.

IV. Ferdinánd nem uralkodott, csak koronázási emlékérméi találhatók, de gyűjteményünkben ilyen nincs.

I. Lipót, 1657—1705.

130. *Ezüst ¼ tallér* 1703-ból. Av. Gyöngykörön belül körírás: LEOPOLD: — D:G:R:I:S:A: — GER: HVN: — BO:REX. Négy-szögben jobboldali parókás és babérkoszorús mellkép, oldalain jobbról a koronás magyar címerpajzs, balról a szokásos sz. Máriakép, lent a kerítésben: ¼. — Rev. Hasonló négyszögben korona alatt fénykörös kétféjű sas, karmaiban kard és jogar, mellén koronás 4 részes címerpajzs (kétszer magy. szalagok, kétszer cseh oroszlán, középen osztrák szalag), oldalain: K—B. Körírás: ARCHID. — AVST. DUX — BVR. MA. MO. — CO. TY. 17—03.

131. *Ezüst 15 krajcáros* 1674-ből. Av. Gyöngykör, szalagon körírás: LEOPOLD. D. G. R. I. — S. A. GE. HV. BO. REX. Jobboldali mellkép hosszú hajjal, babérkoszorúval, lent kerítésben: XV. — Rev. Gyöngykör, körírás szalagon: PATRONA—HVNGARIAE, fönt évszám: 16—74. (Az évszám nem esik a szalagra.) Kis kereszt alatt sz. Máriakép félholdon, fényugarak közt, oldalain: K—B, lent kis koronás magyar címerpajzs.

132. *Ugyanaz* 1676-ból.

133. *Ugyanaz* 1678-ból.

134. *Ugyanaz* 167..-ből, az évszám utolsó jegye ki nem vehető.

135. *Ugyanaq* 1680-ból.
136. *Ugyanaq* 1681-ből. (2 db.)
137. *Ugyanaq* 1683-ból. (2 db.)
138. *Ugyanaq* 1685-ből, a revers körirása: PATRONA HV—NGARIAE, az évszám is a szalagon.
139. *Ugyanaq* 1685-ből, *réz* ezüsttel bevonva, az évszám ismét fönt van. Hamisítvány.
140. *Ugyanaq* 1686-ból, mint a 138. sz.
141. *Ugyanaq* 1689-ből, de a reversen: *Hun—gariae*. (3 db.)
142. *Ugyanaq* 1693-ból, de az aversen: LEOPOLDUS.
143. *Ugyanaq* 1694-ből. (2 db.)
144. *Ugyanaq*, avers és revers mint a 131. sz., de az évszám ki nem vehető.
145. *Ezüst 6 krajcáros* 1672-ből. Av. Gyöngy- és körvonal közt: LEOPOLDVS D. G. R. — I. S. A. GE. HV. B. REX. Jobboldali, hosszú hajú, babérkoszorús mellkép az aranygyapjas rendjellel, lent keretben: VI. — Rev. Gyöngy- és körvonal, körirás: PATRONA HV—NGARIAE. 1672. Sz. Máriakép fénysugarak közt, oldalt: K—B, lent koronás kis magyar cimerpajzs. (2 db.)
146. *Ugyanaq* 1673-ból.
147. *Ugyanaq* 1674-ből.
148. *Ugyanaq* 1674-ből. Av. Recés és gyöngykör közt: LEOPOLDVS D. G. R. I. — S. A. G. HVNG. R. Babérkoszorús, hosszú hajú jobboldali mellkép, lent: VI. — Rev. Két gyöngykör közt: S. IMMACVLATA V. MRA—MAT. DEI PAT. HVN. (= Sancta Immaculata Virgo Maria, — Mater Dei, Patrona Hungariae.) 1674. Belül fénykörös, de nem koronás sz. Mária félhold fölött szemközt áll jobbkarján a kis Jézus, baljában jogar, körötte fénysugarak, oldalt: N—B, alább. L—M, lent koronás kis magyar cimerpajzs.
149. *Ugyanaq* 1676-ból, avers és revers kopott.
150. *Ugyanaq* 1681-ből, mint a 145. sz., de az aversen: LEOPOLD. D. G. stb.
151. *Ezüst 3 krajcáros* 1694-ből. Av. Két gyöngykör közt: LEOPOLD. D. G. R. — I. S. A. G. H. B. REX. Jobboldali babérkoszorús, parókás mellkép, lent keretben: 3. — Rev. Sz. Máriakép fénysugarak közt, oldalt: K—B. Körirás: PATRONA HUN—GARIAE 1694. lent kis magyar cimerpajzs.
152. *Ugyanaq* 1695-ből, de az avers elmosódott, a reversen az évszám a Máriakép fejének két oldalán: 16—95, veretjegy: C—H. (= Camera Hungarica, a pozsonyi pénzverő.)
152. A. *Ugyanaq*. Av. Gyöngykör és körvonal közt körirás: LEOPOLD. D. G. R. I. S. A. G. H. REX. Jobboldali, babérkoszorús,

hosszúhajú mellkép, alatta kerítésben: 3. — Rev. Gyöngyör és körvonal közt körírás: S. IMAC. VIR. M. — MAT. D. P. HVN. 16—95. (= Sancta Immaculata Virgo Maria, Mater Dei, Patrona Hungariae.) Sz. Mária szemközt félhold fölött áll, feje koronás és fénykörös, jobbán a kis Jézus szintén fénykörös, de nem koronás. Sz. Mária baljában jogar, körül fénysugarak, oldalt: N—B (= Nagybánya), lejjebb apró betűkkel: P—O, lent koronás kis magyar címerpajzs — Lh. Kecskemét, Koháry-utca.

153. *Ugyanaq* 1696-ból, elmosódott, a reversen a C—H pénzverő jegyen kívül még alul a kis címerpajzs két oldalán: C—HS. monogramm.

154. *Ugyanaq* szintén 1696 évszámmal, de rosszabb ércből.

155. *Ugyanaq* 1697-ből, az aversen: LEOPOLDVS stb., a reversen: PATRONA—HVNGARIAE, a képek a szokásosak, a jegyek mint a 153. sz. (3 db.)

156. *Ugyanaq* 1698-ból.

157. *Ugyanaq* szintén 1698-ból, de az aversen: LEOPOLD., a reversen pénzverő jegy: N—B (= Nagybánya).

158. *Ugyanaq* 1699-ből, az aversen: LEOPOLDVS, a revers elmosódott.

159. *Ugyanaq* 1699 évszámmal, rossz ércből. Hamis (?)

160. *Ezüst 1 krajcáros* 1695-ből. Av. Két gyöngyör közt: LEOPOLDUS D. G. R. I. S. A. — G. HU. BO. REX. Jobboldali parókás, babérkoszorús mellkép, alatta kerítésben: I. — Rev. Két gyöngyör közt: PATRONA—HUNGARIAE 16 95. Fénysugarak közt félhold felett ülő sz. Mária, feje fölött fénykör és korona, jobbában jogar, balkarján a fénykörös fejű kis Jézust tartja. Oldalt: C—H (= Camera Hungarica, a pozsonyi pénzverő), lent koronás kétmezejű magyar címerpajzs.

161. *Ugyanaq* 1697-ből, de az avers körírása: LEOPOLD. D. G. R. — I. S. A. G. H. B. R., a reversé: PATRONA HVN—GARIAE 1697. A kis Jézus a jobb karon s veretjegy: C—M (= Civitas Miskolcz?) (2 db.)

162. *Ezüst poltura* (= 1½ krajcár) 1695-ből. Av. Két vonalkör közt: LEOPOLD. D. G. R. I. S. A. GE. HV. BO. REX. Jobboldali, babérkoszorús, parókás mellkép. — Rev. Recés- és vonalkörön belül sz. Mária félhold fölött (gyermek a balkaron), oldalain: P—H (= Patrona Hungariae), alatta: POLTURA, ez alatt: 1695, lent kis kereszt. (2 db.)

163. *Ugyanaq* 1696-ból, de az avers köriratában GE. HV. BO. helyett: G. H. B. (4 db.)

163. *Ugyanaq* 1697-ből.

164. *Ugyanaq* 1698-ból. (2 db.)

165. *Ugyanaq* 1699-ből. (4 db.)

166. *Ugyanaaz* 169.-ből, az évszám utolsó jegye lekopott.
167. *Ugyanaaz* 1700-ból. (2 db.)
168. *Ugyanaaz* 1701-ből. (4 db.)
169. *Ugyanaaz* 1703-ból. (2 db.)
170. *Ugyanaaz*, reverse kopott.
171. *Ezüst duarius* (= $\frac{1}{4}$ poltura) 1696-ból. Av. Két körvonal közt: LEOP. D. G. R. I. S. A. G. HV. BO. REX. Koronás magyar cimerpajzs, oldalain: K—B. — Rev. Sz. Máriakép, oldalain: P—H, alatta két sorban: DUARIUS—1696. (2 db.)
172. *Ugyanaaz* 1698-ból. (2 db.)
173. *Ugyanaaz* 1699-ből.
174. *Ugyanaaz* 1700-ból.
175. *Ugyanaaz* 1701-ből.
176. *Ugyanaaz* 1702-ből.
177. *Ugyanaaz* 1703-ból. (2 db.)
178. *Ugyanaaz* 1705-ből. (2 db) (Lh. Esztergom) *Ritka*.
179. *Ezüst dénár* 1673-ból. Av. Gyöngy- és körvonal közt: LEOPOLD. D. G. R. I. S. A. G. H. B. REX. Magyar cimerpajzs korona nélkül, oldalain: K—B. — Rev. Gyöngy- és körvonal közt: PATRONA HVNGARIAE. Sz. Máriakép, a fej két oldalán: 16—73.
180. *Ugyanaaz* 1674-ből, de a reversen PATRONA—HVNGA.
181. *Ugyanaaz* 1675-ből, de az évszám a baloldalon s nincs kettészakítva.
182. *Ugyanaaz* 1679-ből. (2 db.)
183. *Ugyanaaz* 1686-ból, a cimerpajzs koronás.
184. *Ugyanaaz* 1687-ből.
185. *Ugyanaaz* 1694-ből, de az aversen: LEOP. D. G. R. I. S. A. G. HV. BO. REX. s a reversen *Hunga*.

II. Rákóczi Ferenc, 1703—1711.

186. *Réz 20 poltúrás* 1705-ből veretjegy nélkül. Av. Rovátkos körön belül kétrészű magyar cimerpajzs, fölötte zárt korona, oldalain: 17—05. — Rev. Recés körön belül: PRO LIBERTATE, alatta koronás sz. Mária félholdon, jobbkarján koronás kis Jézus, baljában jogar, oldalt: P—H (= Patrona Hungariae), lent diszes keretben: XX. (2 db.) (A Pro Libertate fölrástól ezeket a rézpénzeket *libertásoknak* hívták.)
187. *Réz 10 poltúrás* 1704-ből veretjegy nélkül. Av. Gyöngykörön belül kétrészű magyar cimerpajzs, fölötte ötágú nyílt korona, oldalt: 17—04. — Rev. Recés kör, két sorban: PRO LIBERTATE, diszes keretben: X.
188. *Ugyanaaz* 1705-ből. (7 db.)
189. *Ugyanaaz contrajeggvel*. (A contrajegy kis sz. Máriakép az avers baloldalán.)

190. *Ugyanaq*, de az aversen veretjegy: C—M (= Cassoviensis Moneta).
191. *Ugyanaq* 1706-ból veretjegy nélkül, de *contrajeggvel*. (2 db.)
192. *Ugyanaq* veretjegy nélkül. (2 db.)
193. *Ugyanaq* C—M veretjeggvel. (4 db.)
194. *Ugyanaq*, de a veretjegy: M—M (= Moneta Munkácsiensis). *Ritka*.
195. *Réz poltura* 1704-ból. Av. Gyöngyköron belül kétrészü magyar cimerpajzs, fölötte ötágú nyilt korona, oldalt: K—B; körirás: POLTURA—A^o (= Anno) 1704. — Rev. Gyöngykör, szemközt ülő koronás sz. Mária félhold fölött, a koronás kis Jézus a balkarján, jobb-jában jogar, a gyermek balkezében országalma, körirás: PATRONA—HUNGARIAE. (4 db.)
196. *Ugyanaq* 1705-ből. (2 db.)
197. *Ugyanaq* 1706-ból, de a reversen: PATRONA HVNGARIAE (5 db.)
198. *Ugyanaq* veretjegy nélkül.
199. *Ugyanaq* 1707-ből, K—B veretjeggvel. (7 db.)
200. *Ugyanaq*, de a veretjegy: C—M s a revers körirata: PATRONA—HUNGARIAE.

I. József, 1705—1711.

201. *Ezüst garas = 3 krajcár* 1709-ből. Av. Két körvonal közt: JOSEPHVS D. G. R. I. S. — A. G. H. B. REX. Babérkoszorús, parókás, jobboldali mellkép, lent kerítésben: 3. — Rev. Két körvonal közt: PATRONA—HVNGARIAE 17—09. Fénysugarak közt félhold fölött szemben ülő fénykörös, koronás sz. Mária, jobb-jában jogar, balkarján fénykörös kis Jézus; oldalt: C—H (= Camera Hungarica, a pozsonyi pénzverő), a sz. Máriakép alatt keretben ötágú, nyilt koronával fedett kétmezejü magyar cimerpajzs, oldalain: P—W (= Paulus Wedrödi, pozsonyi pénzverő hivatalnok).
202. *Ezüst poltura* 1709-ből. Av. Gyöngyköron belül: IOSEPH. D. G. R. I. S. A. G. H. B. REX. Babérkoszorús, parókás jobboldali mellkép. — Rev. Szemközt félhold fölött ülő sz. Mária fénykörös, koronás fejjel, jobb-jában jogar, balján fénykörös kis Jézus, oldalt: P—H, alatta két sorban: POLTURA — 1709. (5 db.)
203. *Ugyanaq* 1710-ből. (2 db.)
204. *Ugyanaq* 1711-ből. (3 db.)

III. Károly (mint császár VI. Károly), 1711—1740.

205. *Ezüst ¼ tallér* 1727-ből. Rovátkos köron belül körirás: CAROL. VI. — D. G. R. IMP. — S. A. GE. HI. — HU. B. REX. (HI jelentése:

Hispaniae). Négyzetben belül jobboldali babékoszorús, parókás mellkép az aranygyapjas rendjellel, előtte sz. Máriakép, mögötte koronás kétrés�ű magyar címerpajzs, lent kerítésben: 4. — Rev. Rovátkos körön belül körírás: ARCHID. — AUS. D. BU. — M. MOR. CO. — TY. 1727. (= Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Marchio Moraviae, Comes Tyrolis). Négyzetben belül korona alatt fénykörös kétfejű sas kard- és jogarral, mellén koronás tojásdad címerpajzs az aranygyapjas rendjeltől körítve, a sas két oldalán veretjegy: N—B (= Nagybánya). A pajzs 4 részre osztott: kétszer magyar szalagok, kétszer cseh oroszlán, középen kis pajzsban az osztrák-burgundi címer.

206. *Ezüst 3 krajcáros* 1712-ből. Av. Gyöngykörön belül körírás: CAROLVS VI. D. G. R. I. S. A. — G. HISP. H. B. REX. Jobboldali, babékoszorús, parókás mellkép, alatta keretben: 3. — Rev. Két gyöngykör közt körírás: PATRONA—HUNGARIAE 17—12. Sz. Máriakép félhold fölött fény sugarak közt (gyermek a balkaron), sz. Mária és a kis Jézus feje fénykörös, oldalt: C—H (= Camera Hungarica, a pozsonyi pénzverő.) Lent keretben koronás kétrés�ű magyar címerpajzs, oldalain: P—W (= Paulus Wedrődi).

207. *Ezüst pollura* 1715-ből. Av. Két gyöngykör közt: CAROLUS VI. D. G. R. I. S. A. G. H. H. B. R. Belül jobboldali babékoszorús, parókás mellkép. — Rev. Gyöngykörön belül sz. Máriakép felbök fölött, oldalt: P—H, lent két sorban: POLTURA—1715. — Avers és revers elmosódott.

208. *Ugyanaq* 1719-ből.

209. *Ugyanaq* 1724-ből.

210. *Ezüst dénár* 1734-ből. Av. Rovátkos körön belül nyílt koronával fedett kétrés�ű magyar címerpajzs, körírás: CAR. VI. D. G. R. I. S. A. G. H. H. B. R. — Rev. Rovátkos kör, körírás: PATRONA—HUNG. 1734. Sz. Máriakép félhold fölött. — Veretjegy nélkül.

Mária Terézia, 1740—1780.

211. *Ezüst jeton* (= kis emlékérem) 1751-ből M. Terézia és férje, Ferencnek a magyar bányákban való látogatása alkalmából. Av. Rovátkos körön belül körírás: FRANC. IMP. AUG. M. THERES. HUNG. REX. Baloldalon Ferenc mellképe fején a császári koronával, jobboldalon M. Terézia mellképe fején a magyar koronával, összenéznek. — Rev. Rovátkos kör, fent körírás: FORTUNAE REDUCI. Lent két sorban: ADV. AUG. IN. FOD. II. I. — MDCCLI (= Adventus Augustorum In Fodinas Hungariae Inferioris). Kép: sziklán ülő nemtő jobbkarján bőség-szaruval, amelyből pénz ömlik, baljából Mercur kincset vesz át balkéz-zel, míg jobbjaival a caduceust (= békebotot) tartja föl. — Súly 46 gr.

212. *Vas emlékérem* 1768-ból Widemantól az esztergomi, Sz. István tiszteletére emelt templom építése alkalmából. Av. Körvonalon belül körírás: M. THERESIA D. G. ROM. — IMP. HUNG ET. BOH. RE. A. A. M. Terézia jobboldali, fátyolos mellképe. Vállszelvény alatt: A. WIDEMAN. — Rev. Körvonal, 11 sorban: D. O. M. (= Deo Omnipotenti Maximo). — M. THERESIA AUG(usta). — SEDE PRIMATIALI VACANTE — UT DEVOTIONEM POPULORUM — PROMOVERET — AC PIETATI SVAE SATISFACERET — SACRAS IAS AEDES PARAECLIALES — DIVO STEPHANO DICATAS ERIGI — PRIMUMQUE IUNC LAPIDEM — POSTERITATI TESTEM PONI IUSSIT — DIE VII. IUN. MDCCCLXVIII. Fönt is, lent is diszítés. — Wesz. Periodus Austriaca. Tab. XXVI. 5.

213. *Ezüst 20 krajcáros* 1772-ből. Av. Rovátkos körön belül körírás: M. THERESIA D. G. R. — IMP. IU. BO. REG. (= Maria Theresia Dei Gratia Romanorum Imperatrix, Hungariae, Bohemiae Regina.) Alul összekötött palma- és babérkoszorúban M. Ter. jobboldali fátyolos mellképe, alatta: B (= Körmöczbánya). — Rev. Rovátkos kör, körírás: PATRONA REGNI — HUNGARIAE. 1772. és burgundi kereszt. Fénysugarak közt félhold felett sz. Máriakép (gyermek a balkaron), oldalt: E. V. M. — D. (= Edler Von Münzburg — Donat, pénzverő igazgatók), lent babér- és palmaág közt keretben: 20.

214. *Ugyanaz* 1778-ból, de a reversen a sz. Máriakép oldalain: S. K. — P. D. (= Siegmund Klemmer — Paul Donat.)

215. *Ugyanaz* 1778-ból, de az aversen a mellkép alatt nincs betű, a reversen pedig a sz. Máriakép alatt vannak a veretjegyek: I. B. — I. V.

216. *Ezüst 3 krajcáros* 1779-ből. Av. Rovátkos kör, körírás: M. THERES. D. G. — R. I. IU. BO. REG. Fátyolos jobboldali mellkép, alatta: B. — Rev. Rovátkos kör, körírás: PATRONA REGNI — HUNGARIAE 1779. és burgundi kereszt. Fénysugarak közt sz. Máriakép félhold fölött, alatta emelvény, ebben: 3, oldalt: S. K—P. D. — *Ritka.*

217. *Ezüst poltura* 1750-ből. Av. Gyöngykör, körírás: M. THER. D. G. R. I. G. HU. BO. REG. Jobboldali diademás (= királyi fejékes) mellkép. — Rev. Gyöngykör, sz. Máriakép fénysugarak közt félhold fölött (gyermek a balkaron), a kép oldalain három sorban: P—H — 17—50 — K—B. Lent: POLTURA. (2 db.)

218. *Ugyanaz* 1756-ból. Rosszul megtartva.

219. *Ezüst 1 krajcáros* 1758-ból. Av. Gyöngykör, körírás: M. THER. D. G. R. I. — GE. HU. BO. REG. Jobboldali diademás mellkép. — Rev. Gyöngykör, körírás: PATRONA — HUNG. 1758. Félhold fölött fénysugarak közt sz. Máriakép (gyermek a jobbkaron), alatta keretben: 1, a keret oldalain: K—B.

220. *Ezüst dénár* 1751-ből. Av. Gyöngykör, körírás: M. THER. D. G. R. I. G. HU. B. R. Korona alatt a kétmezejű magyar cimerpajzs, oldalain: K—B. — Rev. Gyöngykör, körírás: PATRONA — HUNG. 1751. Félhold fölött sz. Máriakép (gyermek a balkaron).
221. *Ugyanaq* 1752-ből, de az avers köriratában: HU. BO. R.
222. *Ugyanaq* 1752-ből, de a gyermek a jobbkaron s az avers körirata végén: H. B. R.
223. *Ugyanaq* 1754-ből, de az avers körirata: M. THER. D. — G. R. I. G. H. B. R. s a pajzs más alkotású.
224. *Ugyanaq* 1756-ból. (2 db.) Egyiknek lelethelye Esztergom.
225. *Réz felpoltura* 1763-ból. Av. Gyöngykör, körírás: M. THERES. D. G. R. — I. GE. HU. BO. REG. Jobboldali diademás mellkép, alatta pont. — Rev. Gyöngykör, félhold fölött fénysugarak közt sz. Máriakép (gyermek a balkaron), oldalt három sorban: P—H — 17—63 — K—M (= Kremniciensis Moneta), lent: POLTURA.
226. *Ugyanaq*, de az avers képe alatt nincs pont.
227. *Ugyanaq*, de az avers képe alatt: S (= Selmech).
228. *Ugyanaq* 1765-ből, avers és revers mint a 225. sz.
229. *Réz felpoltura* (rézdénárnak is nevezve) 1760-ból. Av. Gyöngykör, körírás: M. THERESIA D. G. R. IMP. GE. HU. BO. REG. 1760. Ótágú nyílt koronás kétmezejű magyar cimerpajzs diszítések közt. — Rev. Gyöngykör, körírás: PATRONA — HUNGARIAE. Fénysugarak közt félhold fölött sz. Máriakép (gyermek a balkaron). (2 db.)
230. *Ugyanaq* 1762-ből, de az avers koronája a sz. korona.
231. *Ugyanaq* 1763-ból.
232. *Ugyanaq* 1765-ből.
233. *Ugyanaq* 1766-ból.
234. *Ugyanaq* 1767-ből, de sokkal vékonyabb.
235. *Réz krajcár* 1761-ből. Av. Gyöngykör, körírás alulról kezdve: M. THERES. D. G. — R. I. G. H. B. R. A. Aust. (= Maria Theresia, Dei Gratia Romanorum Imperatrix, Germaniae, Hungariae Bohemiae Regina, Archiducissa Austriae). Jobboldali diademás mellkép. — Rev. Gyöngykör, diszes keretben négy sorban: EIN — KREUTZER — 1761 — K (= Körmöczbánya).
235. A. *Ugyanaq*, de a veretjegy: N. B. (= Nagybánya).
236. *Ugyanaq* 1762-ből, veretjegy: K.
237. *Ugyanaq* 1762-ből, de a veretjegy: G (Nagybánya).
238. *Ugyanaq* 1763-ból, de a veretjegy ismét: K.
239. *Ugyanaq* 1763-ból, de a veretjegy S (Szomolnok).
240. *Ugyanaq* 1775-ből, de az avers körírása felülről kezdődik: M. THERESIA. D. G. — R. I. H. B. R. A. AUST. s a mellkép fátyolos.

241. *Ugyana* 1780-ból, de az avers körirása alulról kezdődik: M. THERESIA. D. G. R. I. HU. BO. R. A. A., a reversen pedig keretül pálma- s babérból koszorú.

242. *Ugyana* 1780-ból, de a veretjegy ismét: K.

243. *Réz félkrajcár* évszám nélkül. Av. Gyöngykör, körirás alulról: M. THERES. D. G. RO. I. G. HU. BO. REG. Jobboldali diademás mellkép. — Rev. Gyöngykör, diszes keretben két sorban: $\frac{1}{2}$ — K.

244. *Réz negyedkrajcár* 1779-ből. Av. Körvonalon belül körirás felülről kezdve: M. THERESIA D. G. — R. I. H. B. R. A. AUST. Jobboldali fátyolos mellkép. — Rev. Diszes keretben négy sorban: $\frac{1}{4}$ — KREUTZER — 1779 — K.

Ferenc, Mária Terézia férje s kormánytársa, 1741—1765.

245. *Réz krajcár* 1761-ből. Av. Gyöngykör, körirás: FRANC. D. G. R. I. — S. A. GE. IER. REX (= Franciscus Dei Gratia Romanorum Imperator Semper Augustus, Germaniae, Jerosolymae Rex). Jobboldali parókás, babérkoszorús mellkép. — Rev. Gyöngykör, diszes keretben négy sorban: EIN — KREUTZER — 1761 — N. B. (= Nagybánya). *Ritka*.

246. *Réz félkrajcár* 1764-ből. Az avers olyan mint az előbbi, de a körirás vége: GE. I. REX. — Rev. Diszes keretben: $\frac{1}{2}$ — K, oldalt: 17—64, a kerítésen kívül lent: C—A (= Carolina Alba = Gyulafehérvár, III. Károlyról Károlyfehérvárnak nevezve.) (3 db.)

247. *Ugyana*, de évszám nélkül, a veretjegy is hiányzik.

248. *Ugyana*, de az avers körirásának vége: GE. IER. REX.

II. József, 1780—1790 (1765—80. kormánytárs).

249. *Ezüst jeton* 1764-ből abból az alkalomból, hogy József és Lipót főhercegek a magyar bányavárosokat meglátogatták. Av. Gyöngykör, körirás: IOSEPH. II. REX ROM. LEOPOLD. A. A. Két összenéző mellkép, a baloldalon levő koronás. — Rev. Gyöngykör, öt sorban felírás: ADVENTVS — REG. ET ARCHI. — IN. FODIN. HVNGA — MDCCLXIV. — M. IVL. — Lent két kalapács keresztbe téve. — Súly 2,2 gr.

250. *Ezüst féltallér* 1786-ból. Av. Gyöngykör, körirás: IOS. II. D. — G. R. IMP. S. A. — G. H. B. REX. A. — A. D. B. ET L. (= Josephus Secundus, Dei Gratia Romanorum Imperator Semper Augustus, Germaniae, Hungariae, Bohemiae Rex, Archidux Austriae, Dux Burgundiae et Lotharingiae). Kétrésztű magyar cimerpajzs a Sz. István-rendjellel körülvéve, fölötte két lebegő angyal a magyar koronát tartja, lent babér- és palmaág. — Rev. Gyöngykör, körirás: S. MARIA MATER DEI — PATRONA HUNG. 1786. s András-kereszt. Félhold felett fénysugarak közt sz. Máriakép (gyermek a balkaron), alatta keretben: A (= Bécs).

251. *Ezüst 20 krajcár* 1772-ből. Av. Gyöngykör, körírás: IOSEPH. II. D. G. R. I. S. A. — GE. REX. A. A. LO. ET. M. D. H. (= Josephus Secundus, Dei Gratia Romanorum Imperator Semper Augustus, Germaniae Rex, Archidux Austriae, Lotharingiae et Magnus Dux Hetruriae.) Babérkoszorúban jobboldali mellkép, (a fején is babérkoszorú) alatta: B (= Körmöczbánya). — Rev. Gyöngykör, körírás: VIRTUTE ET — EXEMPLO (II. József jelszava) 1772 s András-kereszt. — Korona alatt fénykörös kétfejű sas, karmaiban kard és birodalmi alma, mellén az aranygyapjas rendjeltől övezett koronás kétmezejű osztrák-lotharingiai cimerpajzs. A kétfejű sas oldalain: E V M --- D (= Edler von Münzberg—Donat), lent babér- és pálmagaly közt keretben: 20.

252. *Ugyanaaz* 1780-ból, de a revers elmosódott s az évszám sem jól látszik. (Lh. Kecskemét, Szarkás-szőlő.)

253. *10 krajcáros* 1790-ből, sárgaréz, hamisítvány (?) Av. Körvonal, körírás: IOSEPH. II. D. G. R. I. S. A. — GERM. HV. BO. REX. Babérkoszorúban babérkoszorús fejű jobboldali mellkép, alatta: B. — Rev. Körírás: ARCH. AVST. D. BVRG. — LOTII. M. D. HET. 1790. s András-kereszt. — Kétfejű sas mint a 251. sz., de oldalain nincsenek betűk, lent babér- s pálmagaly közt keretben: 10.

254. *Réz krajcár* 1774-ből. Av. Gyöngykör, körírás alulról kezdve: IOS. II. D. G. R. I. S. A. — GER. IER. REX. Jobboldali babérkoszorús mellkép. — Rev. Gyöngykör, diszes keretben négy sorban: EIN — KREUTZER — 1774 — S (Szomolnok). — Az avers elmosódott.

255. *Ugyanaaz* 1780-ból. Av. Gyöngykör, körírás alulról kezdve: IOSEPHUS II. D. G. R. I. S. A. GER. IER. R. Jobboldali, babérkoszorús mellkép. — Rev. Gyöngykör, palma- s babérkoszorúban négy sorban: EIN — KREUTZER — 1780 — S.

256. *Ugyanaaz* 1781-ből, de a körírás: IOS. II. D. G. R. I. S. A. GE. HV. BO. REX. A. A., a veretjegy B.

257. *Ugyanaaz*, de a veretjegy: S.

258. *Ugyanaaz* 1782-ből B veretjegggyel.

259. *Ugyanaaz* 1790-ből, a veretjegy ismét: S.

260. *Réz félkrajcár* 1774-ből. Avers és revers mint a 254. sz., de kisebb s az *Ein* helyett: $\frac{1}{2}$.

261. *Ugyanaaz* 1781-ből. Avers és revers mint a 256. sz., de kisebb s az *Ein* helyett: $\frac{1}{2}$.

262. *Ugyanaaz*, de a veretjegy: S.

263. *Réz negyedkrajcár* 1781-ből. Av. mint a 256. sz. — Rev. Gyöngykör, négy sorban: $\frac{1}{4}$ — KREUTZER — 1781 — B. Az előbbieknél kisebb.

264. *Ugyanaaz* 1782-ből.

II. Lipót, 1790—1792.

265. *Ezüst jeton* 1790-ből magyar királlyá koronáztatása alkalmából. Av. Gyöngykör, körírás: PIETATE ET CONCORDIA (II. Lipót jel-szava). Koronás, hátsó lábain álló cseh oroszán, első jobblábával kettős keresztet tart, a ballal osztrák címerpajzsra támaszkodik. — Rev. Gyöngykör, a magyar sz. korona alatt hét sorban: LEOPOLDVS II. — D. G. ROM. IMP. S. A. — GER. HVN. BOH. REX. — ARCHID. AVSTRIAE. — CORONATVS. — POSONII. XV. NOV. — MDCCXC. — Súly 2·2 gr.

266. *Ezüst 20 krajcáros* 1791-ből. Av. Gyöngykör, körírás: LEOP. II. D. G. R. I. S. A. — GERM. HV. BO. REX. Babérkoszorúban baloldali babérkoszorús mellkép, alatta: B (= Körmöcbánya). — Rev. Gyöngykör, körírás: ARCH. AVST. D. BVRG. — IOTH. M. D. HET. 1791. s burgundi kereszt. Korona alatt fénykörös kétfejű sas karddal és birodalmi almával, mellén az aranygyapjas rendjeltől övezett koronás kétrésű címerpajzs az osztrák szalaggal és a lotharingiai pacsirtákkal. A sas alatt babér- és pálmagaly közt keretben: 20.

267. *Ugyanaq* 1792-ből.

268. *Ezüst 10 krajcáros* 1791-ből. Avers és revers mint a 266. sz., de az érem kisebb. — *Ritka*.

I. Ferenc, 1792—1835.

(mint magyar király I., mint német-római császár II. 1806-ig, mint osztrák császár I. 1804—1835.)

269. *Ezüst jeton* (kis emlékérem) 1792-ből magyar királlyá koronáztatása alkalmából. Av. Gyöngykör, körírás: LEGE ET FIDE (I. Ferenc jelmondata). Koronás hátsó lábain álló cseh oroszán, első jobblábával kettős keresztet tart, a ballal osztrák címerpajzsra támaszkodik. — Rev. Gyöngykör, a magyar sz. korona alatt hat sorban: FRANCISCVS. — D. G. HVNG. BOH. REX. — ARCHID. AVSTRIAE. — CORONATVS. — BVDAE. VI. IVN. — MDCCXCII. — Súly 4·4 gr.

270. *Ugyanaq*, de kisebb. — Súly 2·2 gr.

271. *Ezüst jeton* 1808-ból Mária Ludovikának, I. Ferenc harmadik nejének, magyar királynévá koronáztatása alkalmából. — Av. Gyöngykör, körírás: RECTE ET CANDIDE. Középen fölfelé emelkedő liliumszár. — Rev. Gyöngykör, a magyar sz. korona alatt hat sorban: MARIA LVDOVICA AVG. — FRANCISCI AVST. IMP. — HVNG. BOH. REGIS. — CORONATA HVN. REG. — POSONII. VII. SEPT. — MDCCCVIII. — (2 db.) — Súly 2·35 gr.

272. *Ezüst jeton* 1825-ből Karolina Augusztának, I. Ferenc negyedik nejének, magyar királynévá koronáztatása alkalmából. Av. Rovátkolt körvonal, az előlap felső részén körírás: PIE. VT. CLEMENTER, lent

babér- és pálmagaly keresztbe téve, középen országalma. — Rev. Rovátkolt körvonal, hat sorban: CAROLINA. AVGVSTA — FRANCISCI. AVST. IMP. — HVNG. BOH. REGIS — CORONATA. HVNG. REG. — POSONII. XXV. SEPT. — MDCCCXXV. — Súlya 2·2 gr.

273. *Ezüst 20 krajcáros* 1809-ből. Av. Gyöngykör, körírás: FRANCISCVS I. D. G. — AVST. IMPERATOR. Két babérgalyból képzett koszorúban jobboldali mellkép, feje babérkoszorús, alatta: B (Körmöczb.) — Rev. Gyöngykör, körírás: HVN. BOH. GAL. REX. A. A. — D. LO. SAL. WIRC. 1809. (= Hungariae, Bohemiae, Galiciae Rex, Archidux Austriae, Dux Lotharingiae, Salisburgiae, Wirzburgiae.) — Korona alatt koronás kétfejű sas karddal, birodalmi almával, mellén koronás osztrák-lotharingiai cimerpajzs az aranygyapjas rendjeltől körülvéve, lent babér- és pálmagaly közt: 20.

274. *Ugyanaqz* 1827-ből. Az avers olyan mint a 273. sz., de a veretjegy: E (= Gyulafehérvár). — A revers is olyan mint az előbbi, de a körírás: HVN. BOH. LOMB. ET VEN. — GAL. LOD. IL. REX. A. A. 1827. (= Hungariae, Bohemiae, Lombardiae Et Venetiae, Galiciae, Lodomeriae, Illyriae Rex, Archidux Austriae), a sas mellén lévő cimerpajzs nem koronás s benne cseh-osztrák-lotharingiai cimér.

275. *Ezüst 12 krajcáros* 1795-ből. Av. Körvonal, körírás: KAI. KÖN. ERBLÄNDISCH. SCHEID. MÜNZ. Korona alatt fénykörös kétfejű sas karddal és jogarral, mellén az aranygyapjas rendjeltől övezett osztrák-lotharingiai kétmezejű cimerpajzs. — Rev. Körvonal, négy sorban: 12 — KREÜTZER — 1795 — B., lent babér- és pálmagaly keresztbe téve. (4 db.)

276. *Ezüst 10 krajcáros* 1815-ből. Avers olyan mint a 273. sz. — Rev. Körírás: HVN. BOH. GAL. REX. A. A. — LO. WI. ET. IN. FR. D. 1815. (= Hungariae, Bohemiae, Galiciae Rex, Archidux Austriae, Lotharingiae, Wirzburgiae Et In Franconia Dux.) A többi mint a 273. sz., értékelés: 10.

277. *Ezüst 7 krajcáros* 1802-ből. Av. Gyöngykör, körírás: FRANC. II. — D. G. R. IMP. — S. A. GE. HV. — B. REX. A. A. Négyzetben korona alatt fénykörös kétfejű sas karddal, birodalmi almával, mellén koronás osztrák-lotharingiai cimerpajzs az aranygyapjas rendjeltől körülvéve, oldalain: V—II. — Rev. Gyöngykör, diszitések közt négyzet, benne: 7, alatta babér- és pálmagaly keresztbe téve, ez alatt: 1802 — B. (3 db.)

278. *Ugyanaqz*, de veretjegy: E. (2 db.)

279. *Ugyanaqz*, de veretjegy: G (= Nagybánya).

280. *Ugyanaqz*, de körülmetélve, elmosódott irással.

281. *Ezüst 5 krajcáros* 1818-ból. Av. Mint a 273. sz. — Rev. Körírás: HVN. BOH. LOMB. ET VEN. — GAL. LOD. IL. REX. A. A.

1818. (= Hungariae, Bohemiae, Lombardiae Et Venetiae, Galiciae, Lodomerae, Illyriae Rex, Archidux Austriae.) Kétfejű sas, mint a 273. sz., de mellén a cimerpajzs tojásdad, értékelzés: 5.

282. *Ezüst 3 krajcáros* 1795-ből. Av. Gyöngykör, körírás alulról kezdve: FRANC. II. D. G. R. I. S. A. GE. HV. BO. REX. Jobboldali babérkoszorús mellkép, alatta: B. — Rev. Gyöngykör, körírás: ARCH. A. D. BVRG. — LOTH. M. D. H. 1795. és András-kereszt. Korona alatt fénykörös kétfejű sas karddal, jogarral, mellén az aranygyapjas rendjeltől körülvéve: 3.

283. *Ugyanaż* 1821-ből. Av. Körírás: FRANCISCVS. I. D. G. AVST. IMPERATOR. Jobboldali babérkoszorús mellkép, alatta: B. — Rev. Körírás: HVN. BOH. LOMB. ET VEN. GAL. LOD. IL. REX. A. A. 1821. Korona alatt koronás kétfejű sas karddal és birodalmi almával, mellén aranygyapjas rendjeltől övezett: 3.

284. *Réz 30 krajcáros* 1807-ből. Av. Gyöngykör, körírás: FRANZ KAIS. — V. OEST. KOEN. — Z. HUNG. BOEH. — GALIZ. U. LOD. Pontokból álló négyzetben jobboldali babérkoszorús mellkép, alatta: B, a négyzet mindegyik oldalán kívül: 30. — Rev. Gyöngykör, körírás: DREYS-SIG — KREUTZER — ERBLAEND — ISCH. 1807. Pontokból álló négyzetben korona alatt koronás kétfejű sas karddal és jogarral, mellén: 30, a négyzet oldalain kívül: WIENER ST. — BANCO ZETT — THEILUNGS — MÜNZ. Z. 30 K.

285. *Ugyanaż*, de a veretjegy: S (= Szomolnok).

286. *Réz 15 krajcáros* 1807-ből. Av. Körírás: FRANZ KAIS. V. OEST. KOEN. — Z. HUN. BOEH. GALIZ. U. LOD. Közepe olyan mint 284. sz., de a veretjegy: G (= Nagybánya), a négyzet két csúcsa be van tompítva s ott: 15 áll. — Rev. Körírás: FÜNFEHEN KREÜTZER — ERBLAENDISCH 1807. Négyzet pontokból, két csúcs betompítva, itt: 15, belül kétfejű sas, mint a 282. sz., mellén: 15, a négyzet oldalain belül: WIENER ST. — BANCO ZET. — THEILUNG. — MÜNZ. Z. 15.

287. *Ugyanaż*, de a veretjegy: S (= Szomolnok).

288. *Ugyanaż*, de a veretjegy: E. (2 db.)

289. *Réz 6 krajcáros* 1800-ból. Av. Körírás alulról kezdve: FRANZ. II. RÖM. KAI. KÖN. Z. HU. U. BO. ERZH. Z. OEST. Jobboldali babérkoszorús mellkép, alatta: B, ez alatt babér- s pálmagaly keresztbe téve. — Rev. Körírás: SECHS. KEUTZER. ERBLAENDISCH. 1800. Korona alatt fénykörös kétfejű sas karddal, jogarral, mellén tojásdad körben az aranygyapjas rendjeltől övezve: 6.

290. *Ugyanaż*, de a veretjegy: E. (2 db.)

291. *Ugyanaż*, de a veretjegy: S.

292. *Réz 3 krajcáros* 1800-ból. Av. Körírás alulról kezdve: FRANC.

II. D. G. R. I. S. A. GER. HVN. BOH. REX. A. A. Jobboldali babérkoszorús mellkép, alatta: B. — Rev. Körírás nincs, a kétfejű sas olyan, mint a 282. sz., mellén: 3, oldalain: 18—00.

293. *Ugyanaž*, de a veretjegy: E.

294. *Ugyanaž*, de a veretjegy: G.

295. *Ugyanaž* de a veretjegy: S.

296. *Ugyanaž* 1812-ből. Av. Körírás alulról kezdve: FRANZ. KAIS. V. OEST. KÖN. Z. HU. BO. GAL. U. LO. — Jobboldali babérkoszorús mellkép, lent diszítés alatt: B. — Rev. Körírás: †SCHEID MÜNZE DER WIENER WAEHRUNG. Körvonalon belül köröskörül diszítés, három sorban: 3 — KREUTZER — 1812. Az évszám alatt diszítés.

297. *Ugyanaž*, de a veretjegy: E (= Gyulafehérvár). (2 db.)

298. *Ugyanaž*, de a veretjegy: G (= Nagybánya).

299. *Ugyanaž*, de a veretjegy: O (= Oravicza).

300. *Ugyanaž*, de a veretjegy: S (= Szomolnok).

301. *Réz 1 krajcáros* 1800-ból. Avers és revers mint a 292. sz., de az avers köriratában: GE. HV.

302. *Ugyanaž*, de a veretjegy: E. (2 db.)

303. *Ugyanaž*, de a veretjegy: S.

304. *Ugyanaž* 1812-ből. Avers és revers, mint a 296. sz., de az avers köriratában: KÖ. Z. HU.

305. *Ugyanaž*, de a veretjegy: E.

306. *Ugyanaž*, de a veretjegy: G.

307. *Ugyanaž*, de a veretjegy: O. (2 db.) *Ritka*.

308. *Ugyanaž*, de a veretjegy: S.

309. *Ugyanaž* 1816-ból. Av. Gyöngykör, körírás: K. K. OESTER-REICHISCHE SCHEIDEMÜNZE. Korona alatt cimerpajzs, benne koronás kétfejű sas karddal, birodalmi almával, mellén cseh-osztrák-lotharingiai cimér. — Rev. Gyöngykör, csillag alatt három sorban. EIN — KREUZER — 1816, az évszám alatt babér s pálmagaly keresztbe téve, lent veretjegy: B.

310. *Ugyanaž*, de a veretjegy: E.

311. *Ugyanaž*, de a veretjegy: G.

312. *Ugyanaž*, de a veretjegy: O.

313. *Ugyanaž*, de a veretjegy: S.

314. *Réz félkrajcáros* 1800-ból. Avers és revers olyan, mint a 301. sz.

315. *Ugyanaž* 1812-ből. Av. Körírás alulról kezdve: FRANZ. KAI. V. OES. KÖ. Z. HU. BÖ. GAL. U. LO. Jobboldali babérkoszorús mellkép, lent diszítés alatt: S. — Rev. Körvonalon belül köröskörül diszítés, három sorban: 1/2 — KREUZER — 1812.

316. *Ugyanaq*, 1816-ból. Avers mint a 309. sz. — Rev. Két kis rózsza közt: $\frac{1}{2}$ — KREUZER — 1816. Babér- s pálmagaly keresztbe téve, lent: B.

317. *Ugyanaq*, de a veretjegy: S.

318. *Réz $\frac{1}{4}$ krajcáros* 1812-ből. Avers mint a 315. sz., de a veretjegy: B. — Rev. Körvonalon belül köröskörül diszités, középen $\frac{1}{4}$ oldalt: 18—12.

319. *Ugyanaq* 1816-ból. Avers mint a 309. sz., revers mint a 316. sz.

320. *Ugyanaq*, de a veretjegy: O.

321. *Ugyanaq*, de a veretjegy: S.

V. Ferdinánd, 1835—1848.

322. *Ezüst jeton* (kis emlékérem) 1830-ból, magyar királlyá koronáztatása alkalmából. Av. Rovátkos kör, körírás alulról kezdve: FRANC. I. ET PER EVM FERD. V. Ferenc és Ferdinánd jobboldali arcképei, Ferenc feje babérkoszorús. — Rev. Rovátkos kör, a magyar sz. korona fénysugarak közt, alatta három sorban: CORON. POSON. — DIE XXVIII. SEPT. — MDCCCXXX. — Súlya 3·3 gr.

323. *Ugyanaq*, de a revers írása: CORON. POSON. — MENSE SEPT. — MDCCCXXX. — Súlya 3·3 gr.

324. *Ezüst 20 krajcáros* 1845-ből. Av. Gyöngykör, körírás alulról kezdve: FERD. I. D. G. AVST. IMP. HVNG. B. REX. H. N. V. R. L. V. D. G. L. I. A. A. (= Ferdinandus Primus, Dei Gratia Austriae Imperator, Hungariae, Bohemiae Rex Hoc Nomine Quintus, Rex Lombardiae, Venetiae, Dalmatiae, Galiciae, Lodomeriae, Illyriae, Archidux Austriae.) Jobboldali babérkoszorús arckép, alatta: B. — Rev. Gyöngykör, körírás: S. MARIA. MATER DEL. — PATRONA. HVNG. 1845. Fénysugarak közt félhold fölött ülő fénykörös, koronás sz. Mária, balkarján a szintén fénykörös kis Jézus országmával, sz. Mária jobbában jogar, lent: 20.

325. *Ugyanaq*. Av. Gyöngykör, körírás alulról kezdve: FERD. I. D. G. AVSTR. IMP. HVNG. BOH. R. H. N. V. Jobboldali babérkoszorús arckép, alatta: E. — Rev. Gyöngykör, körírás: REX. LOMB. ET VEN. DALM. — GAL. LOD. ILL. A. A. 1845. Korona alatt koronás kétféjú sas karddal és birodalmi almával, mellén korona nélkül cimerpajzs cseh- osztrák-lotharingiai cimerral.

326. *Ugyanaq* 1846-ból. Av. és rev. mint a 324. sz.

327. *Ugyanaq* 1847-ből.

328. *Ugyanaq* 1848-ból.

329. *Ugyanaq*, de az évszám lekopott.

330. *Ezüst 3 krajcáros* 1838-ból. Av. Gyöngykörön belül körírás alulról kezdve: FERD. I. D. G. AVSTR. IMP. HVNG. BOH. R. H. N. V.

Jobboldali babérkoszorús arckép, alatta: B (= Körmöczbánya.) — Rev. Gyöngykör, körírás: REX. LOMB. ET. VEN. DALM. GAL. LOD. ILL. A. A. 1838. Korona alatt koronás kétfejű sas karddal, birodalmi almával, mellén tojásdad körben az aranygyapjas rendjeltől körülveve: 3.

331. *Ugyanaaz* 1844-ből, de a veretjegy: E (= Gyulafehérvár.)

Szabadságharc, 1848—1849.

332. *1848/9-iki honvédjelvény* füllel *ötvenyből*. Av. Babér- és csergalyból képezett koszorúban: 1848—49 — HONVÉD. — Rev. Köröskörül hadi jelvények (kard, lánsa, trombita, puska, ágyúcső, golyók), középen szivalakú sima pajzs (név bevésésre), fölötte sisakos, páncélos vitézi mellkép.

333. *Sárgaréz emlékérem 1848. március 15-ike* 50 éves évfordulójára 1898-ból, füllel. — Av. Felhők közt balfelé rohanó kettős fogaton álló szárnyas génusz (ifju nő), mögötte fényugarak. Fönn, félkörben: ISTENÉRT KIRÁLYÉRT HAZÁÉRT. — Rev. Tölgygalyak közt kibontott zászló e felirattal: SZABADSÁG—TESTVÉRISÉG—EGYENLŐSÉG. Fönn jobbfelé: 1848—1898, lent balfelé, ivvonalban: SZABADSÁGHARCZUNK DICSŐ EMLÉKÉRE. Mindkét lapon sima szegély. — Gohl Ö. Budapest újabb emlékérméi. 120. — (2 db.)

334. *Ezüst 20 krajcáros* 1848-ból. Av. Gyöngykör, körírás alulról kezdve: V. FERD. MAGY. H. T. ORSZ. KIRÁLYA ERD. N. FEJED. (= Ötödik Ferdinánd Magyar-, Horvát-, Tótország Királya, Erdély Nagyfejedelme). Jobboldali babérkoszorus arckép, alatta: K. B. (= Körmöczbánya). — Rev. Gyöngykör, körírás: SZ. MÁRIA IST. ANNYA — MAGY. OR. VÉDŐJE. 1848. Sz. Máriakép mint a 324. sz., alatta: 20. Pereme recés.

335. *Ezüst 10 krajcáros* 1848-ból. Av. és rev. mint az előbbi, értékelés: 10. Pereme recés. — (2 db.) *Ritka*.

336. *Ezüst 6 krajcáros* 1849-ből. Av. Gyöngykör, négy sorban: HAT—KRAJCZÁR—1849—N. B. (= Nagybánya) — Rev. Gyöngykör, körírás: MAGYAR KIRÁLYI VÁLTÓ PÉNZ. — Rev. Koronás kétrészű magyar cimerpajzs, oldalain: 6. — K. A cimerpajzs csúcsa a KIRÁLYI szóban az utolsó I fölött.

337. *Ugyanaaz*, de a cimerpajzs csúcsa a KIRÁLYI szóban az Y fölött. (4 db.)

338. *Réz 3 krajcáros* 1849-ből. Av. Csillag alatt: HÁROM—KRAJCZÁR—1849. Lent babér- s pálmagaly, alatta: N. B. — Rev. Körírás: MAGYAR KIRÁLYI VÁLTÓ PÉNZ. Koronás kétrészű magyar cimerpajzs, oldalain: 3.—K.

339. *Réz 1 krajcáros* 1848-ból. Av. Gyöngykör, csillag alatt három

sorban: EGY—KRAJCZÁR—1848, az évszám alatt diszítés. — Rev. mint a 338. sz., de nincs értékjelzés.

340. *Ugyanaaz*, kinyitható. (Az ilyenekbe aranyat szoktak rejteni). *Ritka*.

341. *Ugyanaaz* 1849-ből. Avers mint a 338. sz., de a babér- s pálmagaly hiányzik, a revers mint a 339. sz., de az évszám alatt diszítés helyett: N. B. — Ezüstözött. — *Ritka*.

342. *Százforintos Kossuth-bankó* 1848 szept. 1-ről. Sorszám: 25005. s 78156. (2 db.)

343. *Tízforintos Kossuth-bankó* 1848. szept. 1-ről. Sorszám: AO—1770—45. (és még 5 db.)

344. *Ötforintos Kossuth-bankó* 1848. szept. 1-ről. Sorszám: AQ:s — 5694. (és még 4 db.)

345. *Kétforintos kincstári utalvány* 1849. júl. 1-ről. Sorszám: G. T q—60249. (és még 2 db.)

346. *Kétforintos Kossuth-bankó* kelet nélkül. Sorszám: KQ—87134. (és még 2 db.)

347. *Egyforintos Kossuth-bankó* kelet nélkül. (és még 3 db.)

348. *Harmincrkrajcáros utalvány* 1849. jan. 1-ről. (és még 5 db.)

349. *Tizenötckrajcáros utalvány* 1849. jan. 1-ről. (és még 6 db.)

350. *Tízckrajcáros bankócédula* 1849. aug. 1-ről. Budai, német szövegű s Almásy aláírással van ellátva.

351. *Tízckrajcáros komáromi bankócédula* 1849. júl. 13-ról Ujházi László aláírással.

352. *Ötckrajcáros komáromi bankócédula* 1849 júl. 13-ról Ujházi László aláírással.

I. Ferencz József, 1848—

353. *Őn emlékérem* I. Ferencz József és neje Erzsébet 1857-iki magyarországi utazása alkalmából. — Av. Sima szegély, körvonalon belül körírás alulról kezdve: E (= Első) FERENCZ JÓZSEF E. (= És) ERZSÉBET. A fejedelmi párnak balra néző mellképei. Ferencz József feje fődetlen, Erzsébeté diademás. Lent kis: S (= *Seidan*). — Rev. Sima szegély, körírás: Ö CS. K. FELSÉGEIK MAGYARHONI UTJÁNAK EMLEKEÜL. Szemben álló szárnyas angyal, jobbjaival koszorút tart, baljával csúcsos magyar cimerpajzsra támaszkodik. Háttérben a lánchid és a budai királyi palota. Lent a szelvényben: 1857. — Gohl Ö. Budapest újabb eml. érm. 5.

354. *Őn emlékérem az 1861-iki országgyűlés* megnyitása alkalmából. Av. Sima szegély, körírás alulról kezdve: HON SZERETET 'S EGYET-ÉRTÉSBE VAN ERŐ 'S ISTENI ÁLDÁS. Középen két babér- s tölgykoszorúban a sz. korona alatt kétrésztű magyar cimerpajzs, a galyakon jobról is, balról is három-három melléktartománynak cimerpajzsa, alul

három sorban : 1861 — ORSZÁG GYŰLÉSI — EMLÉK. — Rev. Sima szegély, körírás alulról kezdve : E HAZA CSAK AKKOR TULAJDONUNK, HA TÖRVÉNYEINKET NEM IDEGENEK KEZELIK. Középen nyolc sorban a Szózat két első versszaka : HAZÁDNAK RENDÜLETLENŰL — LÉGY HIVE OH MAGYAR — BÖLCSÖD AZ S MAJDAN SIROD IS — MELY ÁPOL S ELTAKAR. — A NAGY VILÁGON E KIVÜL — NINCSEN SZÁMODRA HELY — ÁLDJON VAGY VERJEN SORS KEZE — ITT ÉLNED, HALNOD KELL. Lent kis csillag. — Gohl Ö. Budapest új. eml. érm. 81.

355. *Ugyanaaz*, de a revers kis csillaga helyén kis mélyedés. — v. ö. Gohl Ö. 82.

356. *Őn emlékérem az 1865-iki országgyűlés megnyitása alkalmából.* Av. Középen a magyar cimerpajzs mint a 354. sz., alatta : 1865 -- ORSZÁG GYŰLÉSI EMLÉK. Köröskörül emelkedett szegélyen 27 megyei cimer. — Rev. Köröskörül emelkedett és vonalozott alapú szegélyen 29 megyei cimer. Középen 2 versszak nyolc sorban : MIDŐN SÖTÉT LESZ A VILÁG — ÉS MINDEN TŰZ KIÉG, — A HONFISZIVBEN FENMARAD — EGY ÉLŐ SZIKRA MÉG. — E SZIKRA FÉNYT ÁD ÉS HEVET — S ÉG OLTHATATLANŰL, — OH HONFI, ŐRIZD E TŰZET — S NE FÉLJ, HA VÉSZ BORŰL. — Gohl Ö. 96.

357. *Réz emlékérem* ugyancsak az 1865-iki országgyűlés megnyitása alkalmából. Av. Középen a budapesti Sándor-utcai országház képe lengő zászlóval, alatta két kis csillag közt : ORSZÁG HÁZ. Körírás : EMLÉKŰL * AZ 1865 ÉVI * ORSZÁG — GYŰLÉS * MEGNYITÁSÁRA. — Rev. Babérkoszoróban a sz. korona alatt magyar cimerpajzs. Körírás fönt : ÉLJEN A HAZA, lent : ES LEBE DAS VATERLAND. Peremén : EMLÉK PÉNZ DENK MŰNZE. -- Gohl Ö. 99. s köv.

358. *Ugyanaaz*, de a reversen babérkoszorú nincs, a peremen : MAGYAR EMLÉK PÉNZ UNGARISCHE DENK MŰNZE. A réz ezüstölt. — v. ö. Gohl 54.

359. *Ugyanaaz*, de a réz nem ezüstölt s a peremen csak : EMLÉK PÉNZ DENK MŰNZE.

360. *Őn emlékérem az 1867-iki koronázás alkalmából.* Av. Vonalzegély, körírás fön : I. FERENCZ JÓSEF — ERZSÉBET, lent : KORONÁZTATVA · BUDA-PESTEN · 1867. A király és királyné jobboldali mellképei, alattuk apró betűkkel : C. RADNICZKY. — Rev. Vonalzegély, középen a sz. korona fénysugarak közt, ezeken körírás : MEGUJULT · FÉNYNYEL · RAGYOG · SZENT · MÉLTÓSÁGÁBAN. — Gohl Ö. 29. *Ritka.*

361. *Ugyanaaz.* Av. Vonalzegély, körírás alulról kezdve : LELJE NÉPE BOLDOGSÁGÁN ÖRÖMÉT, HIR, SZERENCSE KOSZORÚZZA

SZENT FEJÉT. Az utolsó szó a sz. korona fölött van, melyet Hungária geniusza a király feje fölé tart. A király magyar öltözetben közepén áll két allegorikus női alak közt. A baloldalon álló női alak balját fölemeli, jobbával szalagot tart, a jobboldalon álló (Hungária) jobbával a koronát tartja a király feje fölé, baljában babérág és csúcsos magyar cimerpajzsra támaszkodik. A király jobbában kard, baljában országalma, a korona fölött 4 csillag. A kép alatt a baloldalon apró betűkkel: A KLEEBERG. Lent a szelvényben: 1867. — Rev. Középen egy tojásdad, e körül pedig hét kisebb, kerek medaillon, bennük mellképek, mellettük nevek apró betűkkel: GR. ANDRÁSSY GYULA, GR. FESTETICS, GOROVE IST. GR. MIKÓ IMR. HORVÁTH BOLDI. BR. EÖTVÖS JOS. LÓNYAY MEN. BR. WENCKHEIM. Fönt diszítés közt a koronás magyar cimerpajzs, lent szalagon: DEÁK LELKE BENNÖK. — Gohl Ö. 15.

362. *Ugyanaz*, de az aversen az A. KLEEBERG név a kép alatt jobbról van s a szelvényben: 8-ik JUNIUS 1867. — *Ritka*.

363. *Ezüst jeton* az 1867-iki koronázás alkalmából. Av. Sima szegély, gyöngykör, körírás alulról kezdve: I. FERENCZ JÓSEF I. K. (= Isten kegyelméből) AVSZTRIAI CSÁSZÁR. Jobboldali babérkoszorús arckép, alatta: A. Rev. Simaszegély, gyöngykör, fönt félkörben: BIZALMAM AZ ŐSI ERÉNYBEN, belül a sz. korona, alatta 4 sorban: MAGYAR KIRÁLYÁ (így) — KORONÁZTATOTT — BVDÁN — MDCCCLXVII. — Gohl Ö. 11. — Súly 3·35 gr.

364. *Ugyanaz Erzsébet* koronáztatása alkalmából. Av. Sima szegély, gyöngykör, körírás alulról kezdve: ERZSÉBET AVSZTRIAI CSÁSZÁRNÉ. Baloldali nyílt koronás, fátyolos mellkép, alatta: A. — Rev. Sima szegély, gyöngykör, fönt félkörben: BOLDOGÍTÓ CSILLAGZAT ÖRÖM-ÁRJAI KÖZT. Belül a sz. korona, alatta 4 sorban: MAGYAR KIRÁLY-NÉVÁ — KORONÁZTATOTT — BVDÁN — MDCCCLXVII. — Gohl Ö. 22. — Súly 5·55 gr.

365. *Ugyanaz*, de kisebb. — Súly 3·35 gr.

266. *Őn emlékérem* szintén a koronázás alkalmából. Av. Vonalszegély, a király lóháton balfelé, fején a sz. koronával, koronázási palástban, magasra emelt karddal. Két oldalt, ivvonalban: VIRIBUS — UNITIS. Rev. Vonalszegély, a sz. korona alatt babérkoszorúban 5 sorban: KORONÁZÁSI — EMLÉK — BUDÁN — JUNIUS — 1867. — Gohl 17.

367. *Ugyanaz*, de a reversen: BUDÁN. — Gohl Ö. 18.

368. *Gyöngy-sorszegély* az 1867-iki koronázás *réz emlékéreme*. Av. Gyöngy-sorszegély, körírás: A BUDA PESTI KORONÁZÁS 1867 JUNIUS 8^{AN}. Csillag. Középen a sz. korona, 7 lecsüngő lánccal. — Rev. Gyöngy-sorszegély, körírás: ÉLJEN A HAZA ÉS AZ ALKOTMÁNY. Középen koro-

nás magyar címerpajzs. Peremén: MAGYAR EMLÉK PÉNZ — UNGARISCHE DENK MÜNZE. Ezüstölt. — Gohl Ö. 44. (2 db.)

369. *Ugyanaq*, de nem ezüstölt.

370. *Ugyanaq*, de a revers körirása nagyobb betűkkel, a címerpajzs fölött csillag; az avers koronájáról csak 3 lánc csüng le, a körirás vége pedig: 8^{AN}. Ezüstölt. — Gohl Ö. 42.

371. *Ugyanaq*, de nem ezüstölt.

372. *Bronz koronázási jeton* füllel, évszám nélkül. Av. Vonalszegély, a sz. korona alatt 2 kis kerek medaillonban a király és királyné egymás felé fordult arcképei. A király feje babérkoszorús, a királyné koronás és fátyolos. Fönt: KORONÁZÁSI EMLÉK, lent diszítés. Rev. Vonalszegély s koronás diszes magyar címerpajzs (a koronán a kereszt jobbra hajlik), körirás alulról kezdve: HA ISTEN VELÜNK KI ELLENÜNK. — Gohl Ö. 37.

373. *Ugyanaq ónból*, kopott.

374. *Bronz koronázási jeton*. Av. Sima szegély, körirás alulról kezdve: ÉLJEN I. FERENCZ JÓZSEF ÉS ERZSÉBET MAGYARORSZÁG KIRÁLY PÁRJA. A koronázási diszben levő király és a királyné szemben álló alakjai. — Rev. Sima szegély, körirás alulról kezdve: A BUDAPESTI KORONÁZÁS EMLÉKEÜL. Babér- és pálmagaly közt koronás diszes magyar címerpajzs, alatta: J. C., lent két csillag közt: 1867. — Gohl Ö. 39.

375. *Ezüst emlékérem* 1879-ből. Ferencz József király és Erzsébet királyné házasságának 25-ik évfordulója alkalmából. — Av. Sima szegély, jobboldali babérkoszorús mellképe a királynak, vállain a koronázási palást, válla alatt apró betűkkel: F. LEISEK. Körirás homályosított alapon alulról kezdve: FERENCZ JÓZSEF CS. ÉS AP. KIRÁLYNAK ÉS ERZSÉBET CS. ÉS KIRÁLYNÉNAK NÁSZÜNNEPÖK XXV. ÉVFORDULÓJÁN. Csillag. — Rev. Sima szegély, a királynénak baloldali diadémás, fátyolos mellképe, a váll alatt apró betűkkel: F. LEISEK. Körirás homályosított alapon alulról kezdve: BUDAPEST MAGYARORSZÁG FŐVÁROSA MDCCCLXXIX. APRIL XXIV. Csillag. — Gohl Ö. 66. — Súly 66. gr.

376. *Ón emlékérem* szintén a 25-ik házassági évforduló alkalmából, füzelt. — Av. Középen a király és királyné jobboldali mellképei. Körirás: MAGYAR ORSZÁGBAN — KIRÁLY ÉS KIRÁLYNÉ. Lent csillag. — Rev. Babérkoszorúban 5 sorú irás: Ő FÖLSÉGI --- 25^{IK} ÉVI EZÜST — LAKODALOM EMLÉKÉRE — 24^{IK} APRILIS — 1879.

377. *Sárgaréz emlékérem* a királynak 1887-ben Magyarországon való tartózkodása alkalmából, füzelt. Av. Sima szegély, középen a király jobboldali mellképe, válla alatt apró betűkkel: W. PITTNER, a kép két oldalán ivalakban: I. FERENCZ — JÓZSEF. — Rev. Sima szegély, fönt

félkörben: I. FERENCZ JÓZSEF KIRÁLY. Belül 6 sorban: Ö — FFL-SÉGENEK (igy!) — MAGYARHONBAN — ÉS ERDÉLYBEN — 1887^{IKI} SEPTEMBER — HAVÁBAN VALÓ —, lent félkörben: TARTÓZKODÁSA (igy!) EMLÉKEZETÜL (igy!); a felső és alsó félkör írásai közt mindkét oldalon egy-egy csillag.

378. *Ugyanaqz.* Av. mint a 377. sz., de a revers fölirata eltérő. Felső félkör: I. FERENCZ JÓZSEF, középen 4 sorban: MAGYARORSZÁG — KIRÁLYÁNAK — MAGYARORSZÁGBAN — 1887^{ÉVI} SEPTEMBER HAVÁBAN VALÓ, alsó félkör: TARTÓZKODÁSA EMLÉKEÜL. Csillag hiányzik.

379. *Ugyanaqz* 1889-ből. Av. és rev. mint a 378. sz., de a revers 4-ik sora: 1889^{ÉVI} SEPTEMBER VALÓ (igy!).

380. *Sárgaréz emlékérem* 1892-ből a koronázás 25 éves jubileuma alkalmából. Av. A király jobboldali babérkoszorús arcképe, a nyak szelvényében apró betűkkel: F. RATEK, lent csillag. Körírás alulról kezdve: I. FERENCZ JÓZSEF MAGYARORSZÁG KIRÁLYA. — Rev. Gyöngy- és vonalkörön belül diszes keretben felül a koronás magyar cimerpajzs két babérág között, alatta 5 sorban: EMLÉKÜL 25 ÉVI — KORONÁZÁSI ÜNEPÉLYRE (igy!) — 1892. ÉVI JUNIUS — HÓ 7-ÉTŐL 10-ÉIG — BUDAPESTEN. A kereten kívül a szögletekben diszítés. Fülezett. — Gohl Ö. 68.

381. *Sárgaréz emlékérem* 1895-ből a hadgyakorlatok alkalmából, füllel. Av. Gyöngykörön belül körírás: FRANZ JOSEPH I. KAISER V. OESTERREICH K. V. UNGARN. Középen a király jobboldali babérkoszorús arcképe, alatta csillag. — Rev. Gyöngy- és vonalkör, vonalozott szegély, 4 félkörből alkotott keretben 5 sorú írás: EMLÉKÜL — A. NAGY HADI — GYAKORLATTOL (igy!) — MAGYARORSZÁGON (igy!) — SZEP. 1895. A kereten kívül a szögletekben diszítés.

382. *Bronz emlékérem* 1896-ból a millennium alkalmából, fülezett. Av. Gyöngykör, a fénysugaras közepén Árpádot pajzsra emelik. Körírás: ÁRPÁD A — HONALAPÍTÓ, 896. Lent apró betűkkel: MARKOVITS · BUDAPEST. — Rev. Gyöngykör, a király jobboldali mellképe, fején a sz. korona, vállain a koronázási palást. Körírás: FERENCZ JÓSEF (igy) A -- LEGALKOTMÁNYOSABB — KIRÁLY. Kép mögött 1896.

383. *Ugyanaqz,* fülezett. Av. Árpád és 3 kísérője lóháton balra, fölöttük: 896. Árpád lovával szemben repülő turul, lent 2 összekötött babérlomb, két gyöngykör közt körírás: MAGYARORSZÁG EZER ÉVES FENNÁLLÁSÁNAK EMLÉKÉRE. — Rev. Két gyöngykör közt körírás: ISTEN ÁLDD MEG A MAGYART. Lejebb mindkét oldalon egy-egy csillag, lent: 1896. Középen a budapesti ezredéves kiállítás történelmi főcsoportjának épületei, az előtérben a sz. korona felső részét tartó szárnyas geniusz lebeg, feje fölött ragyogó csillag.

384. *Sárgaréz* millenniumi emlékérem, fülezett. Av. Gyöngykör, fent félkörben: MAGYARORSZÁG, a lap szélteben két diszítés közt: EZER ÉVES FENÁLLÁSA, lent ivalakban: EMLÉKÉRE. — Rev. Sima szegély, fent: 896—1896, alatta a koronás teljes magyar cimerpajzs két lebegő angyaltól tartva; a cimerpajzs közepén van kisebb pajzsban a négy magyar szalag és kettős kereszt, ezen egy még kisebb pajzsban a cseh-osztrák-lotharingiai cimér. A nagy pajzsban a dalmát, a szlapon, a horvát az erdélyi és fiumei cimerek, alul szalagon: MILLENNIUMI EMLÉK. (2 db.)

385. *Ugyanaaz*, fülezett. Av. Sima szegély, Árpád lóháton gyalogos kísérettel balfelé tart, geniusz koszorút nyújt felé, lova lábai előtt pálmagaly, alant lapkán: 896, a kép oldalain apró betűkkel: STEINER A. — BUDAPEST, fent turul madár. — Rev. Sima szegély, körírás alulról kezdve: EZREDÉVES TÖRTÉNETÜNK — EZREDEKRE REMÉNY NEMKÜNK. Középen a király koronázási diszben, feje fölé Hungária koszorút tart, előtte vánkoson jogar és országalma, mögötte babérfa, oldalán magyar vitéz a magyar cimerpajzsra támaszkodik, kezében kard, alul pálmagalyak, lent apró jegyekkel: 1896. (2 db.)

386. *Ugyanaaz vörös rézből.* (2 db.)

387. *Bronz* millenniumi jeton. Av. Körvonal, körírás alulról kezdve: ÁRPÁD A HONALAPÍTÓ. 896. Középen földgömb mögött kelő nap sugarai, Árpád lóháton balfelé, előtte turul repül. Lent apró betűkkel: MARKOVITS. BPEST. — Rev. Olyan mint a 382. sz., de a király nevében: JÓZSEF, nem JÓSEF.

388. *Ezüst millenniumi 1 koronás.* Av. Gyöngykör, körírás alulról kezdve: AZ EZERÉVES MAGYARORSZÁG EMLÉKÉRE 1896. Középen a király jobboldali mellképe, fején a sz. korona, vállain a koronázási palást, válla alatt apró betűkkel: K. B. (= Körmöczbánya), lent: 1 KORONA. — Rev. Gyöngykör, Árpád lóháton balfelé, lovának kantárját Hungaria balkezevel fogja, jobbában pálmagalyat tart, oldalt és a háttérben gyalogos kíséret. — Peremén: BIZALMAM AZ ŐSI ERÉNYBEN. — *Ritka.*

389. *Bronz emlékérem* évszám nélkül. Av. Gyöngykör, körírás alulról kezdve: FRANZ JOSEPH I. KAISER V. OESTERREICHI AP. KÖNIG V. UNGARN. Középen a király jobboldali babérkoszorús arcképe. — Rev. Gyöngykör, a Sz. István rendjeltől és diszítéstől övezett magyar cimerpajzs, mely fölött két lebegő angyal a sz. koronát tartja. — Fülezett.

390. *Ezüst egy koronás* 1892-ből. Av. Gyöngykör, körírás: FERENCZ JÓZSEF I. K. A. CS. ÉS M. II. S. D. Ő. AP. KIR. (= Ferencz József, Isten Kegyelmeiből Ausztria Császára És Magyar-, Horvát-, Szla-

von-, Dalmátország Apostoli Királya.) Jobboldali babérmagányos arckép, alatta: K. B. — Rev. Gyöngykör, tölgy-, babérlevelekből és kalászból készített koszorúban a sz. korona, alatta három sorban: 1 — KORONA — 1892. — Peremén: BIZALMAM AZ ŐSI ERÉNYBEN. — *Ritka*.

391. *Ezüst* $\frac{1}{4}$ forint 1860-ból. Av. Gyöngykör, körírás alulról kezdve: FRANC. IOS. I. D. G. AVSTRIAE IMPERATOR. Jobboldali babérmagányos arckép, alatta: B (= Körmöczbánya). — Rev. Gyöngykör, körírás: HVNG. BOH. LOMB. ET VEN. — GAL. LOD. ILL. REX. A. A. 1860. (= Hungariae, Bohemiae, Lombardiae Et Venetiae, Galiciae, Lodomerae, Illyriae Rex, Archidux Austriae.) Középen korona alatt koronás kétféjű sas karddal, országalmával, mellén az aranygyapjas rendjeltől övezett cimerpajzs a cseh-osztrák-lotharingiai címerrel, lent: $\frac{1}{4}$ FL. — A peremen: VIRIBVS — VNITIS.

392. *Ezüst* 20 krajcáros 1852-ből. Av. és rev. Mint a 391. sz., értékjelzés: 20.

393. *Ugyanaz* 1868-ból. Av. Gyöngykör, körírás alulról kezdve: FERENCZ JÓZSEF A. CSASZÁR MAGYAR ORSZÁG AP. KIRÁLYA. Belül a király jobboldali babérmagányos arcképe, alatta: GY. F. (= Gyulafehérvár). — Rev. Gyöngykör, a sz. korona alatt három sorban: 20 — KRAJCZÁR — 1868. Fent félkörben körírás: MAGYAR KIRALYI — VÁLTÓ PÉNZ, lent két babérmagány keresztbe téve. — Rossz ezüst.

394. *Ugyanaz* 1869-ből, de veretjegy: K. B.

395. *Ugyanaz*, rossz ezüstmagány.

396. *Ugyanaz*, de veretjegy: GY. F. — Rossz ezüst.

397. *Ugyanaz* 1870-ből, de az avers körírása: FERENCZ JÓZSEF I. K. A. CS. ES M. II. S. D. O. AP. KIR. Veretjegy: K. B. — A reversen csak: VÁLTÓ — PÉNZ.

398. *Ugyanaz*, de a veretjegy: GY. F.

399. *Ezüst* 10 krajcáros 1869-ből Avers és revers mint a 393. sz. veretjegy: K. B.

400. *Ugyanaz*, de a veretjegy: GY. F.

401. *Ugyanaz* 1870-ből, veretjegy: K. B. s a reversen: VÁLTÓ—PÉNZ.

402. *Ugyanaz* 1872-ből. Avers és revers mint a 397. sz.

403. *Ugyanaz* 1876-ból.

404. *Réz* 4 krajcáros 1860-ból. Av. Gyöngykör, tölgykoszorúban három sorban: 4 — 1860 — B. — Rev. Gyöngykör, korona alatt koronás kétféjű sas karddal, országalmával, mellén az aranygyapjas rendjeltől övezett cimerpajzs a cseh-osztrák-lotharingiai címerrel; körírás: K. K. OESTERREICHISCHE SCHEIDEMÜNZE.

405. *Ugyanaz* 1861-ből.

406. *Ugyanaz*, de a veretjegy: E (= Gyulafehérvár). *Ritka*. (2 db.)

407. *Ugyanaq* 1864-ből, veretjegy: B.

408. *Ugyanaq* 1868-ból (*angyalos*). Av. Gyöngyökör, tölgykoszorúban három sorban: 4 — 1868 K. B. — Rev. Gyöngyökör, diszes magyar cimerpajzs fölött két lebegő angyal a sz. koronát tartja, fent félkörben: MAGYAR — KIRÁLYI — VÁLTÓ PÉNZ, lent két babérgaly keresztbe téve. (3 db.)

409. *Réz 3 pengő krajcáros* 1851-ből. Av. Rovátkolt és gyöngyökör, 4 sorban: 3 — KREUZER — 1851 — B. A *Kreuzer* szó és az évszám közt elválasztó jegyek. -- Rev. Rovátkolt és gyöngyökör, a többi mint a 404. sz.

410. *Ugyanaq*, de a veretjegy: G (— Nagybánya).

411. *Réz 2 pengő krajcáros* 1851-ből. Avers és revers mint a 409. sz., értékjelzés: 2.

412. *Ugyanaq*, de a veretjegy: G.

413. *Réz 1 pengő krajcáros* 1851-ből. Avers és revers mint a 409. sz., értékjelzés: 1.

414. *Ugyanaq*, de a veretjegy: E.

415. *Ugyanaq*, de a veretjegy: G.

416. *Réz 1 osztrák értékű úgynevezett új krajcáros* 1859-ből. Av. Gyöngyökör, tölgykoszorúban három sorban: 1 — 1859 B. — Rev. mint a 404. sz.

417. *Ugyanaq* 1860-ból.

418. *Ugyanaq* 1868-ból, *angyalos* Av. Gyöngyökör, tölgykoszorúban három sorban: 1 — 1868 — K. B. — Rev. mint a 408. sz. — (3 db.)

419. *Ugyanaq* 1869-ből.

420. *Ugyanaq* 1872-ből. (2 db.)

421. *Ugyanaq* 1885-ből. Av. Gyöngyökör, tölgykoszorúban három sorban: 1 — 1885 — K. B. -- Rev. Gyöngyökör, körírás: MAGYAR KIRÁLYI VÁLTÓ PÉNZ. Középen a sz. korona alatt négymezejű magyar cimerpajzs a horvát, szlavon, dalmát, erdélyi cimerekkel, rajta kisebb cimerpajzsban a négy magyar szalag és kettős kereszt.

422. *Ugyanaq* 1886-ból.

423. *Ugyanaq* 1887-ből.

424. *Ugyanaq* 1888-ból.

425. *Réz félkrajcáros (pengő)* 1851-ből. Av. Gyöngyökör, 4 sorban: $\frac{1}{2}$ — KREUZER — 1851 — B, elválasztó mint a 409. sz. — Rev. mint a 404. sz.

426. *Ugyanaq*, de a veretjegy: G.

427. *Réz osztrák értékű félkrajcáros* 1858-ból. Av. Gyöngyökör, tölgykoszorúban három sorban: $\frac{5}{10}$ — 1858 — B. — Rev. mint a 404. sz.

428. *Ugyanaq* 1859-ből.

429. *Ugyanaaz*, de a veretjegy: E.
 430. *Ugyanaaz* 1860-ból E veretjegggyel.
 431. *Ugyanaaz* 1863-ból, veretjegy: B.
 432. *Ugyanaaz* 1864-ből.
 433. *Ugyanaaz* 1882-ből. Av. Gyöngykör, tölgykoszorúban három sorban: $\frac{5}{10}$ — 1882 — K. B. — Rev. mint a 421. sz.
 434. *Réz $\frac{1}{4}$ krajcáros (pengő)* 1851-ből. Avers és revers mint a 425. sz., értékjelzés: $\frac{1}{4}$.
 435. *Nickel 20 filléres* 1892-ből. Av. Gyöngykör, kalászkoszorúban három sorban: 20 — FILLÉR — K. B. — Rev. Gyöngykör, körírás alulról kezdve: MAGYAR KIRÁLYI VÁLTÓPÉNZ. Középen a sz. korona, alatta: 1892, lent csillag.
 436. *Nickel 10 filléres* 1892-ből. Avers és revers mint a 435. sz., értékjelzés: 10.
 437. *Bronz 2 filléres* 1892-ből. Av. Gyöngykör, kalászkoszorúban: 2, alatta: K. B. — Rev. mint a 435. sz.
 438. *Ugyanaaz* 1893-ból.
 439. *Ugyanaaz* 1894-ből.
 440. *Ugyanaaz* 1895-ből.
 441. *Ugyanaaz* 1896-ból.
 442. *Ugyanaaz* 1905-ből.
 443. *Bronz 1 filléres* 1892-ből. Avers és revers mint a 437. sz. (2 db.)
 444. *Ugyanaaz* 1893-ból.

A korona rendszerű ércpénzekből az 1892-ik évi vereteket az éremkereskedők ritkáknak mondják.

445. *Bankó forint* 1882-ből. Jegye: WG 10—409810. Egyik oldala magyar szövegű, a másik német, mindkét oldalán a király képével. — Kelet: Bécs, 1882 jan. 1. — Tulajdonképen osztrák-magyar bankó.

D) Erdélyi érmek.

Bethlen Gábor, 1613—1629.

446. *Ezüst székelygaras* 1626-ból. Av. Vonal- és gyöngykör közt körírás: GAB. D. G. SA. RO. IM. ET. TRAN. PRIN. (= Gabriel Dei Gratia Sacri Romani Imperii Et Transilvaniae Princeps.) Belül korona alatt díszes magyar cimerpajzs a négy szalaggal és kettős kereszttel; közepén kis körben a Bethlen-cimer: két vadlúd egymással szembe néz, nyakukon keresztül fúródott nyíllal; a cimerpajzs oldalain: N—B (= Nagy-bánya). — Rev. Vonal- és gyöngykör közt körírás: PAR. REG. HVN. D. SI. CO. OP. R. DVX. 1626. (= Partium Regni Hungariae Dominus,

Siculorum Comes, Opuliae, Ratisboriae Dux.) Belül fényugarak közt félhold felett szemben ülő fénykörös, koronás sz. Máriakép, jobb karján a szintén fénykörös (nem koronás) kis Jézussal, utóbbinak jobbában jogar.

447. *Ugyanaaz* 1627-ből, de az aversen a cimerpajzs fölött lévő korona más formájú, a revers köriratában pedig: ... HVN. DO. SIC. CO. ...

448. *Ugyanaaz*, de az avers köriratában: ... TRANS... , a revers köriratának vége pedig: ... SI. CO. OP. RA. DUX. 1627.

449. *Ugyanaaz*, de az avers körirata: GABR. D. G. S. R. IMP. — jegy — TRANS. PRINC., a cimerpajzs oldalain: M—C (= Moneta Cassoviensis, Kassa). — A revers körirata: PAR. R. HVNG. DNS. SI. C. OP. RAT. DVX. 1627. Az évszám utolsó jegye nem jól vehető ki.

450. *Ezüst garas* 1626-ból. Av. Két gyöngyör közt körírás: GAB. D. G. S. R. I. ET TR. PR. (PAR. REG. HVN.) D. SI. CO. OP. RA. D. és lilium. Belül diszes keretben köralakú kétmezejű cimerpajzs, a felső mezőben az erdélyi magyar sas, az alsóban a hét vár, lent a pajzs oldalain: C—C (= Civitas Cassovia, v. Camera Cassoviensis, Kassa). — Rev. Gyöngy- és körvonal, felül fejedelmi korona, oldalain pont, csillag és: 16--26. A korona alatt három sorú írás: GROSSVS. RE—GNI. TRAN. — SYL. —

451. *Ezüst dénár* 1626-ból. Av. Két körvonal közt körírás: GAB. D. G. S. R. I. ET TRAN. PR. Belül koronás kétrészes magyar cimerpajzs a négy szalaggal és kettős kereszttel, oldalain: C—C. — Rev. Két körvonal közt: PAR. HV. D. S. C. OP. RA. DV. 1626. Belül fényugaras sz. Máriakép félhold fölött, gyermek a jobb karon. — Kissé kopott.

II. Rákóczi György, 1648—1660.

452. *Tallér utánzat sárgarézből* 1658 évszámmal. Av. Vonal- és gyöngyör közt: GEORGI—RA. D. G. P. T. (= Georgius Rákóczi Dei Gratia Princeps. Transilvaniae.) Belül a fejedelem nagyszakállú, jobboldali kalpagos, páncélos mellképe, jobbában kormánypálca, baljával kardmarkolatot fog. — Rev. Vonal- és gyöngyör közt körírás: PAR. REG. HVN. DOM. ET SIC. COM. 1658. (= Partium Regni Hungariae Dominus Et Siculorum Comes.) Belül fejedelmi korona alatt diszes keretben cimerpajzs, benne felül a székelyek cimere, a nap és félhold közt külön keretben a Rákóczi-cimer: keréken álló sas, jobb karmában kard; alul az erdélyi magyarok cimere, a sas és a szászok cimere, a hét vár. A cimerpajzs oldalain: N—B (= Nagybánya). — Ráforrasztott füllel.

Mária Terézia, 1740—1780.

453. *Őn emlékérem* Erdélynek nagyfejedelemségre való emelése alkalmából 1765-ből. Av. Kettős vonalkör, körírás alulról kezdve: IMP.

IOSEPHVS II. AVG. M. THERESIA AVG. József babérkoszorús és M. Terézia diademás jobboldali mellképei, lent apró betűkkel: F. WÜRTH F. (= Franciscus Würth Fecit.) — Rev. Kettős vonalkör, nagy pálmafa, amelyre felhőkön lebegő és harsonát fújó Fama Erdély cimerpajzsát helyezi; lent apró betűkkel: F. WÜRTH F., a szelvényben három sorban: MAGNVS TRANSYLVANIAE — PRINCIPATVS — MDCCLXV.

454. *Rézgaras* 1764-ből. Av. Gyöngykör, fejedelmi korona alatt diszes keretben cimerpajzs (a felső részben sas, nap és félhold, az alsóban hét vár), oldalain babér- és pálmagaly. — Rev. Gyöngykör, diszes keretben három sorban: EIN — GRESCHL — 1764. (2 db.)

455. *Ugyanaz* 1765-ből. (2 db.)

I. Ferenc, 1792—1835.

456. *Őn emlékérem* 1817-ből Ferencnek és nejének Karolina Augusztának erdélyi látogatása alkalmából. Av. Körvonal, körírás alulról kezdve: FRANCISCO I. CAES: ET CAROLINAE AUG: PRIMAE DACIAM INVISENTI IMPERATRICI. Belül oltár tűzzel és fölfelé szálló füsttel; szárnyas geniusz jobbjaival virágot helyez az oltárra, amelynek előoldalán erdélyi cimer, alatta apró betűkkel a véső neve, de ki nem vehető, lent a szelvényben: DACIA LAETA — MDCCCXVII. — Rev. Két körvonal közt körírás: VIDISSE. SAT. EST. Belül fönt sugárzó nap, alul felhők.

Némely numizmatikusok az erdélyi érmekhez sorolják az 1867-iki kiegyezés vagyis a végleges unio előtti gyulafehérvári E veretjegyű pénzeket I. Ferenc, V. Ferdinánd és I. Ferencz József idejéből, mások azonban ezeket is a magyar érmekhez számítják. Gyűjteményünkben szintén a magyar érmek közt foglalnak helyet.

E) Nevezetes személyekre vonatkozó érmek.

Andrássy Gyula gróf.

457. *Bronz emlékérem* 1906-ból budapesti szobrának leleplezése alkalmából. Av. Vonalszegély, Andrássynak födetlen fejű jobboldali mellképe, válla alatt apró betűkkel: TELCS, mögötte ivalakban írás: GRÓF ANDRÁSSY — GYVLA. — Rev. Vonalszegély, a lap felső részében babérgalyvak hajolnak a lap alsó részében levő 4 sorú írásra: SZOBOR-EMLEKÉNEK — LEPELHIVLLÁSA — ALKALMÁBÓL — 1906. — VKM. ajándéka.

Bartakovics Béla, egri érsek.

458. *Bronz emlékérem* 1865-ből 50 éves papi jubileuma alkalmából. Av. Vonalszegély, körírás alulról kezdve: ADALBERT. BARTAKOVICS

DE KISAPPONY AEPPVS (= Archiepiscopus) AGRIENSIS. Középen jobboldali főpapi mellkép, fején capucium (kis papi sapka), nyakában láncon kereszt. — Rev. Kiemelkedő szegélyen körírás alulról kezdve: POST X LVSTRA A PRIMITIIS MDCCCLXV és diszítés. Középen 8 sorban: DE — ECCLESIA PATRIA — LITERIS — ZELO AMORE — LIBERALITATE — OPTIME MERENTI — METROPOLIT. CAPITVLVM — AGRIENSE. (2 db.)

Batthyány Lajos gróf.

459. *Őn emlékérem* 1870-ből, második temetése alkalmából. Av. Batthyány Lajos gr. mellképe szemben, kissé balra, magyar öltözetben. Fönt félkörben: ELHUNYT 1849 OKTOBER 6^{AN}, lent félkörben: ELTEMETTETETT SZ. K. PEST — VÁROSA ÁLTAL 1870. JUNIUS 9. — Rev. Diszitményekre támasztott nyitott könyv fölött babér- és cserkoszorúban koronás diszes magyar címerpajzs, lent félkörben: ALKOTMÁNY ÉS TÖRVÉNY. Alul apró betűkkel: KLASSOHN. — *Ritka.* — Gohl Ö. 436.

József főherceg, nádor.

460. *Bronz emlékérem* 1846-ból nádorsága 50 éves jubileuma alkalmából. Av. Sima szegély, József nádor baloldali mellképe magyar dalmányban, az aranygyapjas rendjellel s a Sz. István-rend csillagával. Körírás alulról kezdve: JÓZSEF MAGYAR ORSZÁG NÁDORA ÉS FŐ KAPITÁNYJA. Lent: VÁLASZTATOTT NOV. 12. 1796. A vállszelvényen apró betűkkel: I. D. BOEHM F. — Rev. Babér- és tölgykoszorúban 4 sorban: EMLÉKÜL — FÉL SZÁZADOS — ÉRDEMÉRT — 1846. — *Ritka.* — Gohl Ö. 2. (2 db.)

461. *Ugyanaz* ugyanabból az alkalomból. Av. Sima szegély, V. Ferdinánd jobboldali mellképe koronázási palástban. Körírás alulról kezdve: FERDINANDVS. AVSTRIAE. IMPERATOR. HVNGARIAE. REX. Lent apró betűkkel: K. LANGE. — Rev. Sima szegély, József nádor baloldali mellképe magyar katonai egyenruhában, vállravezetett mentével, mellén az aranygyapjas rendjel, mentéjén a Sz. István-rend csillaga. Körírás alulról kezdve: IOSEPHO. PATRVO. A. A. (= Archiduci Austriae) HVNG. PALATINO IVBIL.(eum) CELEB.(ranti) MDCCCXLVI — *Ritka.* Gohl Ö. 1.

462. *Őn emlékérem* 1876-ból születésének százéves fordulója alkalmából, fülezett. Av. Sima szegély, középen József nádor jobboldali mellképe magyar katonai egyenruhában, mentével, mellén az aranygyapjas rendjellel. Körírás két sorban alulról kezdve: JÓZSEF FŐHERCEG MAGYARORSZÁG NÁDORA, második sor: SZÜLETETT 1796 — MEGHALT 1847. — Rev. Sima szegély, a sz. korona alatt diszes magyar

cimerpajzs, oldalain egy-egy csillag, lent: 1876, s apró betűkkel: A KLEFBERG. — Gohl Ö. 64.

Kazinczy Ferencz.

463. *Bronz emlékérem* 1859-ből születésének századik évfordulója alkalmából. Av. Sima szegély, közepén Kazinczy baloldali arcképe. Körírás alulról kezdve: KAZINCZY FERENCZ SZÜL. OCT. 27. 1759. Az arckép alatt apró betűkkel: A. FABRIS VTIN SCVLP. — Rev. Sima szegély, közepén szemközt álló Hungária felemelt jobbjaiban pohárral, mely felé sas repül, baljával földre bocsájtott tojásdad pajzsot tart a magyar címerrel. Körírás alulról kezdve: A MAGYAR TUDOMÁNYOS — AKADEMIA OCT. 27. 1859. — Gohl Ö. 479.

Kossuth Lajos.

464. *Sárgaréz emlékérem* 1894-ből elhalálózása alkalmából. Av. Két babérágból álló félkoszorúban jobboldali, öregkorbeli mellkép egyszerű csokros nyakkendővel, fönt: KOSSUTH LAJOS. — Rev. Sugaras napban: 1848, körírás alulról kezdve: SZABADSÁG EGYENLŐSÉG TESTVÉRSÉG. Csillag. Fülezzet jeton. — Gohl Ö. 491.

Migazzi Kristóf bibornok

és bécsi érsek, a váci püspökség administratora

465. *Bronz emlékérem* 1761-ből kulturális működésének ünneplésül. Av. Körírás alulról kezdve: CHRISTOPH: S: R: E: CARD. A: MIGAZZI: AR: E: VIEN. S: R: I: PR: EPIS: VACIEN: ADMIN: (= Christophorus, Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalis A Migazzi, Archiepiscopus Viennensis, Sacri Romani Imperii Princeps, Episcopatus Vacienis Administrator). Baloldali főpapi mellkép parókával, mellén lelógó kereszttel, lent apró betűkkel: G. TODA F. (= *Giovanni* Toda Fecit). — Rev. Fönt félkörben: RELIGIONI ET BONIS ARTIBUS. Középen Migazzi és Minerva kezét szorítanak; Migazzi lábai előtt babérgaly, mögötte oltár tüzzel; Minerva baljában lándsa, mögötte bagoly és pajzs Meduzafővel. Lent szelvényben diszítés és két sorban: A: C: D: D: (= Archiepiscopalis Curia Dicat, Dedicat) — 1761.

Petőfi Sándor, Bem József.

466. *Bronz emlékérem* 1899. márc. 15-ike ünneplése alkalmából. Av. Gyöngyör, Petőfi és Bem jobboldali arcképe, Petőfi kihajtott gallérral, Bem katonaruhában, oldalt: PETŐFI — BEM. — Rev. Gyöngyör, cser és babérkoszorúban három sorban: EMLÉK ÉREM — 1899 — MARCIUS 15. — Fülezzet.

467. *Ugyanaz* sárgarézből.

Rudnay Sándor, esztergomi érsek.

468. *Ezüst emlékérem* 1822-ből az esztergomi bazilika alapkövének letétele alkalmából. Av. Körírás alulról kezdve: PRINC PRIMAS ALEXANDER DE RUDNA ARCHI EPISC STRIGONIENSIS. Középen jobboldali főpapi mellkép capuciummal, mellkereszttel és Sz. István-rendjellel, a kép szelvényén apró betűkkel: I. LANG F., lent: XVI. MAII MDCCCXX INAUGURATUS. — Rev. 14 sorú írás: D. O. M. AUSPICE. AUGUSTA. REGIS APOSTOLICI. — FRANCISCI. I. PROVIDENTIA. — PRINCIPI ECCLESIAE HUNGARICAE. — HONORIBUS. — MAGNAE. HUNGARORUM. DOMINAE. — DIVORUMQUE. — STEPH. PROTOREGIS ET ADALB. E. M. — PANNONIAE. APOSTOLORUM. — A FUNDAMENTIS. — EXCITANDAE. — PRIMUM. HUNC. LAPIDEM. — SOLEMNI RITU DEDICAVIT. — IX. CALENDAS MAII — MDCCCXXII. (2 db.) — Súlya 13·2 gr.

Rudolf trónörökös és neje Stefánia.

469. *Sárgaréž emlékérem* 1881-ből házasságuk alkalmából. Av. Rudolf és Stefánia baloldali mellképei, Rudolf fődetlen fõvel, katonaruhában, az aranygyapjas rendjellel, Stefánia fejdisszel. — Rev. 7 sorú írás: EMLÉK — RUDOLF — KORONAIHERCZEG ÉS — STEFANIA — HERCZEGNŐ ESKETÉSÉRE 1881 — MÁJUS 10^{ÉN}. — Fülezzet.

Scitovszky János, esztergomi érsek.

470. *Ezüstölt sárgaréž jeton* 1859-ből félszázados papi jubileuma alkalmából. Av. Körvonal, körírás: SCITOVSZKY JÁNOS BIBORNOK PRIMÁS ESZTERGOMI ÉRSEK. Baloldali főpapi mellkép capuciummal. — Rev. Körvonal, három sorú írás: FÉLSZÁZADOS PAP 1859^{KI} — NOVEMBER VI.

471. *Ugyanaž sárgaréžből* (nem ezüstölve), de a név: SCITOVSKY és BIBERNOK (igy!)

Széchenyi István gróf.

472. *Őn emlékérem* 1860-ból halála alkalmából. Av. Középen baloldali mellkép atillában, körírás kissé emelkedett szegélyen alulról kezdve: SZÉCHÉNYI (igy) ISTVÁN. SZÜL. 1792. SZEPT. 17^{ÉN} MEGH. 1860 APRIL 8^{ÉN} (igy). Csillag. — Rev. Koronás nő (Hungária) áll szemben, balkezével jobbfelé mutat, jobbában koszorú s egy Széchenyi-cimerrel diszített alacsony emlékkõre támaszkodik. E mellett a földön földgömb, könyv és papírlap; a háttérben balról a lánchíd, jobbra a Vaskapu szikláí, gõzhajó. Fõnt ivalakban: HAZÁJÁNAK ÉLT, lent a szelvényben apró betűkkel: SEIDAN. — Gohl Ö. 521.

473. *Őn jeton* ugyanabból az alkalomból. Av. Széchenyi István baloldali mellképe atillában. Írás nincs. — Rev. Cziprus (?) koszorúban:

SZÉCHÉNYI (igy) — ISTVÁN — 1860 APRILIS 8^{AN}. — A név és évszám közt választó vonal.

Tisza Kálmán.

474. *Nagy bronz emlékérem* 1885-ből miniszterelnöki jubileuma alkalmából. Av. Gyöngykör, Tisza Kálm. jobboldali mellképe széles prém-gallérú diszmentében, mellén a Sz. István-rend csillaga. A válszelvényen apró betűkkel: L. A. K. B. (= Lorántffy Antal, Körmöczbánya). — Rev. Körvonal, tölgy- és babérkoszorúban 6 sorú irás: **1875—1885 — A SZABADELVŰ PÁRT — TISZA KÁLMÁN — TIZ ÉVI — MINISTERELNÖKSÉGE — EMLÉKEÜL.** — Gohl Ö. 533.

Toldy Ferenc.

475. *Ezüst emlékérem* 1871-ből félszáz-éves írói jubileuma alkalmából. Av. Sodrott körvonal, középen Toldy Ferenc jobboldali arcképe, a nyakszelvényen apró betűkkel: C. RADNITZKI. Fönt ivalakban: **TOLDY FERENC**, lent: **MDCCCLXXI.** — Rev. Sodrott körvonal, babérkoszorúban négy sorban: **ÍRÓI PÁLYÁJA — FÉLSZÁZ-ÉVES — ÜNNEPÉRE — TISZTELŐI.** *Ritka.* — Gohl Ö. 535. — Súly 18,8 gr.

476. *Ugyanaz bronzból. Ritka.*

F) Városokra vonatkozó érmek.

Arad.

477. *Ezüst emlékérem* 1874-ből a 13 vértanú halálának 25-ik évfordulója alkalmából. Av. Középen gyöngykörön belül három sorú irás: **ARAD — 1874 — OCTOB. 6.** — Körírás a szegélyen fönt félkörben: **A NEMZET 13 VÉRTANÚJA**, mindkét oldalon egy-egy csillag, lent félkörben: **25. ÉVI GYÁSZEMLÉKÉRE** — Rev. Középen gyöngykörön belül diszes magyar cimerpajzs, mely fölött két lebegő angyal a sz. koronát tartja, alatta két babérgaly keresztbe téve. Körírás a szegélyen alulról kezdve: **SZABADSÁG EGYENLŐSÉG TESTVÉRISÉG**, lent két csillag közt: **1848. MART. 15.** — Súly 13 gr.

478. *Ugyanaz bronzból (2 db.)*

479. *Ugyanaz ónból.*

Balassagyarmat.

480. *Apró bronz jeton* évszám nélkül. (Hadgyakorlatok alkalmából?) Av. Gyöngykör, belül a király jobboldali babérkoszorus arcképe, mögötte **FRANZ**, előtte: **JOSEF I.**, lent: **B. GYARMAT.** — Rev. Üres, csak alul félkörben. **WILHELM PITTNER WIEN.**

Budapest.

481. *Bronz emlékérem* 1865-ből az akadémia háza megnyitásának alkalmából. Av. Sima szegély, középen az akadémia palotájának homlokzata, a kép alatt jobbról apró betűkkel: C. RADNICZKY, lent: XI. DEC: — MDCCCLXV. — Rev. Sima szegély, középen 6 sorban: HÁZA — MEGNYITÁSÁNAK — EMLÉKEÜL — A — MAGYAR TUDOM: AKADEMIA. — Gohl Ö. 166. — (2 db.)

482. *Réz emlékérem* 1867-ből a koronázásnak s egyszersmind a honvédegyletek alakításának alkalmából. Av. Gyöngykör, középen a sz. koronával fedett magyar cimerpajzs; körírás: A BUDA PESTI KORONÁZÁS EMLÉKÜL (így) 1867 JUNIUS 8 ÁN. — Rev. Gyöngykör, középen 3 soros babérkoszorúban koronás hármashalomból emelkedő kettős kereszt, alatta: HONVÉD EMLÉK, körírás: AZ 1867 ÉVI HONVÉD EGYLETEK ALAKÍTÁSÁNAK EMLÉK ZÁLOGÁUL. Peremén: MAGYAR EMLÉK — PÉNZ — UNGARISCHE — DENK — MÜNZE. — Gohl Ö. 49.

483. *Ezüstölt réz emlékérem* 1869-ből az országos lelencház alapításának alkalmából. — Av. Gyöngykör, középen a sz. koronával fedett magyar cimerpajzs, alatta: 1869. Körírás alulról kezdve: AZ EMBERISÉG ÜDVE LÉGYEN VELÜNK. — Rev. Gyöngykör, diszítés alatt 7 sorban: CZÉLJA — ELHAGYATOTT — GYERMEKEK MEG — MENTÉSE ÉS AZ: — ERÉNY JAVÁRA — VALÓ. — FENNTARTÁSA Körírás: EMLÉK AZ ORSZÁGOS LELENCZ HÁZRA. A körírás előtt és végén csillag. — Gohl Ö. 279.

484. *Sárgaréz emlékérem* 1885-ből az országos kiállítás alkalmából, füllel. Av. Gyöngykör, középen az iparsarnok, fönt félkörben: 1885^{ki} MAGYAR ORSZÁGOS, lent: MŰ ÉS IPAR KIÁLLITÁS. — Rev. Gyöngy- és vonalkör, belül: BUDA PESTI EMLÉK.

485. *Ón emlékérem* ugyanabból az alkalomból. Av. Két vonalkör közt körírás alulról kezdve: REZSŐ TRÓNÖRÖKÖS A KIÁLLITÁS VÉDNÖKE, középen a trónörökös jobboldali mellképe huszáratillában, mellén az aranygyapjas rendjellel. — Rev. Középen az iparsarnok képe, fönt ivalakban két sorban: EMLÉK A BUDAPESTI ORSZÁGOS — KIÁLLITÁSRÓL, lent a szelvényben: 1885. — Gohl Ö. 203.

486. *Sárgaréz emlékérem* 1896-ból (évszám nélkül) a millennium alkalmából. Av. Gyöngykör, tamburint verő táncoló nő keleti öltözetben. Mellette balról egy fal mellé állított asztalkán keleti edények és füstölő, a háttérben jobbról kupolás épületek. — Rev. Középen nagy félhold és benne hatágú csillag, lent két csillag közt: EMLÉK, körírás alulról kezdve: KONSTANTINÁPOLY. BUDAPESTEN. Utána monogram: TMB. — (Konstantinápoly egy mulatóhelynek volt a neve Budapesten.) Gohl Ö. 151.

487. *Az óbudai munkásegylet sárgaréz bárcája* évszám nélkül. Az egyik oldalon horgony, rajta keresztbe tett csákány és kalapács, alatta: 1 KR., lent két csillag közt: BÁRCZA, körírás alulról kezdve: Ó-BUDAI MUNKÁS-EGYLET. — A másik oldalon körírás alulról kezdve: ALTOFNER ARBEITER VEREIN, középen méhkas körülötte röpködő méhekkal, alatta: 1 KR., lent két csillag közt: MARK.

487. A. *Rézérem* évszám nélkül a *pesti* katonai kórház számára. Av. Gyöngykörön belül korona alatt kétféjű sas, a fejek fénykörösek, a karmokban nincs kard és országalma, a mellén szivalaku pajzsban az osztrák szalag, rajta irás: C. VI. (= Carolus Sextus, mint magyar király III. Károly 1711—1740.) — Rev. Gyöngykör, babérkoszorúban: 4. Gy. M. 1158.

487. B. *Ugyanaz*, kisebb és a babérkoszorúban: 2, egyébként avers és revers olyan mint az előbbi.

Csurgó.

488. *Bronz emlékérem* 1899-ből a ref. gimnázium 100 éves fennállásának jubileuma s új épületének felavatása alkalmából. Av. Rovátkos és gyöngykör közt körírás alulról kezdve: A SOM-CSURGÓI EV. REF. GYMNASIUM FENNÁLLÁSA ÉVSZÁZADOS EMLÉKÉRE — 1899. Csillag. Belül a gimn. régi épülete, tőle jobbra fent sugárzó Isten szeme, alatta gólya, balra két nyárfa. A lap alsó részében 6 sorú irás: KIRÁLYI MEGEGYEZÉSSEL — ALAPITÁ: 1782—1798-BAN — A B-SOM. EV. REF. — EGYHÁZMEGYE RÉSZÉRE — FESTETICH GYÖRGY — GRÓF. — Rev. Rovátkos és gyöngykör közt körírás alulról kezdve: A: SOM-CSURGÓI ÁLL. SEGÉLYZ. EV. REF. FŐGIMNÁZIUM UJ ÉPÜLETE ÜNNEPÉLYES FELAVATÁSÁNAK EMLÉKÉRE: 1899. Csillag. Belül az új főgimnáziumi épület, jobboldalán apró betűkkel: K. E. (= Kalocsay Endre, az érem tervezője). A lap alsó részében 5 sorú irás: ÉPÍTETTE A MAGY. ÁLL. SEGÉLYÉVEL — A B. SOM. EV. REF. EGYHÁZMEGYE: 1896. — MEGNYITTATOTT: 1897. OCT. 11-ÉN — ÜNNEPÉLYESEN FELAVATTATOTT: 1899. SZEPT. 14-ÉN.

Eger.

489. *Bronz emlékérem* 1868-ból a magy. orvosok és természetvizsgálók gyűlése alkalmából. Av. Középen kidomborodva az egri lyceum épülete. Fönt félkörben két sorú irás: EGER A MAGYAR ORVOSOKNAK ÉS TERMÉSZET — VIZSGÁLÓKNAK 1868. Az épület alatt: EGRI ÉRSEKI-LYCEUM. — Rev. A szegélyen kalászból s leveles és fürtös venyigéből készített koszorú. Középen mélyedésből kidomborodó két cimerpajzs, a baloldaliiban jobbfelé ágaskodó egyszarvú, a jobboldaliiban balfelé fordult gólya csőrében kigyóval, fölemelt jobb lábával szőlő-

fürtöt tart. A cimerpajzsok fölött szárnyas angyalfő, közbül lecsüngő babérkoszorú-részek a pajzsok alá fordulva, alul apró betűkkel: SEIDAN. (2 db.)

Fiume.

490. *Nagy bronz emlékérem* 1879-ből a fiumei jog százéves jubileuma alkalmából. Av. Középen Mária Terézia jobboldali mellképe, fején diadém, gyöngyfűzér; a kép kiemelkedő, alatta apró betűkkel: SCHWERDTNER. Körírás kiemelkedő szegélyen: MARIA . THERESIA . HUNG . REX . IUS . FLUMINENSIVM . STATUIT . 1779. Az évszám két csillag közt. — Rev. Kiemelkedő szegélyen körírás: LAETA . CIVITAS . PRIMUM . CELEBRAT . SAECULUM . 1879. Az évszám két csillag közt. Középen kiemelkedő cimerpajzs, benne a fiumei cimere: korona alatt kétfejű sas, kiterjesztett szárnyakkal, a fejek jobboldali irányúak; a sas egyik lábával feldöntött edényre támaszkodik, amelyből víz ömlik. A cimerpajzsot két, hajódeszkán álló, fénykörös alak tartja, alatta szalagon: INDEFICIENTER, ez alatt diszítés.

Kassa és Eperjes.

491. *Bronz emlékérem* 1846-ból az orvosok és természetvizsgálók gyűlése alkalmából. Av. Körírás alulról kezdve: A' TESTVÉRILEG EGYESÜLT SZ. K. VÁROSOK KASSA ÉS EPERJES, belül két falkoronás álló geniusz egy-egy földre eresztett tojásdad cimerpajzsot tart (a baloldali pajzs Kassáé, a jobboldali Eperjesé), szabadon lévő karjukkal egymást átölelik, alul apró betűkkel: I. D. BOEHM F., lent a szelvényben: MDCCCXXXVI. — Rev. Cser- és fenyőgalyakból font koszorúban 5 sorú irás: SZIVESEN FOGADJÁK — AZ AUG. 10 - 16 — EGYBE-
GYÜLT MAGYAR ORVOSOKAT — ÉS — TERMÉSZET VIZSGÁLÓ-
KAT. A koszorú kigyózó szalaggal van átfonva, a szalagrészekon község-
nevek: RÁNK — V. VÁGÁS — SÓVÁR — BARTFA — LIPÓCZ —
Ó. RUZSIN — ARANYIDKA — JÁSZÓ.

Kiskunfélegyháza.

492. *Ón emlékérem* 1860-ból templomszentelés alkalmából. Av. Gyöngy- és vonalkör, fönt ivalakban: FÉLEGYHÁZI — középen 2 sorban: TEMPLOM — FELSZENTELÉSI, lent ivalakban: EMLÉK. — Rev. Gyöngykör, diszítések, irás fönt ivalakban: SZENT ISTVÁN — középen: TISZTELETÉRE — alább ivalakban: 1880 SZEPTEMBER 19. Fülezett.

Kolozsvár.

493. *Sárgaréz emlékérem* 1871-ből a kolozsvári színház félszázados jubileuma alkalmából. Av. Körírás alulról kezdve: MAGYAR . NEM-
ZETI — SZINHÁZ . 1821 - 1865. Középen a színház épülete s alatta apró

betűkkel: C. RADNITZKI. — Rev. 8 sorú írás: A KOLOZSVÁRI — ORSZÁGOS — MAGYAR NEMZETI SZINHÁZ — MEGNYITÁSÁNAK — FÉLSZÁZADOS ÉVFORDULÓJA — ÖRÖMÜNNEPÉRE — MARTIUS XV-KÉN — MDCCCLXXI.

Nagybecskerek.

494. Fogyasztási szövetkezet *sárgaréz bárcája*. Av. Gyöngyökör, körírás: GROSS BECSKEREK. Csillag. Középen körvonalon belül két kéz egybekapcsolódik. — Rev. Gyöngyökör, körírás fent: MARKE, lejjebb: CONSUM VEREIN, középen körvonalon belül: 10

Nyitra.

495. *Őn fizetési bárca* (10 krajcár). Av. Gyöngyökör, körírás alulról kezdve: NYITRAI TAKARÉK ÉS FOGYASZTÁSI EGYLET. Középen körvonalon belül két egybekapcsolódó kéz. — Rev. Gyöngyökör, körírás fent: NYITRAI, lejjebb: FIZETÉSI BÁRCZA, középen körvonalon belül: 10 — KR.

496. *Ugyanaaz*, de 1 krajcár s kisebb. Av. és rev. mint a 495. sz.

Rimaszombat.

497. *Bronz emlékérem* 1866-ból a magyar orvosok és természetvizsgálók gyűlése alkalmából. Av. Középen diszitések közt cimerpajzs kiterjesztett szárnyú sassal, amelynek feje balra fordul. Kiemelkedő szegélyen körírás alulról kezdve: RIMASZOMBAT A MAGYAR ORVOSOK ÉS TERMÉSZETVIZSGÁLÓKNAK. Csillag. — Rev. Hungária szemben áll, baljával földre eresztett csúcsos cimerpajzsot tart, a cimer egy torony, kapuval; Hungáriától balra a földön mellszobor (Ferenczy István szobrász), bagoly, jobbra gépkerek, horgony, a háttérben füstölgő gyárkémény, lent a szelvényben: 1866. A baloldali szegélyen apró betűkkel: SEIDAN. — *Ritka*.

Selmeczbánya.

498. *Réz pótérem* 1695-ből. Av. Gyöngyökör, két körvonal, belül két galyból készített koszorúban korona alatt L (= I. Lipót), a korona fölött három pont. — Rev. Gyöngyökör, két körvonal, belül C és S összefonódva (= Civitas Schemnitz = Selmecz), oldalt: 16—95. (2 db.) Gy. M. 1213.

499. *Ugyanaaz* 169(6?)-ből. Av. és rev. mint a 497. sz., de az L betű jobboldalán pont.

500. *Ugyanaaz* 1700-ból.

Szeged.

501. *Bronz emlékérem* 1876-ból az országos kiállítás alkalmából. Av. Középen körvonalon belül két babérgalytól övezve diszes magyar

cimerpajzs a horvát, szlavon, dalmát, erdélyi cimerekkel, közepén kis pajzsban a négy szalag és kettőskereszt. A cimerpajzs fölé két lebegő angyal a sz. koronát tartja. Körírás: AZ 1876 ÉVI ORSZÁGOS IPAR-TERMÉNY- ÉS ÁLLAT-KIÁLLÍTÁS SZEGEDEN. Csillag. — Rev. Babérkoszorúban fönt Szeged cimerpajzsa, alatta: EMLÉK — ÉREM. — Tanintézetünk mint kiállító kapta.

502. *Őn emlékérem* ugyanabból az alkalomból, füllel. Av. Körírás: AZ ELSŐ ORSZÁGOS IPAR TERMÉNY ÉS ÁLLAT KIÁLLÍTÁS SZEGEDEN. Csillag. Körvonalon belül három sorban: 1876 — AUGUSZTUS — 20. — Rev. Szeged város kétrésztű cimerpajzsa: baloldalon két harántos szalag, a jobboldalon félsas karddal; a pajzs fölött oromdisz koronával, a koronán baloldali bárány áll.

Székesfehérvár.

503. *Bronz emlékérem* 1879-ből az országos kiállítás alkalmából. Av. Tölgy- és babérkoszorúban három sorban: SZÉKESFEHÉRVÁRI — ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS. Fönt diszítések közt ötágú koronával fődött cimerpajzs, benne várkapu tárt ajtókkal, a kapu fölött három torony. — Rev. Hungária fején a sz. koronával, kezeiben kupolás épületet tart, emelvényen trón (?) előtt álló geniusz koszorút helyez Hungária fejére, köztük triposon levő edényben tűz ég, Hungária mögött három alak a népből; háttérben tornyos épületek.

Temesvár.

504. *Sárgaréz emlékérem* 1882-ből szabad királyi várossá léételének 100 éves jubileuma alkalmából. Av. Tölgykoszorúban 3 sorú irás: TEMESVÁR SZ. KIR. — VÁROSSÁ — LÉTELÉNEK SZÁZADIK — ÉVFORDULÓJÁN — 1882 SZEPTEMBER 17-ÉN. Az első és utolsó sor ivalakban. — Rev. Ötágú korona alatt cimerpajzs, melyet két ágaskodó ló tart.

II. Római érmek.

Mint hogy Itália aranyban és ezüstben szűkölködik, a rómaiak eleinte a rezet használták pénz gyanánt, még pedig alakatlan darabokban (aes rude), később négyszögű rudakba öntve, amelyeket a forgalomban mértek és úgy állapították meg az értéküket. Servius Tullius király (578–534. K. e.) az ércrudakra valamely marha (pecu) képét tétette, ahonnan az *pecuniá*-nak neveztetett. Más nevei a pénznek a *numus* v. *nummus* és a *moneta*. A numus elnevezést a görög νόμος (= törvény) szóból származtatják, mintegy annak a jelzéséül, hogy e numusok a törvény által szabályozott értékkel birnak; a moneta elnevezés pedig abból keletkezett, mert »*monet*, ne qua fraus in metallo vel pondere fiat«, és ezt a véleményt, úgy látszik, megerősíti gyűjteményünk egyik, Domitianus-féle érmének (22. sz.) a körirata: *Monita Augusti*; de a moneta elnevezés származhatott onnan is, hogy a köztársaság korában Juno Moneta templomában volt a pénzverő műhely mintegy isteni védelem alatt; azonban meg lehet, hogy inkább Juno kapta onnan a Moneta melléknevet, mivel a monetákat az ő templomában verték.

Még Servius Tullius pénzeit is mérlegelték, mint hogy nem volt a rézrudaknak meghatározott súlyuk. Későbbben, a köztársaság korában, a pénz köralakúvá lesz, súlyát meghatározzák és az értéket rájegyzik; de nagysága miatt még mindig öntés útján jő létre, miként előbb, s csak akkor kezdik verni, mikor súlya is, alakja is kisebbedik.

A legrégebb római pénzegység az *as* (ασ, ας a görögben = egy), amely súlyára nézve egy római fontnak felelt meg. Egy római font 12 unciából áll, egy uncia = 35 gramm. Az eddigi leletek tanúsága szerint azonban sohasem volt az *as* 12 uncia, legfőlebb 10 uncia súlyú. — Az *as*-nál kisebb értékű pénzek: a *semis* azaz $\frac{1}{2}$ *as* = 6 uncia; a *triens* azaz $\frac{3}{4}$ *as* = 4 uncia; a *quadrans* azaz $\frac{1}{4}$ *as* = 3 uncia; a *sextans* azaz $\frac{1}{6}$ *as* = 2 uncia és az *egy uncia* azaz $\frac{1}{12}$ *as*. Értékjelzés volt az *as*-on: I (t. i. egy *as*); a *semis*-en: S (= *semis* = $\frac{1}{2}$ *as*); a *triens*-en négy pont (t. i. 4 uncia); a *quadrans*-on három pont (t. i. 3 uncia); a *sextans*-on két pont (t. i. 2 uncia); az *uncia*-n egy pont (t. i. egy uncia). Az értékjelzésen kívül ezek a pénzek rendszerint a következő képeket mutatják: az *as* averse a két arcu Janus isten kettős fejét, a *semis* averse Jupiter –, a

triens av. Minerva —, a *quadrans* av. Hercules —, a *sextans* Mercurius fejét, míg az uncián Roma istennő (Dea Roma) sisakos feje látható; a reversen pedig hajóelőrész (rostrum), talán Róma régi cimere van ábrázolva. (Az *as* értéke kezdetben a mi pénzünk szerint 56 fillér, később a redukálás folytán mindig kisebbedett s a köztársaság vége felé már csak 6 fillér értéket képviselt.)

Az ezen rendszerbe tartozó pénzeket *súlypénz*nek nevezik, a pénz-
lábát pedig *librál-lábnak*, mivel alapja a római font = libra.

E pénzrendszerben változás közvetlenül a pún háborúk előtt esik, amikor is az *as*-nak súlyát leszállították 4 unciára. A leszállítást utóbb lassankint annyira folytatták, hogy végre az *as* súlya $\frac{1}{4}$ uncia lett, s így 24-szer kisebb mint a régi *as*.

Megjegyzendő, hogy 240-től K. e. a vörösrezet tisztán is, ónnal keverve is szokták pénzverésre használni, vörösréz pedig keverve 12–15% ónnal = *bronz*, ahonnan a numizmatikai művek szerzői az e nemű pénzeket hol réznek, hol bronznak nevezik: *nagy bronz*, *közép bronz*, *kis bronz*.

Ugyancsak a pún háborúk előtt új pénzegységet hoztak be, még pedig az *ezüst denariust*, amely nevét onnan vette, hogy 10 (deni) *as* volt az értéke (a mi pénzünk szerint 80 fillér), míg súlya 4·55 gramm. A denariusnál kisebb értékű ezüst pénzek voltak: a *quinarius* = 5 *as* (a mi pénzünk szerint 40 fillér) és a *sestertius* $2\frac{1}{2}$ *as* (a mi pénzünk szerint 20 fillér). A denarius jegye a római tizes: X, gyakran a derekán áthúzva: $\overline{\text{X}}$, amikor is hatágú csillagnak látszik; a quinarius jegye egy római ötös: V, a sestertiusé egy római kettős és S: *II S*, azaz két és $\frac{1}{4}$ *as* (Semis = fél). Volt még egy $\frac{1}{4}$ *as* értékű ezüst darab, amelyet *victoriatu*s-nak neveztek, mivel a reversén Victoria istennő egy diadalmi jelvényt megkoszorúz, míg averse Jupiter képét mutatja. A denarius, quinarius és sestertius előlapján rendszeren Roma istennő (Dea Roma) szárnyas sisakú feje van ábrázolva, a reversen pedig vagy lóháton vágató Dioscurok (Castor és Pollux), vagy két- és négyfogatú kocsin (bigae, quadrigae) Victoria, Jupiter vagy más istenség.

Aranypénzt a köztársaság korában csak keveset vertek (217-ben K. e. először) 25 denarius értékben, de a császárság idejében már az arany is *aureus* és N. Constantin óta *solidus* néven közhasználatban van. Egy font aranyból 72 darabot vertek. A mi pénzünk szerint egy solidus értéke 21–22 korona.

A pénzverésre Rómában állami tisztviselők (3 tagú bizottság, *III. Viri A. A. F. F.* = Tres Viri Auro, Argento, Aere Flando, Feriundo) ügyeltek, akik a második században K. e. lassankint a pénzen családjukra vonatkozó írást és jeleket, képeket alkalmaztak. Ezek az érmek

igen változatosak s *családi* vagy *consularis* érmeknek neveztetnek. A köztársaság korából ilyen családi érmek nagy számban maradtak hátra.

A *császárság* korában pénzegységül a *réz sestertius* szolgált és 4 *as* értéket tulajdonítottak neki, ennek fele a *réz dupondius* (= 2 *as*); ezeken kívül volt *as*, *semis* (= $\frac{1}{2}$ *as*), *quadrans* (= $\frac{1}{4}$ *as*). E rézpénzeken már értékjelzések nincsenek, kivéve Aurelianus császárt s egypár utódját, ha ugyan az ezeknek pénzein levő számjegyek értékjelzésnek vehetők.

Julius Caesartól az imperatori vagyis császári pénzek előlapján az uralkodó arcképe foglalt helyet *legendá*-val vagyis körirással, a hátlapra különféle képeket vertek. Augustus az arany- és ezüst pénzek veretésének jogát fentartotta magának, a rézpénzekét pedig átengedte a senatusnak, azért a III. század közepéig a rézpénzek reversén a *S—C* (= Senatus Consulto) betűk rendszeren ott vannak. Aurelianus császár azonban a rézpénz veretésének jogát is elvette a senatustól, s így a *S—C* betűk ezentúl elmaradnak. Ugyancsak ez időtől a hátlapon alul a veretés helyét jelölő betűk foglalnak helyet. Nem különben eltűnnek a sestertiusok és dupondiusok és helyökbe kisebb alakú rézpénzek jönnek. Diocletianusnak, a római érmészet reformatorának kétféle rézpénze volt, egy nagyobb (*pecunia maior* vagy *maiorina*) s egy kisebb (*nummus centenionalis*), amelyeket zacskókba rakva mérték meg az adás-vevésnél.

Az ezüst denarius a császárok idejében is rendes forgalmi eszköz. Caracalla császár (211—217. K. u., tulajdonképi neve: Bassianus Marcus Aurelius Antoninus) a denariusnál nagyobb (2 denarius értékű) ezüst pénzt hozott forgalomba, amelyet az ő nevéről *Argenteus Aurelianus* vagy *Antoninianus*-nak neveztek. — A köztársaság korabeli és az első császárok idejében vert denariusok jó ezüsből valók, Nero óta azonban az ezüst minősége rosszabbodik. Voltak olyan denariusok, amelyeknek belseje réz, külsejük pedig vékony ezüst vagy ónlemez, ezek az u. n. *bélelt* denariusok (*numi tincti*, Aurelianus-tól Diocletianus-ig). Ezeknek hátlapján alul szokott számjelzés állani: XXI, ami állítólag azt jelentené, hogy az ilyen numus tinctus (= bélelt denarius) 20 *as*-sal vagyis 2 denariussal egyenlő értékű (l. 95. 96. 98. sz.). — Az olyan érmek, amelyekben az érc $\frac{1}{2}$ -e ezüst, $\frac{1}{4}$ -e pedig réz, *billon* érem nevet viselnek. Vannak még vörösréz, sárgaréz, ólom keverékből készült, sárgaréz kinézésű császári pénzek, amelyeknek felirata görög és a keleti tartományok számára verettek. Ezek az úgynevezett *potina*-érmek. — A császári korból valók azok az érmek is, amelyeket *consecrationalis* érmeknek neveznek s amelyeket valamely császár halála után az apotheosis (= istenítés) alkalmából a meghalt császár emlékére verettek. Az ilyen érmek reversén ezt a szót olvashatni: *Consecratio*. A római érmek külső alakját illetőleg megjegyzésre méltó még az is, hogy elég gyakran lehet találni

olyan ezüst denariusokat, amelyeknek széle fogasan fűrészelt; ezek a *denarius serratus*-ok, s azt állítják, hogy széleik befűrészelésével a pénzhamisítást akarták akadályozni (l. 9. sz.).

Már a nagy idő miatt is, mióta a római pénzek forgalomba bocsátattak, nem lehet feltűnő, hogy köztük igen nagy számmal vannak a kopottak. De nem mindegyiknek kopása természetes úton ment végbe, mert a zsarnok császárok pénzein a császári képet gyűlöletből készakarva ledörzsölték; így tettek különösen Caligula, Nero, Domitianus, Commodus és Heliogabalus pénzeivel.

A nagy római birodalom különböző részeiben sok helyen volt pénzverő műhely, pl. hazánk területén Sirmiumban (most Mitrovicz, Szerém vmben) és Siscián (most Sziszek, Zágráb vmben), némely helyen több pénzverő is működött. Hogy mely helyen készült az érem, azt a III. sz. közepétől az érem hátlapján a város rövidített nevével jelölték. Ezek a veretés helyét jelölő rövidítések a következők:

AL., ALE. — Alexandria.

AMB. — Ambianum (Amiens).

AN., ANT. — Antiochia.

AQ., AQUIL. — Aquileia.

A., AR., ARL. — Arelatum (Arles).

AVG. — Augusta (London).

CAR., CRT., CT. — Karthago.

C., CO., CON., CONS. — Constantinopolis (Konstantinápoly).

CONST. — Constantina (Arles).

CYZ., CYZIC., KY. — Kyzikus.

H., HER. — Heraclea.

K., KA., KAR., KART. — Karthago.

L., LN., LO., LON. — Londinum (London).

LD., LG., LV., LVG., LVGD. — Lugdunum (Lyon).

MD., MED., ML. — Mediolanum (Milano).

NA. — Narbo.

N., NI., NIC., NIKO. — Nicomedia.

OST. — Ostia.

R., RM., ROM. — Roma.

RV. — Ravenna.

SD., SER. — Serdica (Sophia).

SIRM., SM. (a mezőn) — Sirmium (Mitrovicz).

S., SIS., SISC. — Siscia (Sziszek).

T., TA. — Tarraco (Tarragona).

TES., TH., TS., (-)ES — Thessalonica (Saloniki).

TR., TRE — Treveris (Trier).

Aranypénzek: **CON.OB** — Konstantinápolyi pénzláb. — **OB** — 72, vagyis egy fontból 72 darab.

A veretés helyét jelölő rövidítések előtt nem ritkán M (= Moneta) vagy S. M. (= Sacra Moneta) áll, pl. M. CON. = Moneta Constantino-politana, SMK = Sacra Moneta Karthaginiensis. Gyakran a rövidítés előtt vagy után ott van valamelyik ezek közül a betűk közül: A, B, Γ, Δ, E, ς, Z, H, Θ (= 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9). E betűk az illető helyen lévő pénzverő műhelyek sorszámát jelölik, pl. ASIS = Siscia, 1. számú pénzverő műhely, — AQL = Aquileia, 3. számú pénzverő műhely, — SMK B = Sacra Moneta Karthaginiensis, 2. számú pénzverő műhely. — P, S, T, Q betűket is alkalmaznak épen úgy a veretés helyét jelölő rövidítés előtt vagy után s ilyenkor e betűk jelentése: prima, secunda, tertia, quarta officina (műhely), pl. RS = Roma, secunda officina, — PT = Tarraco,

prima officina; ép így a római számok: I. II. III. IIII., pl. ANT. IIII. = Antiochia, quarta officina.

A legendában (kőrírásban) s egyéb feliratokban leggyakrabban előforduló rövidítések: IMP = Imperator. — C. vagy CAES = Caesar. — P. F. AVG. = Pius Felix Augustus. — P. P. = Pater Patriae. — P. M. vagy PONT. MAX. = Pontifex Maximus. — TR. P. vagy TRIB. POT. II. III. IV. stb. = Tribunicia Potestate iterum, tertium, quartum stb. — COS. II. III. stb. = Consul iterum, tertium stb. — S. P. Q. R. = Senatus Populusque Romanus. — D. N. = Dominus Noster. — NOB. C. vagy CAES. = Nobilissimus Caesar. — VOT. V. MVLT. X. = Votis Quinquennialibus, Multiplicatis Decennialibus. — VOT. P. R. = Vota Populi Romani.

Ha a császári pénzeken ki van téve, hogy az illető császár hanyad-izben bírta a tribunusi hatalmat (TRIBUNICIA POTESTAS), vagy hányadszor viselte a consuli méltóságot (COS), ebből a körülményből meg lehet állapítani, hogy a pénzt körülbelül melyik esztendőben verték. Például Commodusnak 54. számú érmén föl van tüntetve, hogy a tribunusi hatalmat tizenhatodszor (TR. P. XVI.), a consulságot hatodszor (COS. VI.) kapta; mivel pedig a tribunusi hivatalt először 176-ban Kr. u. viselte, consul meg először 177-ben volt, másodszor 179-ben, harmadszor 181-ben, negyedszer 183-ban, ötödször 186-ban, hatodszor 190-ben, hetedszer 192-ben, ezekből megállapítható, hogy 54. sz. érmünk a 191-ik évben Kr. u. veretett. Nem okoz nagy nehézséget ennek a kiszámítása, ha kéznél vannak a táblázatok, amelyekben föl van tüntetve, hogy melyik császár mely évben kapta először a tribunusságot (ezt *évről-évre* adták) és hogy első-, másod-, harmad- stb. izben mikor lett consul. Példánkban a tribunusság első éve 176. Kr. u., hozzá kell adnunk még 15-öt, hogy kijöjjön a XVI., de ugyanakkor kijön a veretés éve is: 191. Itt a kiszámításnál a consulság sorszáma nem is nagyon volt szükséges, de ahol a tribunusság nincs sorszámmal jelölve, ott a consulságéból ejthető meg a számítás. Pl. a 23. sz. érmen tudtul adatik, hogy Traianus bírja a tribunusi hatalmat (TR. P.), de nincs megmondva, hogy hányadszor, azért megnézzük a consuli sorszámot: COS V. Traianus a táblázat szerint a consulságot ötödször 103-ban kapta, hatodszor 112-ben Kr. u., tehát a 23. sz. érmet a 103. és 112. közti évek valamelyikében verték.

A) Köztársasági érmek.

1. *Réz as.* Av. Janus isten kettős feje, fölötté az *as* jele: függélyes I. — Rev. Jobboldalu hajó előrésze (rostrum), előtte: függélyes I, alatta: ROMA. — Reducált súlyú, súlya 31'9 gramm. — Gy. M. 60.

2. *Ugyanaz*, de a Janusfej fölött az *I* vízszintes Súlya ennek is 31·9 grm.

3. *Réz quadrans*. Av. Jobboldali Herculesfő oroslánbőrrel, mögötte a quadrans jele: három pont. — Rev. Jobboldali hajóelőrész, előtte három pont, alatta: ROMA. — V. ö. Gy. M. 47. 83. Családinak látszik, de a széle levágott s csak egy B-nek látszó betű vehető ki.

4. *Réz sextans*. Av. Szárnyas kalapú, jobboldali Mercuriusfej, fölötté a sextans jele: két pont. — Rev. Jobboldali hajóelőrész, fölötté: ROMA, alatta két pont, a pontok közt horog. Gy. M. 50.

Családi v. consularis érmek.

Antonia, patriciusi család.

5. *Ezüst denarius*. Av. Körirás: ANT. AVG. III. VIR. R. P. C. (= Antonius Augur, Triumvir Reipublicae Constituendae) Középen evező hajó. — Rev. Középen római sas két hadi jelvény közt, irás: LEG. (?) V. (= Legionis quintae). — Kopott. — V. ö. Gy. M. 176. — Súlya 2·9 gr.

Caecilia, patriciusi család.

6. *Réz semis*. Av. Jobboldali babérkoszorús Jupiterfej, mögötte a semis jele: S. — Rev. Jobboldali hajóelőrész, fölötté: Q. METE. (= Quintus Metellus), alatta: ROMA.

Cosconia, plebejusi család. (?)

6. A. *Ezüst denarius serratus*. Av. Gyöngykörön belül irás félkörben: L. COSC — M. F. (= Lucius Cosconius — Marci Filius). Jobboldali, szárnyassisakú Romafej, mögötte a denarius jegye: X (= tíz as). Rev. Mars hadisten hajító dárdával, pajzzsal, hadikürttel bigán (kettős fogaton) jobbra vágat, lent: L. LIC. CN. DOM. (= Lucius Licinius, Cnaeus Domitius; ezek Lucius Cosconiussal a pénzverésre felügyelő bizottságot képezték: tres viri monetales). Minthogy a Pomponia és Porcia plebejusi családoktól is ösmeretesek ugyanilyen kiállítású denarius serratus-ok s minthogy példányunkon az irás nem vehető ki, nem bizonyos, hogy érmünk a három családnak melyikéhez tartozik. — Súlya 3·5 gr.

Julia, patriciusi család.

7. *Ezüst denarius*. Av. Jobboldali babérkoszorús, szárnyas Mercuriusfej, mögötte háromágú szigony, vadászeb. — Rev. Szárnyas Victoria quadrigán (négyes fogaton), lent: IVLI. CVR . . . — Súlya 3·7 gr.

Plautia, plebejusi család.

8. *Ezüst denarius*. Av. Jobboldali szárnyassisakú Romafej, mögötte a denarius jegye: X (= 10 as). — Rev. A Dioscurok jobbfelé vágatnak,

a lovak alatt: C. PLAV (= Caius Plautius), lent: ROMA. Az irás nem jól vehető ki, mert az érem át van lyukasztva. — V. ö. Gy. M. 467. — Súly 3·85 gr.

Sulpitia, patriciusi család.

9. *Ezüst denarius serratus* (fogasan fűrészelt szélű). Av. Két baloldali Dioscurfej, előttük: D. P. P. (= Dei Penates Praestites). — Rev. Két lándsás katona közt földön fekvő disznó, alul: C. SVLPICI. C. F. (= Caius Sulpicius, Caii Filius), fönt: L. — Gy. M. 545. — Súly 3·37 gr.

Valeria, patriciusi és plebejusi család.

10. *Réz quadrans*. Av. Körírás: CAESAR AVGVST. PONT. MAX. TRIBVNIC. POT. (= Caesar Augustus, Pontifex Maximus, Tribunicia Potestate). Jobboldali Augustusfej. — Rev. Körírás: VOLOSVS VALER. MESSAL III. VIR. A. A. A. F. F. (= Volosius Valerius Messala Triumvir Auro, Argento, Aere, Flando, Feriundo). Középen: S—C (= Senatus Consulto). Részben kopott. — Gy. M. 583.

Vettia, bizonytalan rangú család.

11. *Ezüst victoriatus*. Av. Jobboldali, babérkoszorus Jupiterfej. — Rev. Szárnyas Victoria diadalmi jelvényt koszorúz, köztük irás: Q. (?) SABIN, lent: P (= Publius Sabinus Quaestor.) — Gy. M. 586. — Súly 1·5 gr.

Bizonytalan.

12. *Réz quadrans (?)* Av. Baloldali Apollo (?) fej. — Rev. Kétfogatú jobbra vágat, csak a lovak látszanak, a szekér nem. Lent bemélyesztett három pont.

B) Császári (imperatori) érmek.

Octavianus Augustus, 42. Kr. e. — 14. Kr. u.

13. *Ezüst denarius* Körírás befelé fordított betűkkel: CAESAR AVGVSTVS — DIVI F(ilius) PATER PATRIAE. Jobboldali babérkoszorus fej. — Rev. Körírás befelé fordított betűkkel: AVGVSTI F(ilius) COS (= Consules) DES(ignati) PRINC(ipes) IVVENT(utis), lent: C(aius) L(ucius) CAESARES. Középen Caius és Lucius (Augustus unokái) közt két pajzs, lefelé fordított két lándsás, ezek közt fönn simpulum (merőkanál) és augurbot (főpapi jelvények). — Gy. M. 631. 664.

14. *Réz dupondius* (közép bronz). Av. A körírásból kevés vehető ki: C(AESAR AVGVST). PONT. MAX. TRIBUNIC. POT. Augustus jobboldali feje. — Rev. Kopott körírás: P(ublius) LVRIVS AGRIPPA III VIR

A A A F F (= Triumvir Auro, Argentio, Aere Flando, Feriundo). Középen: S — C (= Senatus Consulto).

15. *Réz dupondius* (közép bronz). Av. Jobboldali fej. Egyéb ki nem vehető. — Rev. A körirásból kivehető: N III VIR. Középen: S — C (= Senatus Consulto). — Kopott.

Claudius, 41—54.

Teljes neve: Tiberius Nero Claudius Drusus.

16. *Réz dupondius* (közép bronz). Av. Körirás alulról kezdve: TI. CLAUDIVS CAESAR AVG P. M. TR. P. IMP. (= Tiberius Claudius Caesar Augustus Pontifex Maximus, Tribunicia Potestate Imperator). Középen baloldali fej. — Rev. Körirás: CONSTANTIAE AVGVSTI. Középen Minerva képe alig látszik, oldalain: S — C (= Senatus Consulto). — Gy. M. 782.

Nero, 54—68.

Teljes neve: Claudius Domitius Nero.

17. *Ezüst denarius*. Av. Körirás alulról kezdve: NERO CAESAR — AVGVSTVS. Középen jobboldali, babérkoszorús mellkép. — Rev. Balfelé ülő Hygiaea (egészség istennője), előre nyújtott jobb kezében patera (áldozó csésze), alatta: SALVS. — Gy. M. 809. — Súly 3 gr.

Flavius Vespasianus, 69—79.

18. *Ezüst denarius*. Körirás: IMP. CAESAR VESPASIANVS AVG. CENS(or). Középen jobboldali, babérkoszorús mellkép. — Rev. Körirás: PON. MAX. TR. P. COS. V. (= Pontifex Maximus, Tribunicia Potestate, Consul quintum). Középen balfelé ülő Pax (béke istennője). — Súly 2,8 gr. — Kopott s a körirások alig olvashatók.

19. *Réz dupondius* (közép bronz) Av. Körirás kopott betűkkel alulról kezdve: IMP. CAES. VESPASIAN AVG. COS. III. (= Imperator Caesar Vespasianus Augustus Consul tertium). Középen jobboldali, babérkoszorús fej. — Rev. Kopott körirás, középen baloldali álló alak (Aequitas?), oldalain: S — C.

Titus, 79—81.

Teljes neve: Titus Flavius Vespasianus.

20. *Réz dupondius* (közép bronz). Av. Körirás alulról kezdve: T CAES. VESPASIAN. IMP. P. TR. P. COS. II. (= Titus Caesar Vespasianus, Imperator, Pontifex, Tribunicia Potestate, Consul iterum). Jobboldali fej. — Rev. AEQUITAS — AVGVSTI. Méltányosság mérleggel (?), bőségszarual, oldalain: S — C.

Domitianus, 81—96.

Teljes neve: Titus Flavius Domitianus.

21. *Réz dupondius* (közép bronz). Körírás alulról kezdve: IMP. CAES. DOMIT. AVG. GERM. COS. XII. . . . Nem elég jól olvasható. Középen jobboldali babérkoszorús arckép. — Rev. A körirásból csak ez olvasható: AVGVSTI. Középen balfelőli, álló alak, oldalain: S — C.

22. *Réz dupondius* (közép bronz). Av. Körírás (eleje ki nem vehető) alulról kezdve: (IMP. CAES. DOMIT. AVG. GERM.) COS. XII. CENS PER P P (= Imperator Caesar Domitianus Augustus Germanicus, Consul duodecimum, Censor Perpetuus, Pater Patriae). Babérkoszorús arckép jobbfelé. — Rev. MONITA — AVGVSTI. Baloldali álló Moneta, jobb-
jában mérleg, baljában bőségszaru, oldalain: S — C.

Traianus, 98—117.

Teljes neve: Marcus Ulpius Nerva Traianus.

23. *Ezüst denarius*. Av. Körírás alulról kezdve: IMP. TRAIANO. AVG. GER. DAC. P. M. TR. P. (= Imperatori Traiano Augusto Germanico, Dacico, Pontifici Maximo, Tribunicia Potestate). Középen jobboldali, babérkoszorús mellkép. — Rev. Körírás: COS. V. P. P. S. P. Q. R. OPTIMO PRINC. (= Consuli quintum Patri Patriae Senatus Populusque Romanus Optimo Principi). Középen trophaeum (diadaljel) kerek és tojásdad pajzzsal, a kerek pajzs gyöngykörben; tövénél két pajzs, sarló és két hajító dárda. — V. ö. Gy. M. 1056. — Súly 3 gr.

24. *Ugyanaq*, de a reversen balfelől álló Remény mérleggel, bőségszaruval. — Gy. M. 1051.

25. *Ugyanaq*, de a reversen Fortuna balfelől kormánylapáttal, bőségszaruval. — Gy. M. 1053.

26. *Ugyanaq*. Av. Körírás alulról kezdve: IMP. CAES. NER. TRAIANO OPTIMO AVG. GER. DAC. (= Imperatori Caesari Nervae Traiano Optimo Augusto Germanico Dacico.) Középen jobboldali, babérkoszorús mellkép paludamentummal (hadi köpönyeggel). — Rev. Körírás: P. M. TR. P. COS. VI. P. P. S. P. Q. R. Középen geniusz jobb-
jában patera (áldozó csésze), baljában kalász. —

27. *Ugyanaq* (rossz ezüst). Av. Jobboldali babérkoszorús mellkép. — Rev. Geniusz baljában bőségszaru. — Kopott, s a körirásokból semmi sem látszik.

28. *Réz sestertius* (nagy bronz). Av. Körírás alulról kezdve: IMP. CAES. NERVAE TRAIANO AVG. GER. DAC. P. M. TR. P. COS. V. P. P. (Nehezen olvasható.) Középen jobboldali babérkoszorús mellkép paludamentummal. — Rev. Körírás elmosódott: S. P. Q. R. OPTIMO

PRINCIPI. Középen Arabia álló alakja, balkezében nádszál, jobbában galy, lábainál teve, Arábia jelképe, oldalt: S—C, lent: ARAB. ADQUIS. (= Arabia Adquisita) — Arabia meghódítására vonatkozik.

29. *Ugyanaq.* A körirások elmosódottak, az aversen jobboldali mellkép, a reversen balfelé ülő alak, baljában bőségszaru.

29. A. *Ugyanaq.* Az aversen kivehető: ... NO. AVG. GER. és a jobboldali arckép, a reversen sem körírás, sem kép nem látható.

Hadrianus, 117—138.

Teljes neve: Publius Aelius Traianus Hadrianus.

30. *Ezüst denarius.* Av. Körírás: IMP. CAESAR TRAIAN. HADRIANVS AVG. Jobboldali, babérkoszorús mellkép. — Rev. Körírás: P. M. TR. P. COS. III. Balfelől álló Hadrianus, baljában dárda, jobbjára előre nyújtva; hogy mit tart, nem látszik. — Súly 2,5 gr.

30. A. *Ugyanaq.* Av. Körírás alulról kezdve: HADRIANVS — AVGVSTVS. Jobboldali, babérkoszorús arckép. — Rev. Körírás: COS — III. (= Consul tertium). Balfelé álló Aequitas, jobbában mérleg, baljában bőségszaru. — Lh. Kocsér, Pest vm. — Súly 2,95 gr.

31. *Réz sestertius* (nagy bronz). Av. Hadrianus jobboldali, babérkoszorús mellképe, körül: HADRIANVS — AVG. COS. III. P. P. — Rev. Körírás: FELICITAS AVG. Balfelől álló Felicitas olajgallyal, bőségszaruval, oldalain: S—C. Kopott.

32. *Réz dupondius* (közép bronz). Av. Körírás: HADRIANVS — AVGVSTVS. Jobboldali, babérkoszorús mellkép. — Rev. Körírás: SALVS AVGVSTI. Balfelől álló Hygiea előtt oltár, melyről kígyó emelkedik föl a csésze felé, amelyet Hyg. jobbában tart, míg baljában lándszerű jogar, lent: COS III, Hyg. két oldalán: S—C. — Patinás.

33. *Ugyanaq.*, nem patinás.

34. *Ugyanaq.*, de az avers köriratából csak ez vehető ki: HADRI — s a jobboldali babérkoszorús mellkép, a reversen balfelől álló geniusz balkezében bőségszaruval, jobbkezét előre nyújtja, oldalain: S—C, a köriratból látszik: COS. III. — Kopott.

Antoninus Pius, 138—161.

Teljes neve: Titus Aurelius Fulvus Boionius Arrius Aelius Hadrianus Antoninus Pius.

35. *Ezüst denarius.* Av. Körírás: ANTONINVS AVG. — PIVS P. P. . . . Jobboldali babérkoszorús mellkép. — Rev. Balfelől álló alak, jobbában patera, a körirásból csak egy O betű látszik, a többi lekopott.

36. *Ugyanaq.* Av. Körírás: ANTONINVS — AVG. PIVS. P. P. Jobboldali babérkoszorús mellkép. — Rev. Körül: COS. IIII. Két össze-

fogódzó kéz caduceust (békebot, Mercurius botja) tart, mellette két kalász, az egyetértés jelképe.

37. *Ugyanaz* rossz ezüsből, kopott.

37. A. *Ugyanaz*. Av. Körirás: ANTONINVS AVG. — (PIVS P. P. TR. P. XII.) Jobboldali koszorús mellkép. — Rev. Körirás: COS—III. Vesta balfelé fordulva áll, jobbában simpulomot, baljában palladiumot (mely tridensnek látszik) tart. — Egyharmadrésze letörött, kopott. — V. ö. Gohl Ö. 130. — Lh. Nagyősz, Torontál vm.

38. *Ezüst consecratio-denarius*, halála után veretve. Av. Körirás: DIVVS — ANTONINVS. Antoninus jobboldali mellképe, a fejen nincs koszorú. — Rev. Körirás: CONSECRATIO. Oltáron álló sas.

39. *Réz sestertius* (nagy bronz). Av. Körirás: ANTONINVS AVG. — PIVS P. P. TR. P. COS. III. Jobboldali, babérmelék arckép. — Rev. Balfelé fordult Pax, oldalain S—C, körirás: PAX — AVG.

40. *Ugyanaz*. Av. Körirás: IMP. CAES. AELIVS — ANTONINVS AVG. Jobboldali, babérmelék arckép. — Rev. Körirás: TRIB. POT. COS. DES. II. (= Consul Designatus iterum.) Középen álló Pietas, jobbában palack, előtte oltár, oldalain: PIE—TAS és S—C.

41. *Ugyanaz*. Jobboldali babérmelék arckép, a körirásból PIVS látszik, a többi elmosódott. — Rev. TR. POT. XX. COS. III. Curulisi széken balfelé ülő alak, jobbjára előre nyújtva, a kezében levő tárgy ki nem vehető, balkönyökével a székre támaszkodik. A szék két bőrszaruból van összealkotva. — V. ö. Gohl Ö. 157.

42. *Réz dupondius* (közép bronz). Av. Körirás: ANTONINVS — AVG. PIVS. P. P. Jobboldali, babérmelék arckép. — Rev. Körirás: TR. POT — COS. II. Balfelé álló Pax, jobbában olajág, baljában bőrszarú, oldalain: S—C.

Antoninus Pius és Marcus Aurelius.

43. *Ezüst denarius*. Av. Körirás: ANTONINVS AVG. PI—VS P. P. TR. P. COS. III. Jobboldali babérmelék arckép. — Rev. Körirás: AVRELIVS CAE—SAR AVG. PII F(ilius) COS. M. Aurelius ifjúkori arcképe jobbfelé, puszta fejjel.

Faustina senior, Antoninus Pius neje.

44. *Ezüst denarius*. Av. Körirás: DIVA AVG. — FAVSTINA. Jobboldali, diademás mellkép, a fej tetején hajdisz (konty). — Rev. Körirás: CON—COR—DIAE. Középen a lap baloldalán álló s jobbra néző Antoninus kezét nyújtja a jobboldalon álló s balra néző Faustinának, ennek baljában jogar.

45. *Ugyanaq*, de az avers körirata: DIVA — FAVSTINA, a reversen balfelé álló Pietas (vagy Vesta) fölemelt jobb kézzel, baljában fáklya.

46. *Réz sestertius* (nagy bronz). Av. Gyöngykör, körirás: DIVA — FAVSTINA. Jobboldali diademás mellkép. — Rev. Körirás: AVGVSTA. Középen Ceres áll, jobbában két kalász, baljában hosszú fáklya, oldalain: S — C.

Marcus Aurelius Antoninus, 161–180.

47. *Ezüst denarius*. Av. Körirás: M(arcus) ANTONINVS — AVG. TR. P. XXV. Jobboldali babérkoszorús arckép. — Rev. Balfelé széken ülő Concordia (?) jobbában kormánylapát, baljában jogar. — Lh. Kocsér, Pest vm.

48. *Ugyanaq*. Av. Körirás: M. ANTONINVS AVG. ARM(eniacus), PARTH(icus) MAX(imus). Jobboldali babérkoszorús mellkép. — Rev. Körirás: TR. P. XXI. IMP. IIII. COS. II. Balfelé álló Aequitas, jobbában mérleg, baljában bőségszaru.

Faustina junior,

Antoninus Pius leánya, Marc. Aurelius neje.

49. *Réz sestertius* (nagy bronz). Av. Körirás: DIVA FAV—STINA PIA. Jobboldali mellkép, haja hátul kontyba kötve. — Rev. Körirás: AVGVSTA. Középen geniusz balfelé álló alakja, jobbát fölemeli, baljában jogar, oldalain: S — C. — A revers kopott.

50. *Ugyanaq*. Av. Körirás: FAVSTINA — AVGVSTA. Jobboldali mellkép. — Rev. Körirás: IVNO. Középen Juno álló alakja balfelé, jobbában áldozó csésze, baljában jogar, oldalain: S — C, lábainál páva. — Az elő- és hátlapon ütés folytán keletkezett négyzet a képen.

51. *Ugyanaq*. Kopott. Az avers mint az 50. sz., a reversen balfelé álló geniusz jobbát előre nyújtja, balját fölemeli, de hogy mit tart kezében, ki nem vehető.

Commodus, 180–192.

Teljes neve: Marcus Lucius Aelius Aurelius Commodus Antoninus.

52. *Ezüst denarius*. Av. Körirás: L(ucius) AVREL(ius) COMMODVS AVG. Commodus fiatalkorú, szakáltalan, jobboldali babérkoszorús mellképe. — Rev. Körirás: TR. P. IIII. IMP. III. COS. II. P. P. Balfelé ülő Victoria csészével és pálmagallyal.

53. *Ugyanaq*. Av. Körirás: M. COMM. ANT. P. FEL. AVG. BRIT. (= Marcus Commodus Antoninus Pius Felix Augustus Britannicus). Jobboldali babérkoszorús, szakállas mellkép. — Rev. Körirás: P. M. TR. P. XI. IMP. VII. COS. V. P. P. (= Pontifex Maximus, Tribunicia Potestate Undecimum, Imperator Septimum, Consul quintum, Pater Patriae). Commodus curulisi széken ül balfelé, jobbában golyót tart.

54. *Ugyanaq.* Av. Kőrírás: M. COMM. ANT. . . . AVG. BRIT. P. P. Jobboldali babérkoszorús, szakállas — bajuszos mellkép. — Rev. MIN (erva) AVG. P. M. TR. P. XVI. COS. VI. Középen balfelé álló sisakos, pajzsos, lándsás Minerva, jobb kezét kinyújtja.

55. *Ugyanaq.* (serratus). Av. Kőrírás: M. COMM. ANTON. — AVG. PIVS . . . Jobboldali babérkoszorús, szakállas — bajuszos mellkép. — Rev. Kőrírás: P. M. TR. P. VIII. IMP. VII. COS. III. PP. Középen a császár jobbfelé álló alakja sisakkal, jobbában lándsá, baljával pajzsot tart.

55. A. *Ugyanaq.* Av. Kőrírás alulról kezdve: COMMODO CAES(ari) AVG(usti) FIL(io) GERM(anico) SARM(atico). Fiatal, jobboldali mellkép köpennyel, fejdisz nélkül. — Rev. Kőrírás alulról kezdve: HILA—RITAS. Balfelé álló Hilaritas jobbában hosszú pálmaág, baljában bőségszaru. Jobboldalán madár (páva?). — Lh. Kocsér, Pest vm.

56. *Réz dupondius* (közép bronz). Av. Kőrírás: L. AVREL. COM—MODVS . . . Jobboldali babérkoszorús, szakáltalan mellkép köpennyel. — Rev. Kőrírás elmosódott, álló geniusz belfelé, jobbában patera.

Brutia **Crispina**, Commodus neje.

57. *Réz dupondius* (közép bronz). Av. Kőrírás: CRISPINA — AV—GVSTA. Jobboldali, kontyos mellkép. — Rev. Kőrírás: IVNO LVCINA. Balra álló Juno jobb kezében paterával, baljában jogar, oldalain: S — C.

Albinus, 193—197.

Teljes neve: Deci(m)us Clodius Septimius Albinus.

58. *Ezüst denarius*. Av. Kőrírás: IMP. CAES. D. CLO. — ALBIN. AVG. Jobboldali babérkoszorús mellkép. — Rev. Kőrírás: S. P. F. AV—G. COS. II. Középen balfelé Pax áll, fölemelt jobb kezében olajág. — *Ritka.*

Septimius Severus, 193—211.

Teljes neve: Lucius Septimius Severus Pertinax.

59. *Ezüst denarius*. Av. Kőrírás: L. SEPT. SEV. PERT. — (AVG. IMP. V.) Jobboldali babérkoszorús mellkép. — Rev. Kőrírás: PART(icus) ARAB(icus). PART. ADIAB(enicus). Középen két süveges fogoly egymásnak háttal ül, alul a szelvényben: COS. II. P. P.

60. *Ugyanaq.* Az avers olyan mint az 59. sz. — Rev. Kőrírás: PACI AE — TERNAE. Balfelé ülő Pax, jobbában olajág, baljában jogar.

61. *Ugyanaq.*, de az avers kőrírata: SEVERVS — AVG. PIVS, a kép mint az előbbieknél. — Rev. Kőrírás: PART. MAX. P. M. TR. P. VIII. Diadalmi jelvény aljában két fogoly. A szelvény üres.

62. *Ugyanaq.* Av. Körírás: IMP. CAE. L. SEP. — SEV. PERT. AVG. Jobboldali babérkoszorús mellkép. — Rev. Körírás: VICT. AVG. TR. P. COS . . . Szárnyas Victoria balra megy, jobbában koszorú, baljában pálmaág.

63. *Réz sestertius* (nagy bronz). Kopott, az avers köriratából csak ez a szó: PERT látszik. Jobboldali babérkoszorús mellkép. — Rev. Szintén kopott, a körírás elmosódott. Középen Fortuna (?), balfelé fordulva áll, jobbkezét egy golyóra helyezett kormánylapátra támasztja, balkezében pedig bőségszarut tart. — V. ö. Gohl Ö. 244.

Caracalla, 211—217.

Teljes neve: Bassianus Marcus Aurelius Antoninus. A Caracalla nevet gall ruhája után gúnyból kapta: a történelem is e néven nevezi, pénzein e név nem fordul elő.

64. *Argenteus Antoninianus* vagy Aurelianus. Av. Gyöngykör, körírás: ANTONINVS PIVS AVG. GERM. (= Germanicus.) Jobboldali sugárkoronás mellkép paludamentummal (= hadi köpennyel). — Rev. Gyöngykör, körírás: P. M. TR. P. XVIII. COS. III. P. P. (= Pontifex Maximus, Tribunicia Potestate undevicesimum, Consul quartum, Pater Patriae.) Középen balfelé álló Serapis jobbát fölemeli, baljában lándsa, fején modius. — Súlya 4.7 gr.

65. *Ezüst denarius* v. minutulus. Av. Gyöngykör, körírás: ANTONINVS — PIVS AVG. Jobboldali babérkoszorús mellkép. — Rev. Gyöngykör, körírás: LIBERALITAS AVG. VI. Liberalitas balfelé fordulva áll, jobbában palack, baljában bőségszaru.

Geta, Caracalla öccse és társcsászár 211—212.

Teljes neve: Lucius Publius Septimius Geta.

66. *Ezüst denarius* (rossz ezüst = billon). Av. Körírás: P. SEPTIMIUS — GETA CAES. Jobboldali, fiatalarcú mellkép köpennyel. — Rev. Balfelöli császár oltár előtt, jobbában patera (áldozó csésze), baljában lándsa, körírás nem olvasható.

Alexander Severus, 222—235.

Teljes neve: Marcus Aurelius Severus Alexander.

67. *Ezüst denarius*. Av. Körírás: IMP. C. M. AVR. SEV. — ALEXAND. AVG. Jobboldali, babérkoszorús fiatal, gyenge szakállú mellkép paludamentummal. — Rev. Körírás: P. M. TR. P. VI. — COS. II. P. P. Jobb felé menő sisakos Mars, lebbenő köpennyel, dárdával és parazoniummal (parazonium = handsár, tör).

Julia Maesa, Elagabalus és Alexander Severus nagyanyja.

68. *Ezüst denarius*. Av. Körirás: IVLIA MAESA AVG. Jobboldali mellkép kontyos hajjal. — Rev. Körirás: PVDICITIA. Balfelé ülő Pudicitia jobbját fölemeli, baljával a szék támlájára támaszkodik és jogart tart.

Balbinus, 238.

Teljes neve: Deci(mi)us Caelius Balbinus.

68. A. *Réz sestertius* (nagy bronz). Av. Körirás: IMP(erator) CAES(ar) D(ecimius) CAEL. BALBINVS AVG. (A körirásnak csak első fele olvasható.) Jobboldali babérkoszorús mellkép. — Rev. Körirás: CONCORDIA AVGG(?) nem olvasható. Széken balfelé ülő Concordia, jobbában patera, baljában bőségszaru, alul: S. C. (= Senatus Consulto.)

III. Gordianus, 238—244.

Teljes neve: Marcus Antonius Gordianus.

69. *Argentus Antoninianus* v. Aurelianus. Av. Gyöngykör, körirás: IMP. GORDIANVS PIVS FEL. AVG. Sugárkoronás, jobboldali mellkép paludamentummal. — Rev. Körirás: P. M. TR. P. V. COS. II. P. P. (= Pontifex Maximus, Tribunicia Potestate quintum, Consul iterum, Pater Patriae.) Jobb felé álló császár lándsával, globussal.

70. *Ugyanaq.* Av. Gyöngykör, körirás: IMP. CAES. M. ANT. GORDIANVS AVG. Sugárkoronás, jobboldali fiatal mellkép paludamentummal. — Rev. Gyöngykör, körirás: AEQVITAS AVG. Balfelé álló Aequitas jobb kezében mérleggel, balkezeiben bőségszaruval. — Gohl Ö. 325. Súly 4,2 gr.

71. *Ugyanaq.* Avers mint a 70. sz., a reversen: PAX AVGVSTI. Balfelé álló Pax jobbában olajággal, baljában jogarral.

72. *Ugyanaq.* Avers mint a 69. sz., a revers körirata elmosódott. képe: balfelé álló alak, jobbában pajzs (?), baljában lándsá.

73. *Rézérem Felső-Moesia* (most Szerbia) számára. Av. Körirás: IMP. GORDIANVS PIVS FEL. AVG. Jobboldali, babérkoszorús mellkép. — Rev. Körirás: P. M. S. COL. VIM. (= Provincia Moesia Superior Colonia Viminacium (most Kostolacz). Alul a szelvényben: AN. III. (= Annus tertius). Középen a provinciát személyesítő nő álló alakja, jobbát bika felett, balját oroszlán felett tartja.

74. *Ugyanaq.*, de az avers körirása: IMP. CAES. M. ANT. GORDIANVS AVG.

Philippus I. (Arabs), 244—249.

Teljes neve: Marcus Iulius Philippus.

75. *Argentus Antoninianus*. Av. Gyöngykör, körirás: IMP. M. IVL. PHILIPPVS AVG. Jobboldali, sugárkoronás mellkép paludamentummal. —

Rev. Gyöngykör, körírás: ROMAÆ AETERNAE. Sisakos Roma Nicephor balfelé pajzson ül, jobbján kis Victoriát, baljában lándsát tart. — Súly 3·95 gr.

76. *Ugyanaz*. Avers mint a 75. sz. — Rev. Körírás: PAX AETERNA. Balfelé álló Pax, fölemelt jobb kezében olajág, baljában jogar.

77. *Ugyanaz* ugyanolyan averssel. — Rev. ANNONA AVGG. (Augustorum t. i. fia társcsászár volt.) Középen a bőség istenasszonya balfelé áll, jobbában két kalász, baljában bőségszaru, előtte modius (véka, mérő) három kalással.

78. *Rézérem Felső-Moesia* számára. Av. Körírás: IMP. M. IVL. PHILIPPVS AVG. Jobboldali, babérkoszorús mellkép paludamentummal. — Rev. Körírás: P. M. S. COL. VIM. Oroszlán és bika közt álló nő kezeit ezen állatok fölé tartja, alul a szelvényben: AN. VII.

79. *Ugyanaz*, de a reversen: AN. VIII.

80. *Rézérem Dacia* számára. Av. mint a 78. sz. — Rev. Körírás: PROVINCI — AD — ACIA. Középen balfelé álló, a provinciát személyesítő nő oroszlán és sas közt, a nő fején hegyes süveg, kezeiben egy-egy zászló, a sas csőrében gyűrű; alul a szelvényben: AN. III.

81. *Ugyanaz*, de a revers körirata: PROVIN—CIA — DA—CIA, az oroszlán feje fölött gyűrű, ami a sas csőrében nem látszik, mert az érem kopott, hasonlóképen elmosódott a szelvény írása is.

Otacilia, I. Philippus neje.

Teljes neve: Marcia Otacilia Severa.

82. *Argenteus Antoninianus* v. Aurelianus. Av. Gyöngykör, körírás: MARCIA OTACIL. SEVERA AVG. Középen félholdon jobboldali diademás mellkép. — Rev. Körírás: PVDICITIA AVG. Középen Pudicitia (Pudor) balfelé ül, jobbával fátylát emeli föl, baljában jogar. — Súly 4·9 gr.

Decius, 249—251.

Teljes neve: Caius Messius Quintus Traianus Decius.

83. *Rézérem Felső-Moesia* számára. Av. Körírás: IMP. TRAIANVS DECIVS AVG. Jobboldali babérkoszorús mellkép. — Rev. Körírás: P. M. S. COL. VIM. Balfelé álló női alak oroszlán és bika közt, kezeit föléjük tartva. Alul a szelvény betűi ki nem vehetők. Kopott.

Gallus, 251—254.

Teljes neve: Caius Vibius Trebonianus Gallus.

84. *Rézérem Felső-Moesia* számára. Av. Körírás: IMP. C. VIBIO TREBON. GALLO. AVG. Jobboldali babérkoszorús mellkép. — Rev.

Körírás: P. M. S. C- OL. VIM. A kép mint az előbbi sz. Alul a szelvényben: AN. XII.

Gallienus, 259—268.

Teljes neve: Publius Licinius Gallienus.

85. *Billon* ($\frac{1}{6}$ ezüst, $\frac{4}{6}$ réz) *érem*. Av. Körírás: GALLIENVS AVG. Sugárkoronás, jobboldali mellkép. — Rev. Körírás: PAX AVG. A Béke istennője, jobbában olajág, baljában jogar, a jobb mezőben N.

86. *Ugyanaqz*, de a reversen: FORTVNA REDVX. Fortuna kormánylapáttal és bőségszaruuval, a mezőben jobbról: S.

87. *Ugyanaqz*, de a reversen: ABVNDANTIA AVG. Jobbfelé álló Abundantia (Bőség istennője.) a bőségszaruból önt. A balmezőben: B.

88. *Ugyanaqz*, de a reversen: VBERITAS AVG. Balfelé álló Uberitas, jobbában zacskó, baljában bőségszaru, a jobbmezőben E(= epsilon).

Claudius II. (Gothicus), 268—270.

Teljes neve: Caius Marcus Aurelius Flavius Claudius Gothicus.

89. *Billonérem*. Av. Körírás: IMP. CLAVDIVS AVG. Sugárkoronás, jobboldali mellkép. — Rev. AETERNIT AVG. Sugaras fejű Sol balfelé áll, jobbát fölemeli, baljában gömb.

90. *Ugyanaqz*, de a reversen: SPES AVG. Balfelé menő Remény, jobbában liliom, baljával ruháját tartja, a jobbmezőben: I.

91. *Ugyanaqz*, de a reversen: GENIVS AVG. Balfelé álló geniusz jobbában patera, baljában bőségszaru. A balmezőben lent: I, a jobbmezőben középen: I.

92. *Billon consecratio-érem*. Av. Körírás: DIVO CLAVDIO. Sugárkoronás, jobboldali mellkép. — Rev. Körírás: CONSECRATIO. Sas balfelé félig kiterjesztett szárnyakkal. (2 db.)

93. *Ugyanaqz*, de a reversen oltár. (?) Az avers és revers körírásai-
ból alig vehető ki egypár betű.

Aurelianus, 270—275.

Teljes neve: Claudius Lucius Domitius Aurelianus.

94. *Billonérem*. Av. Körírás: IMP. AVRELIANVS AVG. Jobboldali sugárkoronás mellkép. — Rev. Balfelé álló császár, előtte fogoly ül. Az írás elmosódott.

Probus, 276—282.

Teljes neve: Marcus Aurelius Probus.

95. *Billonérem*. Av. Körírás: IMP. C. M. AVR. PROBVS. P. F. AVG. Baloldali sugárkoronás mellkép köpennyel, jobbában sasos jogar. — Rev. Körírás: VIRTU — S PROBI AVG. Mars jobbra megy,

jobbában ferdén álló dárdát, balvállán trophaeumot visz, alul a szelvényben XXI. U P (?)

96. *Ugyanaaz*, de a sugárkoronás császári mellkép jobboldali, köpennyel, jogar nélkül, a körirásból hiányzik a: P. F. — A revers mint a 95. sz., de alul a szelvényben csak: XXI.

97. *Rézérem*. Av. mint a 96. sz. — Rev. Körirás: FIDES MILITVM. A Hűség két hadijelvény közt, lent: III.

98. *Rézérem*. Av. Körirás: IMP. PROBVS P. F. AVG. Sugárkoronás, jobboldali vértezett mellkép. — Rev. Körirás: PAX AVGVSTI. Balfelé álló Pax, olajágot és ferdén álló jogart tart, a mezőben jobbról T, lent: XXI.

Diocletianus, 284–305.

Teljes neve: Caius Valerius Diocletianus.

99. *Rézérem (majorina = pecunia maior.)* Av. Körirás: IMP. C. DIOCLETIANVS P. F. AVG. Jobboldali, babérkoszorús mellkép. — Rev. Körirás: SACRA MONETA AVGG. ET. CAESS. NOSTR. (= Augustorum Et Caesarum Nostrorum). Moneta balfelé mérleggel és bőségszaruval, lent: T. T. (= Tarraco, tertia officina).

100. *Ugyanaaz*, de a reverse elmosódott.

101. *Rézérem (nummus centenionalis).* Av. Körirás: IMP. C. C. VAL. DIOCLETIANVS P. F. AVG. (= Imperator Caesar Caius Valerius Diocletianus Pius Felix Augustus). Jobboldali, sugárkoronás mellkép hadi köpennyel. — Rev. Körirás: CONCORDIA MILITVM. A balfelől álló császár golyón álló kis Victoriát vesz át a jobbról álló Jupitertől. Jupiter baljában parazonium (handsár), a kis Victoria koszorút tart Diocletianus feje fölé. A közép mezőben lent: K Γ (= Karthago, tertia officina).

102. *Ugyanaaz* és ugyanolyan, de kisebb az előbbinél.

103. *Ugyanaaz*, de a közép mezőben lent: H Q (= Heraclea, quarta officina).

104. *Ugyanaaz*, de a közép mezőben lent: H A (= Heraclea, prima officina).

105. *Ugyanaaz*, de a közép mezőben lent: H E (epsilon) (= Heraclea, quinta officina).

Maximianus Hercules, 286–305 s ismét 306–308.

Herculesnek nagy tisztelője volt, innen mellékneve.

Teljes neve: Marcus Aurelius Valerius Maximianus Senior.

106. *Rézérem (majorina).* Av. Körirás: D. N. (= Domino Nostro) MAXIMIANO FELICISSIMO SEN(iori) AVG(usto). Jobboldali, babérkoszorús mellkép paludemantummal. — Rev. Körirás: PROVIDENTIA

DEORVM QVIES AVGG. Baloldalon álló Providentia s vele szemközt álló nő, lent a szelvényben: T. T. (Tarraco, tertia officina).

107. *Ugyanaq.* Av. Körirás: IMP. C. M. A. MAXIMIANVS P. F. AVG. Jobboldali babérkoszorus arckép. — Rev. Körirás: GENIO PO-PVLI ROMANI. Balfelé álló Genius jobbában paterával, baljában bőség szaruval, alul: K A (= Karthago, prima officina).

108. *Ugyanaq.*, de az avers körirása: MAXIMIANUS NOB. CAES., a reversen a jobb mezőben: B, alul: SIS (Siscia = Sziszek).

109. *Ugyanaq.* Av. Körirás: IMP. MAXIMIANVS P. F. AVG. Jobboldali babérkoszorus mellkép. — Rev. Körirás: SACRA MONETA AVGG. ET CAESS. NOSTR. Balfelé álló Moneta, jobbában mérleg, baljában bőségszaru. A jobb mezőben: V, alul: A Q P (Aquilaia, prima officina).

110. *Ugyanaq.*, de a mérleg alatt csillag, a jobb mezőben VI(?)

111. *Ugyanaq.*, de a körirások és képek elmosódtak.

112. *Kisebb rézérem (nummus centenionalis).* Av. Körirás: IMP. C. M. A. MAXIMIANVS P. F. AVG. Jobboldali sugárkoronás mellkép. — Rev. Körirás: CONCORDIA MI — LITVM. A császár Jupiterből kis, golyón álló Victoriát vesz át, a közép mezőben: K B (Karthago, secunda officina).

113. *Ugyanaq.*, de a revers körirásában: MILI—TVM, a közép mezőben: K . . a második betű elmosódott.

114. *Potin érem (sárgaréz-féle érem)* Egyiptom számára. Körirás: A. K. M. A. OYA. MAΞIMIANOC. CEB. Jobboldali babérkoszorus mellkép paludamentummal. — Rev. Balfelé álló alak, oldalain: I — A(?) — Gy. M. Gör. érem 1168.

Constantius I. Chlorus, 292—306.

Teljes neve: Flavius Valerius Constantius Chlorus.

115. *Rézérem (majorina).* Av. Körirás: CONSTANTIVS NOB. CAES. Jobboldali, babérkoszorus mellkép. — Rev. Körirás: SACRA MON. VRB. AVGG. ET CAESS. NN. Balfelé Moneta, jobb kezében mérleg, baljában bőségszaru, alul: T (= Tarraco).

116. *Ugyanaq.*, de valamivel kisebb. Av. Körirás: (IMP) C. CONSTANTIVS P. F. AVG. — Jobboldali, babérkoszorus mellkép. — Rev. Körirás: SACRA MONETA AVGG. ET CAESS. NN. Moneta mérleggel, bőségszaruval. Az alul lévő betűk nem látszanak. — Kopott.

Theodora, Constantius Chlorus második neje.

Teljes neve: Flavia Maximiana Theodora.

117. *Kis rézérem.* Av. Körirás: FL. MAX. THEODORAE AVG. Jobboldali, diademás mellkép. — Rev. Körirás: PIETAS ROMANA. Jobbfelé álló Theodora gyermeket tart. Lent: CONST(?) (= Constantina = Arles).

Galerius, 292–311.

Teljes neve: Galerius Valerius Maximianus.

118. *Rézérem (majorina)*. Av. Körirás: GAL. VAL. MAXIMIANVS NOB. CAES (= Nobilissimus Caesar). Jobboldali, babérkoszorús arckép. — Rev. Körirás: GENIO AVGG. ET CAESARVM NN (= Nostrorum). Balfelé álló Genius, jobbában patera, baljában bőségszaru, lent: N (?) A (= Nicomedia, prima officina).

Maximinus Daza, 305–313.

Teljes neve: Galerius Valerius Maximinus.

119. *Rézérem (majorina)*. Av. Körirás: GAL. VAL. MAXIMINVS NOB. CAES. Jobboldali, babérkoszorús mellkép. — Rev. Körirás: GENIO CA — ESARIS. Balfelé álló Genius, jobbában patera, baljában bőségszaru, alul: II T A (= Heraclea, tertia officina).

120. *Ugyanaq*, de a császár arca előtt egy pont.

121. *Ugyanaq*. Av. Körirás: IMP. MAXIMINVS P. F. AVG. Jobboldali babérkoszorús mellkép. — Rev. Körirás: IOVI CONSERVATORI Balfelé álló Jupiter, jobbában villám, baljában jogar, a jobb mezőben: A, alul SIS (?) (= Siscia = Siszek).

122. *Kis rézérem (centenionalis)*. Av. Körirás: GAL. VAL. MAXIMINVS NOB. CAES. Jobboldali, sugárkoronás mellkép. — Rev. Körirás: CONCORDIA MILITVM. Jupiter és a császár gömbön álló kis Victoriát tartanak, a közép mezőben: I, alul a betűk nem látszanak.

Idősb Licinius, 307–324.

Teljes neve: Publius Flavius Clandius Galerius Valerius Licinianus Licinius.

123. *Rézérem*. Av. Körirás: IMP. LIC. LICINIVS P. F. AVG. Jobboldali, babérkoszorús arckép. — Rev. Körirás: IOVI CONSERVATORI AVGG. NN. Balfelé álló Jupiter, jobb kezén kis Victoriát tart, baljában jogar, lábai előtt sas, csőrében gyűrűvel. Alul a szelvényben: SIS(cia), a jobb mezőben: A.

124. *Ugyanaq*, de az avers körirata: IMP. LICINIVS P. F. AVG. Jobboldali, babérkoszorús mellkép. — Rev. Körirás: GENIO. POP. ROM. Balfelé álló Genius, jobbában patera, baljában bőségszaru, a balmezőben: T, a jobb mezőben: F, alul: PTH (= Thessalonica, prima officina).

125. *Ugyanaq*, de a reversen körirás: SOLI INVICTO COMITI. Szemben álló Napisten jobbát fölemeli, baljában golyó, a balmezőben: S, a jobb mezőben: P, alul: A Q (= Aquileia).

126. *Ugyanaq*. Av. Körirás: IMP. LICI — NIVS AVG. Jobboldali babérkoszorús arckép. — Rev. Körirás: DOMINI N. LICINI. AVG. Kö-

zépen babérkoszorúban: VOT. - XX (= Vota Vicennalia). Alul a koszorú két szalagja közt: A Q S (= Aquileia, secunda officina).

127. *Ugyanaq.* Av. Körirás: IMP. LI—CINIVS AVG. Jobboldali, sisakos mellkép. — Rev. Körirás: VIRTVS EXERCIT. Középen zászló ezzel a felirással: VOT — XX. A zászló lobogója mellett a bal és jobb mezőben: S—F. A zászló tövében két hátrakötött kezű fogoly ül, alul: A SIS (= Siscia, prima officina).

Constantinus I. Magnus, 306—337.

Teljes neve: Flavius Galerius Valerius Constantinus Maximus.

128. *Rézérem.* Av. Körirás: CONSTANTI—NVS MAX AVG. Jobboldali, diademás mellkép. — Rev. Körirás: GLOR—IA EXERC—ITVS. Két katona ládsával és pajzzsal, köztük két hadi jelvény, alul a szelvényben: SMKS (= Sacra Moneta Karthaginiensis, secunda officina).

128. A. *Ugyanaq.*, de a veretjegy: SMANA (= Sacra Moneta, Antiochia, quarta officina). Lh. Nagyősz, Torontál vm.

129. *Ugyanaq.*, de a pénzverő helyet jelölő betűk ki nem vehetők.

130. *Ugyanaq.*, de a hadi jelvények közt a mezőben koszorú és pont, alul: CONS (= Constantinopolis).

130. A. *Ugyanaq.*, de a hadi jelvények közt pálma. Lh. Nagyősz, Torontál vm.

131. *Ugyanaq.*, de a két katona közt csak egy hadi jelvény, alul: CONSA (= Constantinopolis, prima officina).

132. *Ugyanaq.*, de a veretjegy ki nem vehető.

133. *Ugyanaq.*, a veretjegy: SMTSA (= Sacra Moneta, Thessalonica, prima officina).

134. *Ugyanaq.* Av. Körirás: IMP. CONSTANTINVS P. F. AVG. Jobboldali, babérkoszorús mellkép. — Rev. Körirás: SOLI INVICTO COMITI. Balfelé álló Napisten, jobbát fölemeli, baljában golyó. A balmezőben R, alatta X, a jobbmezőben: A (?), lent: RP (= Roma, prima officina).

135. *Ugyanaq.*, a veretjegy ki nem vehető, a Napisten mellén: F.

136. *Ugyanaq.*, veretjegy QT(?) (= Tarraco, quarta officina).

137. *Ugyanaq.*, veretjegy: R (= Roma), csillag és ki nem vehető betű.

138. *Ugyanaq.* Az avers mint a 134. sz. — Rev. Körirás: IOVI CONSERVATORI AVGG. N. N. Balfelé álló Jupiter, jobbában kis Victoriát tart, baljában jogar, lábainál sas csőrében gyűrűvel, a jobbmezőben: B(?), alul: SIS(cia = Sziszek).

139. *Ugyanaq.*, de az avers körirata: IMP. C. CONSTANTINVS P. F. AVG, a reversen a sasnak csőrében nincs gyűrű, a jobbmező betűje: A, lent: SIS.

140. *Ugyanaq*, de a reversen a jobbmezőn nincs betű, lent: SIS.

141. *Ugyanaq*, kisebb. Av. Körírás: IMP. CONSTANTINVS AVG. Baloldali, babérkoszorús mellkép császári köpennyel. — Rev. Körírás: IOVI CONSERVATORI AVGG. Balfelé álló Jupiter, jobbában kis Victoria, baljában jogar, lábai előtt kalász, a jobbmezőben: S, alul: SMN (= Sacra Moneta, Nicomedia).

142. *Rézérem*. Av. Körírás: CONSTAN—TINVS AVG. Jobboldali, babérkoszorús mellkép. — Rev. Körírás: D. N. (= Domini Nostri) CONSTANTINI MAX. AVG. Babérkoszorún belül: VOT. — XX. (= Vota Vicennialia), alul: PT (= Tarraco, prima officina).

143. *Ugyanaq*, veretjegy: (?) SIS (= Siscia).

144. *Ugyanaq*, de a revers körirata: PROVIDENTIAE AVGG. Tábori kapu, fölötte csillag, alul: SMTSE (= epsilon) (Sacra Moneta Thessalonicensis, quinta officina).

145. *Ugyanaq*, veretjegy: B SIS (= Siscia, secunda officina).

146. *Réz consecratio-quinar*. Av. Körírás: DV. CONSTANTINVS P. T. AVGG. (= Divus Constantinus, Pater Trium Augustorum.) Jobboldali fátyolos fej. — Rev. Tógás, fátyolos jobbfelé álló alak, oldalain: VN — MR (= Venerandae Memoriae), alul a betűk nem látszanak. — 2 db., az egyiknek lelőhelye Nagyósz, Torontál vm.

147. *Ugyanaq*. Avers ugyanolyan, a reversen a császár négyes fogaton jobbfelé vágat, a veretjegy SMTSA (= Sacra Moneta Thessalonicensis, prima officina).

148. *Ugyanaq*, de a veretjegy nem látszik. (2 db.)

149. *Rézérem Konstantinápoly alapítása* alkalmából. Av. Körírás: VRBS — ROMA. Baloldali, sisakos Roma-mellkép. — Rev. Romulust és Remust szoptató nőstény farkas balfelé, fölötte két csillag, alul: (?) SIS (= Siscia). (4 db.)

149. A. *Ugyanaq*, de a reversen csak egy csillag látszik, alul: SMKA (= Sacra Moneta Karthaginiensis, quarta officina.) — Lh. Nagyósz, Torontál vm.

150. *Ugyanaq* ugyanabból az alkalomból. Av. Körírás: CONSTAN—TINOPOLIS. Constantinopolis baloldali, sisakos mellképe imperatori köpennyel, joggal. — Rev. Szárnyas Victoria balfelé, jobbában jogar, baljával pajzsot tart, előtte hajóelőrész, alul: SMHΔ (= Sacra Moneta, Heraclea, quarta officina).

150. A. *Ugyanaq*, de a veretjegy: SMTSA. — Lh. Nagyósz, Torontál vm.

151. *Ugyanaq*, veretjegy: (A)SIS.

152. *Ugyanaq*, veretjegy: SMKA (= Sacra Moneta, Karthago, prima officina). (3 db.)

152. A. *Ugyanaq*, de a reversen körírás: GLORIA EXERCITVS, középen két katona közt egy labarum, alul: CONSG (Constantinopolis, tertia officina). — Lh. Nagyősz, Torontál vm.

Constantinus II., 317–340.

Constantinus Magnus fia, teljes neve: Flavius Claudius Julius Constantinus Junior.

153. *Rézérem*. Av. Körírás: CONSTANTINVS IVN. NOB. C. (= Constantinus Junior Nobilissimus Caesar.) Jobboldali, babérkoszorús mellkép. — Rev. Körírás: CAESARVM NOSTORVM s babérkoszorún belül: VOT. — V (= Vota Quinquennalia), alul: ASIS (= Siscia, prima officina).

153. A. *Ugyanaq*, de az avers mellképe baloldali, a reversen a koszorúban: VOT — X, alul a veretjegy nem olvasható.

154. *Ugyanaq*, de az avers képe diademás, a revers koszorúján belül pedig csak VOT., a számjegy hiányzik, alul a veretjegy betűi ki nem vehetők.

155. *Ugyanaq*. Az avers körírása, mint a 153. sz., de a mellkép baloldali s diademás. — Rev. Körírás: PROVIDEN—TIAE CAESS. Táborigyűlés, fölötté két golyó közt csillag, alul: SMTSA (= Sacra Moneta Thessalonicensis, prima officina).

156. *Ugyanaq*, de az avers mellképe jobboldali s babérkoszorús, a revers veretjegye: SMKΔ (= Sacra Moneta Karthaginiensis, quarta officina).

157. *Ugyanaq*, az avers körírása mint az előbbieké s jobboldali babérkoszorús mellkép. — Rev. Körírás: GLOR—IA EXER—CITVS. Két sisakos, pajzsos, láncos katona között két hadi jelvény, alul: ESIS (= Siscia, quinta officina). (4 db.)

158. *Ugyanaq*, de a veretjegy: SMKΔ.

159. *Ugyanaq*, de a veretjegy: SMTSB (= Sacra Moneta Thessalonicensis, secunda officina).

160. *Ugyanaq* de kisebb s az avers mellképe diademás; a reversen két katona közt egy hadi jelvény, a veretjegy nem látszik.

160. A. *Rézérem*. Av. és rev. mint a 157. sz., de a veretjegy: CONS (= Constantinopolis). — Lh. Nagyősz, Torontál vm.

Constans, 337–350.

Constantinus Magnus fia, neve: Flavius Julius Constans.

161. *Rézérem*. Av. Körírás: D(ominus) N(oster) CONSTA—NS P. F. AVG. Jobboldali, diademás mellkép paludamentummal. — Rev. Körírás: FEL(ix) TEMP(orum) REPARATIO. Máglyán phoenix madár, feje

körül koszorú, alul: ESIS (= Siscia, quinta officina) és T betűhöz hasonló jegy.

162. *Ugyanaaz*, a veretjegy is ugyanaz, de utána pont és F betűhöz hasonló jegy.

163. *Rézérem*. Av. Körírás: CONSTA—NS P. F. AVG. Jobboldali diademás mellkép. — Rev. GLOR—IA EXERC—ITVS. Két sisakos katona lándsával, pajzssal, köztük egy hadi jelvény Krisztus monogrammal: , (az ilyen hadi jelvényt *labarumnak* nevezték), alul: ASIS (= Siscia, prima officina).

164. *Ugyanaaz*, de a veretjegy betűi után félhold.

165. *Ugyanaaz*, de az avers körírása: FL(avius) CONSTANS NOB. CAES. a revers katonái nem sisakosak s a hadi jelvény nem labarum. Veretjegy alul: SMTSA (= Sacra Moneta, Thessalonia, prima officina).

166. *Ugyanaaz*, de az avers köriratában: ... P. F. AVG s diademás jobboldali mellkép. — Rev. Körírás: VICTORIAE D D. AVGG. N N. (= Victoriae Dominorum Augustorum Nostrorum.) Egymással szemben álló két Victoria fölemelt kezükben koszorúval, alul: VSIS (= Siscia, tertia officina).

166. A. *Ugyanaaz*, de az avers körírása: CONSTANS — P. F. AVG., a veretjegy ki nem vehető. — Lh. Nagyősz, Torontál vm.

Flavius Julius **Constantius** II., 337—362.

Constantinus Magnus fia.

167. *Rézérem*. Av. Körírás: D(ominus) N(oster) CONSTAN—TIVS P(ius) F(elix) AVG(ustus). Jobboldali diademás mellkép, mögötte: A. Rev. Körírás: FEL(ix) TEM(orum) REPARATIO. Balfelé pajzson álló sisakos, pajzsos császár lándsájával lovast szúr le, alul a szelvényben: SMKΛ (= Sacra Moneta Karthaginiensis, quarta officina).

168. *Ugyanaaz*, kisebb, de a revers balmezejében: B, veretjegy: SIS(cia).

169. *Ugyanaaz*, még kisebb, a veretjegy: CONSI' (= Constantino-polis, tertia officina).

170. *Ugyanaaz*, de a veretjegy: VSIS (= Siscia, tertia officina).

171. *Ugyanaaz*, de a veretjegy: ASIS (= Siscia, prima officina). (9 db.)

172. *Ugyanaaz*, de a veretjegy: ASIRM (= Sirmium (Mitrovicz), prima officina).

173. *Ugyanaaz*, a veretjegy ki nem vehető.

174. *Rézérem*. Av. Körírás: D. N. CONSTAN—TIVS P. F. AVG. Jobboldali diademás mellkép vérttel, hadi köpennyel, előtte csillag, mögötte: A. — Rev. Körírás: CONCORDIA — MILITVM. Szemben álló, balra néző császár, mindkét kezében egy-egy labarum, feje fölött csillag, alul a szelvényben két pont közt: VSIS.

175. *Rézérem*, kisebb. Av. Körirás: FL. IVL. (= Flavius Julius CONSTANTIVS NOB. C. (= Nobilissimus Caesar). Jobboldali, diadémás mellkép vérttel, paludamentummal. — Rev. Körirás: GLOR—IA EXERC—ITVS. Két sisakos, összenéző pajzsos, lándsás katona két hadi jelvénnel, alul: ESIS (= Siscia, quinta officina).

176. *Ugyanaqz*, de a veretjegy: SMTSI' (= Sacra Moneta Thessalonicensis, tertia officina).

176. A. *Ugyanaqz*, de a veretjegy: CONSI' (= Constantinopolis, tertia officina). — Lh. Nagyósz, Torontál vm.

177. *Ugyanaqz*, de az avers körirása: FL. IVL. CONSTANTIVS P. F. AVG., a reversen a két katona közt egy labarum, alul: ? SIS.

178. *Ugyanaqz*, de a hadi jelvény nem labarum, a veretjegy ki nem vehető. (2 db.)

179. *Ugyanaqz*, de a revers körirása: VICTORIAE DD. AVGG. Q. NN (= Victoriae Dominorum Augustorum Quinque Nostrorum). Egymással szemben álló két Victoria egy-egy koszorút tart, alul: SMTS (= Sacra Moneta Thessalonicensis). 2 db. Egyiknek lelőhelye Nagyósz, Torontál vm.

179. A. *Ugyanaqz*, de a két Victoria közt pálma, a veretjegy: ASIS. — Lh. Nagyósz, Torontál vm.

180. *Ugyanaqz*, de a reversen koszorúban: VOT. XX. MVLT. XXX (= Votis Vicennialibus, Multiplicatis Tricennialibus). Kopott.

Flavius Claudius Julius **Constantius Gallus**, 351—354.

Constantinus Magnus unokája.

181. *Rézérem*. Av. Körirás: D. N. (= Dominus Noster) CONSTANTIVS IVN. NOB. C. (= Junior Nobilissimus Caesar). Jobboldali mellkép paludamentummal, fejdisz nélkül, mögötte: A. — Rev. Körirás: FEL. TEMP. REPARATIO. Lovast leszűrő császár, a balmezőben: II, alul: SIS.

182. *Ugyanaqz*, kisebb, a reversen a mezőben nincs betű, alul: ASIS.

183. *Ugyanaqz*, de a veretjegy: ΓSIS.

184. *Rézérem*. Az avers körirása és képe mint a 181. sz. — Rev. Körirás: HOC SIGNO VICTOR ERIS. Balfelé fordult császár labarummal és jogarral, mögötte Victoria, ennek baljában pálma, jobbával koszorút nyújt a császár feje felé, a balmezőben: III, alul: ASIRM (= Sirmium (Mitrovicz), prima officina).

Flavius Claudius **Julianus Apostata**, 355—363.

185. *Rézérem*. Av. Körirás: D. N. FL. CL. (= Dominus Noster Flavius Claudius) IVLIANVS P. F. AVG. Baloldali sisakos, diadémás mellkép vérttel, pajzsos, dárdával. — Rev. Koszorún belül: VOT.—X—MVLT—XX (= Votis Decennialibus, Multiplicatis Vicennialibus), alul: ASIRM.

186. *Ugyanaq*, kisebb. Av. Körirás: D. N. IVLIANVS NOB. CAES. Jobboldali mellkép paludamentummal. — Rev. Körirás: FEL. TEMP. REPARATIO. Balfelöli sisakos, lándsás császár lovast szúr le, a balmezőben: M, alul: ASIS.

187. *Ugyanaq*, de az avers körirása: FL. CL. IVLIANVS NOB. C. Jobboldali mellkép paludamentummal. — Rev. Körirás: SPES REI — PVBLICE (igy). Szemben álló császár balfelé néz, jobbában gömb, baljában jogar, alul a szelvényben: ?SIS.

Flavius **Valentinianus** I., 364—375.

188. *Rézérem*. Av. Körirás: D. N. VALENTINI—ANVS P. F. AVG. Jobboldali, diademás mellkép paludamentummal. — Rev. Körirás: SECVRITAS — REIPVBLICAE. Balfelé menő Victoria koszorúval, pálmagallyal, a balmezőben: R, alul: ASISC (= Siscia, prima officina).

189. *Ugyanaq*, de a revers balmezejében: P.

190. *Ugyanaq*, de a veretjegy: HSISC (= Siscia, octava officina).

191. *Ugyanaq*, de a revers balmezejében: A, alatta CA monogramm, a jobbmezőben S, alatta pont, veretjegy: ESISC. (quinta offic.)

192. *Ugyanaq*, de a revers balmezejében B, a veretjegy: SMAQP (= Sacra Moneta, Aquileia, prima officina).

193. *Ugyanaq*, de a veretjegy: ASISC. (quarta officina).

194. *Ugyanaq*, a revers balmezejében: R, a veretjegy ki nem vehető.

195. *Ugyanaq*. Avers mint a 188. sz. — Rev. Körirás: GLORIA RO—MANORVM. Jobbfele lépő császár baljában labarum, jobbával hátrakötött kezű, ülő foglyot hajánál fogva vonszol, a mezőben két oldalt: S—D, alul: ASISC.

196. *Ugyanaq*, de a reversen a balmezőben: Q, a veretjegy nem látszik.

197. *Ugyanaq*, de a reversen a mezőben nincs betű, a veretjegy ki nem vehető.

198. *Ugyanaq*, a veretjegy: VSISC(?).

199. *Ugyanaq* ASISC veretjeggyel (3 db.)

Flavius **Valens**, 364—378.

I. Valentinianus öccse s császártársa.

200. *Rézérem*. Av. Körirás: D. N. VALEN—S P. F. AVG. Jobboldali diademás mellkép paludamentummal. — Rev. Körirás: RESTITVTOR REIPVBLICAE. Szemben álló császár jobbra néz, jobbában labarum, baljában gömbön álló kis Victoria, alul: TCONS (= Constantinopolis, tertia officina).

201. *Ugyanaq*. Az avers mint a 200. sz. — Rev. Körirás: SECVRITAS

—REIPUBLICAE Balfelé lépő szárnyas Victoria, jobbában koszorú, baljában pálmaág, a balmezőben: A, fölötte csillag, alul: DASISC. (2 db).

202. *Ugyanaaz*, de a revers mezejében: A—F, veretjegy nem látszik.

203. *Ugyanaaz*, de a mezőben nincs betű. (2 db).

204. *Ugyanaaz*. Az avers mint a 200. sz. — Rev. Körirás: GLORIA RO—MANORVM. Jobbfelé lépő császár, baljában labarum, jobbával guggoló foglyot hajánál fogva vonzol, alul: ASISC. (2 db).

205. *Ugyanaaz*, a veretjegy nem látszik.

206. *Ugyanaaz*, de a revers jobb mezejében: A, fölötte csillag, alul: DASISC.

207. *Ugyanaaz*, de a veretjegy: DBSISC.

Flavius Gratianus, 367—383.

208. *Rézérem*. Av. Körirás: D. N. GRATIANVS P. F. AVG. Jobboldali diademás mellkép paludamentummal. — Rev. Körirás: GLORIA RO—MANORVM. Jobbfelé lépő császár, baljában labarum, jobbával guggoló foglyot vonzol, a jobb mezőben: D, alul: BSISC.

209. *Ugyanaaz*, de a mezőben: M—P, alul: A?SISC.

210. *Ugyanaaz*. Az avers mint a 208. sz. — Rev. Körirás: SECVRITAS REIPUBLICAE. Balfelé lépő szárnyas Victoria koszorúval, pálmaággal, a balmezőben: D, a veretjegy betűi elmosódottak.

211. *Ugyanaaz*, de a revers mezejében nincs betű.

Kelet-római császárok érmei.

Arcadius, 395—408.

212. *Rézérem*. Av. Körirás: D. N. ARCADI—VS P. F. AVG. Jobboldali, diademás mellkép paludamentummal. — Rev. Körirás: GLORIA RO—MANORVM. Jobbfelé lépő s balra visszanéző császár, baljában labarum, jobbával guggoló foglyot vonzol. A veretjegy ki nem vehető.

II. Justinus, 565—578.

213. *Nagy rézérem*. Av. Körirás: D. N. IVSTI(NVS P. P.) (= Dominus Noster Justinus Pater Patriae). A körirás második fele nem látszik. Két szemközt ülő alak (Justinus és neje Sophia), a balfelőlínek jobbában országalma, a jobbfelőlíében kereszt, mindkettőnek feje fénykörös. — Rev. Nagy M betű (= 40, értéket jelez), fölötte kereszt, oldalain: ANNO — X (az uralkodás éve), a betű szárai közt: E (epsilon), alul a szelvényben: CON(stantinopolis).

II. Romanus, 959—963.

214. *Rézérem.* Av. Elmosódott körírás: +ROMAN bASILEVS RWM. Szemközt ülő császármellkép fején keresztos koronával, jobbjában jogar, baljában keresztos országalma. — Rev. Négysorú írás: +RwMA — NEN-ΘEw bA — silevs Rw — Maiwn. — V. ö. Gy. M 3319—21.

I. János Zimiscos, 969—975.

Mint II. Romanus fiainak gyámja uralkodott.

215. *Nagy rézérem.* Körírás: EmmanvHl. Krisztusnak szemközti mellképe, feje körül fénykör, oldalain: IC—XC (= Jesus—Christus). — Rev. Négysorú írás: +IhSUS — XRISTUS — bASILEU — bASILE. — *Ritka.* Gy. M. 3324.

Tóth Sándor.

II.

Tanári kar.

1. Rendes tantárgyak tanárai.

Sorszám	A tanár neve	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben tanított	Heti óráinak száma	Tanárkötési éveinek száma
1	<p>Dr. Tóth György</p> <p>k. r. áldozópap, rendes tanár, igazgató, házfőnök, rendi kormánytanácsos, a kecskeméti r. kath. egyháztanácsnak, a főgimn. bizottságnak, Kecskemét város törvényhatósági bizottságának, a polgári leányiskola felügyelő bizottságának, a kecskeméti orsz. tanítói árvaház felügy. bizottságának kinevezett tagja, az országos magyar gyorsíró egyesület, a budapesti phil. társaság, az országos képzőművészeti társulat, az országos tanáregyesület rendes, a kath. tanáregyesület alapító- és igazgatósági, a Katona József-kör választmányi tagja.</p>	Bölcsészlet	VIII.	3	35
2	<p>Brach József</p> <p>k. r. áldozópap, rendes tanár, a Segélyező-Egyesület könyvtárosa, a kath. tanáregyesület s a Katona József-kör tagja, a VI. osztály főnöke.</p>	Német nyelv Latin nyelv	III. V. VI. VIII. VI.	18	13
3	<p>Dezső Lajos</p> <p>világi rendes tornatanár, a tornaszerek őre, a játékdélutánok vezetője és felügyelője.</p>	Tornázás Játék	I—VIII.	14 8 } 22	20
4	<p>Dr. Forgács János</p> <p>k. r. áldozópap, rendes tanár, a kath. tanáregyesület s a Katona József-kör tagja, hitelemző, az ifjusági kisebb könyvtár őre, az I. osztály főnöke.</p>	Vallásstan Magyar nyelv Német nyelv Latin nyelv	I. I. IV. VII. I.	19	5

Sorszám	A tanár neve	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben tanított	Heti óráinak száma	Tanárkodási éveinek száma
5	<p>Hannig István</p> <p>k. r. áldozópap, rendes tanár, a természetrajzi és vegytani szertár őre, a földrajzi társaság, a katolikus tanár-egyesület és a Katona József-kör tagja.</p>	Földrajz Természetrajz Rajzoló mértan	III. I. II. IV. V. VI. I.	18	12
6	<p>Járvás Mihály</p> <p>k. r. áldozópap, rendes tanár, a magy. tört. társ., a kath. tanár-egyesület és a Katona József-kör rendes-, a községi iskolaszéknek választott tagja, a földrajzi szertár őre.</p>	Történelem Földrajz	III. IV. VI. VIII. I. II.	18	35
7	<p>Dr. Károsi Sándor</p> <p>k. r. áldozópap, rendes tanár, okleveles gyorsíró, a Gyorsíró-kör vezetője, a filológiai társaság, a katolikus tanár-egyesület, a Katona József-kör rendes tagja, hitelemző, a II. osztály főnöke.</p>	Vallásstan Magyar nyelv Latin nyelv Görög nyelv	IV. II. II. V.	18	4
8	<p>Német Károly</p> <p>k. r. áldozópap, rendes tanár, a Szent István-társulat, a budapesti filológiai társaság, a katolikus és az országos tanár-egyesület rendes, a Katona József-kör választmányi, a községi iskolaszéknek választott tagja, az Önképző-kör vezetője, az ifjúsági könyvtárnak őre, a VIII-ik osztály főnöke.</p>	Magyar nyelv Latin nyelv Görög-pótló irod.	VI. VIII. V. VIII. VIII.	18	12
9	<p>Niklos János</p> <p>k. r. áldozópap, rendes tanár, a kath. tanár-egyesület, és az Uránia-egyesület tagja, a természettani szertár őre.</p>	Mennyiségtan Természettan	III. VI. VIII. VII. VIII.	17	11

Sorszám	A tanár neve	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben tanított	Heti óráinak száma	Tanárkodási éveinek száma
10	Pataky Imre világi, rendes tanár, ipar- és keresk. iskolai igazgató, a községi iskolaszék és a róm. kath. egyháztanács tagja.	Rajzoló mértan Göröppótló rajz Széprás	II. III. IV. VIII. II.	10	38
11	Schandl Miklós k. r. áldozópap, rendes tanár, a kath. tanáregyesület és a Katona József-kör tagja, az V. osztály főnöke.	Mennyiségtan	I. II. IV. V. VII.	17	19
12	Sebes Ferenc k. r. áldozópap, rendes hittanár, a hit-tudományok magisztere, a rendi növendékek tanulmányi felügyelője, főgimn. hitszónok, a Szent István-társ., a kath. tanáregyesület és a róm. kath. hittanárok egyesületének és az Aquiszt-Tamás társaság tagja.	Vallástan	II. III. V—VIII.	12	3
13	Szalay István k. r. áldozópap, rendes tanár, a Katona József-kör tagja, a tanári értekezletek jegyzője, a IV. osztály főnöke.	Magyar nyelv Latin nyelv Széprás	IV. V. VII. IV. I.	17	14
14	Tóth Sándor k. r. áldozópap, rendes tanár, a tanári könyvtár, a képtár és az éremgyűjtemény őre, Kecskemét város törvényhatósági bizottságának választott, a Katona József-körnek és a magyar numizmatikai társulatnak r. tagja, a III. o. főnöke.	Magyar nyelv Latin nyelv Történelem	III. III. V. VII.	16	36
15	Wagner Lajos k. r. áldozópap, rendes tanár, a kath. tanáregyesület s a Katona József-kör tagja, a filológiai muzeum őre, a VII. osztály főnöke.	Latin nyelv Görög nyelv	VII. VI. VII. VIII.	19	3

2. Felekezeti hittanárok.

1. **Bárány József** főrabbi, tanította az izr. vallású tanulókat heti 2—2 órában.

2. **Sárkány Béla** ág. ev. lelkész és hitoktató; tanította az ág. ev. vallású tanulókat heti 2 órában.

3. **Szappanos Károly** ev. ref. lelkész és hitoktató; tanította az ev. ref. vallású tanulókat heti 2 órában.

3. Rendkívüli tantárgyak tanítói.

Dr. Károsi Sándor, tanította a gyorsírást heti 2 órában.

Koller Ferenc, városi zeneiskolai tanár, tanította a zenét heti 4 órában. Tanárkodásának évszáma ezen intézetnél 9.

Dr. Pataky Zoltán orvos, egészség-tanár, tanította az egészség-tant heti 2 órában. Tanárkodásának évszáma ezen intézetnél 2.

Schandl Miklós, tanította a francia nyelvet heti 2 órában.

Szent-Gály Gyula, városi zeneiskolai igazgató, tanította az éneket heti 5 órában. Tanárkodásának évszáma ezen intézetnél 16.

Intézeti pedellus **Rimóczi Ferenc**, az intézetnél szolgál 16 év óta.

III.

A bevégzett tananyag.

1. *Főndes tantárgyak.*

Vallástan.

I. osztály. Imádságok: Miatyánk, Üdvözlégy, Úr angyala, reggeli és esti, tanítás és étkezés előtt és után való imádságok. Az Isten tiz és az anyaszentegyház öt parancsolata. A katekizmusból: Az ember végcéljáról. A hitről. A parancsolatokról. A malaszt eszkozeiről, a szentségekről és imádságokról.

II. osztály. Az ószövetség története. A katekizmusból ismétlésül: A hitről. Az első osztályban tanult imádságok.

III. osztály. Az újszövetség története. A rózsafüzér elmondásának módja. A katekizmusból ismétlésül: A parancsolatokról.

IV. osztály. A szertartástanból: A szent cselekmények. A szent idők. A szent helyek és egyházi készletek. A katekizmusból ismétlésül: A malaszt eszközeiről. Imádságok: Pater noster, Ave Maria, Sub tuum praesidium, Memorare, Salve Regina.

V. osztály. A vallás és vallástan. Az igaz hitről általában. Az igaz hitről részletesen az apostoli hitvallás tizenkét ágazata szerint.

VI. osztály. Általános erkölcsstan. Az Isten tiz és az anyaszentegyház öt parancsolata részletesen. Hivatásbeli kötelességek.

VII. osztály. A keresztény ó-, közép- és újkor története.

VIII. osztály. Keresztény katolikus hitvédelem. A vallás védelme. A kinyilatkoztatás védelme. Az egyház védelme.

A többi tantárgyak tananyagát az országos középiskolai tanterv s az állandó tanmenet alapján végeztük; az alábbiakban csak az olvasmányokat közöljük.

I. OSZTÁLY.

Magyar nyelv. Olvasmányok. Prózáiak: Népmesék és regék. Hun és magyar mondák. Történeti elbeszélések az Árpád-házi királyok korából. A magyar föld és népe. Költőiek. A haza. Szülőföldem szép határa. Nyalka huszár. Hadnagy uram. Halvány katona. Honvédtűzér temetése. Füstbe ment terv. Anyám tyúkjá. Fekete kenyér. Amerre a Tisza folyik.

Latin nyelv. Casa. Casae area. Personae. Puer et puella. Portae et fenestrae. Vestimenta. Quot sunt? Tullia, Linus et Lygia. Vilici et servorum officia. Dominus et vilicus. Domus. Popina. Fons. Pistor. Via strata. Marcus et Sextus. Ludus vel schola. Magister et discipuli. Aesopi fabula. (Lupus et agnus) Colloquium in ludo. E ludo in ludum. Caupona vel deversorium. »Ad Elephantum«. Viatores sub arbore bibentes. Dama cantat. Magyarból latinra e fejezeteknek megfelelő magyar olvasmányokat fordítottuk.

II. OSZTÁLY.

Magyar nyelvből. Olvasmányok. Prózáiak: Tanító mesék és leírások. Elbeszélések a magyar történelemből, a görög és a római világból. Költőiek: Himnusz. Téged dicsérlek . . . Az első imádság. Távolból. Édes jó anyámnak. Itthon. Szülőföldemen. A jó öreg kocsmáros. A lengyel anya. Magyar vagyok. Szózat. Szilágyi Erzsébet. Hazámhoz. Ismerek egy szép országot.

Latin nyelv. Olvasmányok. Latinból magyarra: Tabellarius. Mare. Naves longae. Piscator. Deo donaria. Navicula. Toga virilis. Iter Roma Pompeios factum. Poetae recitatio. Sexti carmen. Publii carmen. Vesuvii incendium. Domus Romana. Sextus Publio suo salutem dicit. Publius Sexto suo S. D. Triclinium. Quintus. Picturae parietinae. Cenantium

nomina et mores. Cicero et Milo. Servus dives factus. De Orpheo fabula. Aeneae arma. Armorum descriptio. Quinti et Titi colloquium. Castrorum descriptio. Quintus ad castra pervenit. Uter fortior est?

Magyarból latinra e fejezeteknek megfelelő magyar olvasmányok fordítása.

III. OSZTÁLY.

Magyar nyelv. Olvasmányok. Prózaiak: A hópehely. A kis csizmák. Melyiket a kilenc közül? Egy apa levele fiához. Tollagi Jónás Pesten. A szigetvári vértanúk. Buda visszafoglalása a töröktől. Zrinyi Ilona. II. Rákóczi Ferenc szabadságharca. Mária Terézia. A pesti nagy árviz. Széchenyi István gróf. Kossuth Lajos. Képek a szabadságharcból. Deák Ferenc. Iskola a pusztán. A rokkant szekér. Az ital. A római gyermek. — Költőiek: Mohács. Dobozy Mihály és hitvese. Rákosi szántó. Ki volt nagyobb? Rákóczi Ferenc búcsúdala. Mikes. Öreg honvéd. Egy falusi nótáriusnak budai utazása. A magyarok istene. A rab golya. Családi kör. Fiamnak.

Német nyelv. A függelékben levő olvasmányok kivételével az összes prózai olvasmányok. Költőiek: Die Schule. Eins, zwei, drei. In der Schule. Das blinde Kind. Die Glocke. Das Spiegelbild. Der kleine Gernegrosz. Auf dem Jahrmärkte. Der Tannenbaum. Die vier Jahreszeiten. Fordítás magyarból németre.

Latin nyelv. Olvasmányok. Latinból magyarra: Corn. Neposból: Miltiades. Themistocles. Aristides. Cimon. — Phaedrusból: Lupus et agnus. Ranae regem petierunt. Graculus superbus et pavo. Canis per fluvium carnem ferens. Vacca, capella, ovis et leo. Lupus et gruis. Vulpes et ciconia. Magyarból latinra a mondattani anyag begyakorlására szolgáló mondatok fordítása.

IV. OSZTÁLY.

Magyar nyelv. Epikus olvasmány. Arany Toldija I—XII. Költői szemelvények Berzsenyi, Csokonai, Vörösmarty, Petőfi, Tompa, Ábrányi E., Móra I. költeményeiből. Népdalok. Prózai olvasmányok Pesti Gábor és Heltai Gáspár meséiből, Mikes leveleiből, Faludi Téli éjszakáiból. Kisfaludy Károly Mátyás deákja. A mennyei parittyakövek Jókaitól. Tüzes Gábor golyója Latkóczytól. II. Lajos udvara Fraknóitól. A kis lombardus őrszem. A vak gyermekek. Egy apa levelei fiához. Edmondo de Amicistól.

Német nyelv. Olvasmányok. Prózaiak: Der Wolf und der Mensch. Die Boten des Todes. Das Schaf. Der kluge Richter. Androclus und der Löwe. Die ewige Bürde. Költőiek: Das Bächlein. Des Knaben Berglied. Lied eines Armen. Die Biene und die Taube. Der betrogene Teufel. Der Greis und der Tod. Schwert und Pflug.

Latin nyelv. Prózai olvasmányok. Qu. Curtius Rufus: A gordiumi csomó. Nagy Sándor betegsége. J. Caesar: Gallia felosztása. A helvétek kivándorlása. A germánok erkölcei. Költőiek. Ovidius: A világ négy kora. Daedalus és Icarus. Magyarból latinra a mondattani anyag begyakorlására szolgáló mondatok fordítása.

V. OSZTÁLY.

Magyar nyelv. Olvasmányok: Eötvös K.: A Balaton. Herman O.: A magyar halász. Tömörkény I.: A beteg bognár. Kemény Zs.: Id. Wesselényi Miklós br. Fraknói: Pázmány mint szónok. Alexander B.: Mátyás király szobra, Fadrusztól. Anonymus: Árpád legyőzi Zalánt. Kazinczy F. nagyatyja házában. Karácsony I.: Szt.-Imre halála és megdicsőülése. Tinódi S.: Budai Ali basa históriája. Mikszáth K.: Drégely. Arany: Szondi két apródja. Pauler: Zrinyi a költő. Salamon: Hazánk pusztulása a török időkben. Pázmány: Mint kell Isten ígését gyümölcsösen hallgatni. Eötvös: Emlékbeszéd Kőrösi Csoma Sándorról. Kossuth: A haderő megajánlása ügyében. Deák: A felirati javaslat. Gyulai: Arany János ravatalánál. Faludi Ferenc: Szent ember. Széchenyi: Hitel. Salamon: Daliás idők. Pázmány: A részegségről. Pallagi Gy.: A villámhárító. Szitnyai: Mit nevezünk valódi műveltségnek? Kuzsinszky: Aquincum és az amphiteatrum romjai. Plinius két levele a Vezuv kitöréséről. Költői: Arany: Daliás idők. Both bajnok özvegye. V. László. Mátyás anyja. Czuczor: Hunyadi. Vörösmarty: Az élő szobor. Az árvizi hajós. Kötelező házi olvasmányok.

Német nyelv. Prózaiak: Mut über Gut. Sankt Peter mit der Geige. Sankt Augustin und das Knäblein. Die Hasenjagd. Die Standeswahl. Das Vögelein. Untreue schlägt den eigenen Herrn. Das wohlfeile Mittagessen. Cäsars Ermordung. Költőiek: Die Lorelei. An mein Vaterland. Elisabeths Rosen. Die drei Zigeuner. Legende vom Hufeisen. Barbarossa. Der Sänger. Stilisgyakorlatok.

Latin nyelv. Cicero: De imp. Cn. Pomp. és pro Archia poëta. Ovidius Fasti: Romulus és Remus kitevése. A Lupercal. Gabii elfoglalása. Ardea ostroma. A fogadás. A Fabiusok veszte. Ujév napja. Feralia. Terminalia. Stilisgyakorlatok.

Görög nyelv. Az elméleti rész begyakorlására mondatok és kisebb elbeszélések fordítása görögből magyarra és magyarból görögre.

VI. OSZTÁLY.

Magyar nyelv. Olvasmányok az olvasókönyvben közölt Szemelvényeken kívül: A szigeti veszedelem, Zrinyitól. Két szomszédvár,

Vörösmartytól. Petőfi leíró költeményei. Arany balladái. Shaksperenek Coriolanusa. Kisfaludy K. »Kérők.« Részletek Csokonai Dorottyájából, Tóth Ede »A falu rossza« c. népszínművéből és Madách: »Az ember tragédiájából«.

Német nyelv. Válogatott prózai olvasmányok az olvasókönyvből, valamint Bürger, Goethe, Schiller, Heine, Uhland jelesebb balladái. Stílusgyakorlatok.

Latin nyelv. Liviusból: II. k. 1—2, 10. 32—35 39—40. III. 33—34, 6—8. XXI. 1—4, 18, 32—36. XXII. 1—7. Verg. Aen.: I. 1—209; 494—630; II. 1—369. IV. 1—89; 173—295; 331—361; 437—449.

Görög nyelv. Olvasmányok a gyakorlókönyvből 1—50. Artaxerxes békeajánlatokat tesz. Xenophon fellépése. A hellenek meglátják a tengert. A hegyi út veszélyei. Xenophon és Sokrates életrajza. Xenophon Memorab. Sokrates nézete az istenekről. Herakles a válóuton. Az önuralom alapja minden erénynek. Nem a kincsben van az élet boldogsága. A gyermeki kegyeletről. Szemelvények a görög lírikusokból.

VII. OSZTÁLY.

Német nyelv. Prózai olvasmányok: Das Nibelungenlied (Krimhild, Siegfried, Brunhild). Költőiek: Parzival. Hermann und Dorothea: I., II., IV., VII. ének. Wilhelm Tell: I. 1. 3; III. 1. 3; IV. 3. Stílusgyakorlatok.

Latin nyelv. Verg. Aen. VI. 41—155; 263—332, 384—479; 548—901; VII. 286—354; 405—435; 457—475. VIII. 608—731. IX. 176—449. — Sallustius: 5—39; 54—57. A közbeeső részek szemelvényekben kurzív olvasással. Cicero: In Verrem IV. 5—7, 9—11 c. kihagyásával szemelvényekben és kurzív olvasással.

Görög nyelv. Homeros Odys: VI., X., XI., XIII. Herodotos: I. 26, 28—33, 131—138; II. 172—178; IV. 59—80; V. 49—51, 97; VI. 109—117; VII. 207—213, 217—219, 223—228; VIII. 70—71, 74—88, 95—96.

VIII. OSZTÁLY.

Német nyelv. Prózai olvasmányok: Aus der Italienischen Reise. Aus Dichtung und Wahrheit. Költőiek: Iphigenie auf Tauris. Der König in Thule. Mignon. Bertran de Born. Das Göttliche. Stílusgyakorlatok.

Latin nyelv. Horatius: Carm. I. 1., 3., 4., 7., 9., 11., 22. II. 3., 7., 17., 18. III. 1., 2., 3., 29., 30. IV. 7. Carm. saec. Epod. 1., 2., 10. Sat. I. 4., 9. Epist. I. 1., 2., 4., 9., 10., 20. Ars poetica. Tac. Ann. I. 1—15. II. 43., 59—61, 69—83. III. 64—65. VI. 56—57. Hist. III. 84—86. V. 1—13. Agric. 44—46.

Görög nyelv. Plat. Apol. I—IX., XI., XIX., XX., XXXIII. Kriton. Hom. Il. I. VI.; 237—529; VII. 1—322; XVIII. 369—617; XXIV. 188—804.

Görög pótló irodalom. Platon: Sokrates védőbeszéde. Kriton. Phaedon. Az állam. Az állam keletkezése. A négy sarkalatos erény. A tökéletes államformák. Képzőművészet: Archaikus művészet. Pheidias kora. Akropolis. Skopas és Praxiteles kora. Hellenisztikus művészet. Görög mondákat ábrázoló csoportok. Atléta- és harcos csoportok. Arcképek.

2. *Fendkívüli tantárgyak.*

Egészségtan. Előadatott a VII. osztályban, heti 2 órában. Tanár: dr. Pataky Zoltán. Tankönyv: dr. Fodor József Egészségtan Tananyag: Az egészségtan feladata és befolyása az életre. A táplálkozásról, tápszerekről, az alkoholizmusról. A lakásról, fűtésről, világításról, szellőztetésről és tisztaságról. A test ápolásáról és sportról. Fertőző betegségekről. A véletlen balesetekről s az első segélynyújtásról.

Francia nyelv. Heti 2 órában. Tanár: Schandl Miklós. Tankönyv: Bartos Fülöp és dr. Chovancsák István, Francia nyelvtan. Tananyag: Helyes olvasás és írás, az alaktan elemei, a beszédrészek és azok alkalmazása, költői és prózai darabok olvasása, fordítása és elemzése, egyes darabok elemzése, francia kifejezések, beszédgyakorlatok.

Gyorsírás. Heti 1—1 órában. Tanár: dr. Károsi Sándor. Tankönyv: Bódogh János, A magyar gyorsírás kimerítő tankönyve I. és II. r. Tananyag: Kezdőknél a Gabelsberger—Markovics rendszerű gyorsírásnak levelező része. Haladóknál a Gabelsberger—Markovics rendszerű gyorsírásnak vitairási része, különböző gyorsaságú diktátumok leírása.

Ének. Heti 1—1 órában. Tanár: Szent-Gály Gyula. Tankönyv: Erődy - Szent-Gály, Módszeres énektan, I. és II. f. *I. osztály.* Tananyag: Alapismeretek. A hangok felírása: ritmus és dallam; egyszerű ütemek; nyolcadok és hangterjedelem; a hangsorok elmélete; természetes hangközök; a helyes éneklés szabályai; hangsor-éneklés; ritmikai és hangtalálási gyakorlatok; hangközök. *II. osztály.* Kemény hangsorok képzése 5 keresztig és bé-ig; nagy és kishangközök; az I. osztályban gyakoroltaknak ismétlése és kibővítése.

Karének. Heti 3 órában. A II—VIII. osztályok növendékeiből alakított vegyeskar egyházi és világi művek begyakorlásával foglalkozott különös tekintettel a szabatos előadásra. Segédkönyvül szolgált Szepesi I., Zsasskovszky, Karsai—Szent-Gály és dr. Harrach J. »Magyar Árion« c. gyűjteménye.

Zene. Heti 1—1 órában. Tanár: Koller Ferenc. Tankönyv: Szent-Gály, Zeneelmélet. Bloch I., Hegedűiskola I. r., továbbá Wohlfart op. 54. I. r., Bloch F. op. 16. és Dankla »Duettek« I. f. Tananyag: kezdők-

nél a hegedű részeinek ismertetése, vonalrendszer, kulcs, hangjegyek nevei és időértékük, szünetjelek, egyszerű ütemek; állás-, hegedű- és vonótartás, gyakorlatok az üres húrokon a vonókezelés elsajátítására, ritmikai gyakorlatok. Haladóknál: összetett ütemek, hangsorok és hármas hangzatok négy keresztig és bé-ig, természetes hangközök; az elméleti ismereteknek megfelelő gyakorlatok játszása.

Zenekari gyakorlatok. Heti 2 órában. A haladó zenészekből alakult zenekar a következő zenekari művekkel működött közre az iskolai ünnepélyeken: Bach E. »Tavaszi dal«. Erkel F. »Hattyú-dal«. Kéler B. »Magyar nyitány«. Bánffy Gy. »Lili keringő«. Lavotta F. »Hallgató«. Bachó I. »Magyar induló«.

IV.

Írásbeli feladványok.

1. Magyar nyelvből.

V. osztály. 1. Levél a szülőkhöz. (Iskolai.) 2. A Daliás Idők I. énekének tartalma. 3. Az őszi vásár Kecskeméten. (Leírás.) 4. Szt. Imre halála. (Elbeszélés.) 5. Deák F. mint szónok. (Jellemzés.) 6. A szónoki beszéd története. (Iskolai.) 7. Kölcsey Parainesis. (Fejtegetés.) 8. Miként mutathatja ki a tanuló háláját az iskola irányában. (Értekezés.) 9. Beszéd az iskolai év végén. (Iskolai.)

VI. osztály. 1. a) Vakációi emlék. b) Az eszményítés Arany, Vojtina ars poetikája alapján. (Iskolai.) 2. A népmesék és mondák sajátosságai. 3. Az époszi szerkezet sajátosságai, Zrinyiász I. é. alapján. 4. A walesi bárdok alapján, a ballada fejtegetése. 5. Az alkohol c. urániai előadásunk mily gondolatokat és érzelmeket ébresztett fel bennem? 6. Falusi vendégszeretet. (Elbeszélés Petőfi A téli esték c. idillje alapján.) 7. A lírai költészet jellemző tulajdonságai. (Iskolai.) 8. A tragédia szerkezete. (Coriolanus alapján.) 9. A Csalódások alakjai. (Jellemzés.)

VII. osztály. 1. Az ősmagyar. (Jellemkép.) 2. A vallásos és hazafias elem középkori liránkban. (Ért.) 3. Tinódi költészetének jelentősége. (Ért.) 4. Pázmány szónoki sajátosságai. (Fejt.) 5. Gyöngyösi népszerűségének okai. (Ért.) 6. Irodalmi irányok a felújulás korában. (Isk.) 7. Virág

Benedek költészete (Ért.) 8. Kisfaludy Sándor jellemzése. 9. Kölcsey hazafias lírája. (Ért.)

VIII. osztály. 1. »Ingadozás nélkül járj a kötelességnek s erkölcsnek ösvényén«. (Deák.) (Buzdító beszéd.) 2. Az Aurora-kör és munkásai. (Ért.) 3. Vörösmarty Cserhalmának eszt. méltatása szerkezet, jellemzés és előadás szempontjából. 4. Eötvös Tengelyije és Petőfi Apostola. (Párhuzamos jellemzés.) 5. A költői és színi hatás küzdelme drámairodalmunkban a 40-es években. (Ért.) 6. A korrajz Buda halálában. (Ért.) 7. Az ember tragédiájának I—III. és XV. színe a mű. szerkezete szempontjából. (Fejt.) 8. Irodalmi alkotások közül melyik volt a legnagyobb hatással reám és miért? (Kifejtés.)

2. Érettségi feladványok.

A júniusi vizsgálatokhoz.

a) Magyar nyelvből.

Keresztény középkori legenda-költészetünk. Ismertetés.

Jelesen dolgozott: 14, jól 5, elégségesen 5, elégtelenül —; összesen: 24.

b) Latin nyelvből.

Cic. Pro Sulla XXXI. (86—88. §.)

Jelesen dolgozott: 10, jól 6, elégségesen 7, elégtelenül 1; összesen: 24.

c) Mennyiségtanból.

Algebra: Három szám geometriai haladványt alkot, melynek összege 28, ha a középsőt kettővel növelem, aritmetikai haladványt kapok; melyek ezen számok?

Geometria: Valamely 5 cm. sugarú gömb középpontjától 13 cm.-nyi távolságban pontalakú fényforrás van. A gömb középpontján s e fényforráson keresztülmenő egyenesre merőlegesen, a középponttól 17 cm.-nyi távolságban ernyőt állítunk. Mekkora a megvilágított gömbüveg felszíne és mekkora az árnyékos térrész felszíne és köbtartalma?

Jelesen dolgozott: 7, jól 8, elégségesen 8, elégtelenül 1; összesen: 24.

A főgimnázium története az 1908—9. tanévben.

1. *Változás a tanári karban.* A kegyes-tanítórend főtisztelendő kormányának 1908. július 18-ikán 1001. sz. a. kelt rendeletével Szepesi Bódog Szentgyörgyre helyeztetett át; helyét dr. Forgács János foglalta el Szegedről.

2. *Az iskolaév lefolyása.* Az 1908. augusztus hó 28-ikán megtartott alakuló gyűlés után aug. hó 29-ikén pótló- és javító-, 30. és 31-ikén pedig a magánvizsgálatok folytak le. Szeptember hó három első napján beiratkozott összesen 273 nyilvános tanuló, évközben pedig 5 magántanuló; összesen 278 tanuló. Apadás a mult tanévhez képest 21.

Szeptember hó 4-ikén ünnepélyes »Veni Sancte«-val nyitottuk meg a tanévet; 6-ikán megkezdődtek a rendes előadások; az iskolai fegyelmi szabályokat és egyéb tudnivalókat 9-ikén közölte az igazgató külön a négy alsó és külön a négy felső osztállyal. Az előadások június hó 13-ig bezárólag folytak. Június 14-ikén kezdődtek az osztályvizsgálatok; 29-én ünnepélyes »Te Deum«-mal zártuk be a tanévet.

A mult 1907—8. tanévben uralkodó tifusz és skarlát helyel-közzel még a jelen tanév elején is jelentkezett; így mindjárt az év elején elhalálozott skarlátban egy harmadik osztályú tanulónk, Palotás Imre; ezen esetet leszámítva a tanévben az egészségi állapot határozottan megnyugtatóbb volt az előző évinél; súlyosabb természetű betegség csak kettő fordult elő, mindegyiket teljes gyógyulás követte. Dr. Pataky Zoltán, egészségtan tanár és iskolaorvos, két ízben vizsgálta meg a tanulók szeméit; először 1908. szept. 18-ikán, amikor is három tanulót talált nagyobb fokú trachomában; e tanulókat gyógykezelte s a második szemvizsgálat alkalmával, melyet 1909. május 7-ikén végzett, már általános javulást észlelt; de kisebb fokú trachomás tanulót most is talált hármat az alsóbb osztályokban; ezeket is gyógykezelés alá vette.

3. *Valláserkölcsi és fegyelmi állapot.* Nemcsak a tanítás, de a nevelés is elsőrendű kötelessége minden tanári testületnek. Maga a tudás sem boldoggá, sem megelégedetté nem tesz senkit. A legfőbb Lénytől, az Istentől való függésünk hite legyen alapja a vallásos érzelmeknek; ez óv meg a büntől; ez az elbizakodottságtól épúgy, mint a kétségbeeséstől. Sajnos, e két szélsőségnek igen is sok példáját állítja elénk a mai kor! Éppen ezért fordított a tanári testület éber felügyeletet ifjúságunk vallási és erkölcsi állapotának szemmeltartására. Nemcsak a hitszónokok teljesítették ez irányban buzgalommal kötelességeiket, hanem minden

tanár előtt ez a szent cél lebegett úgy az iskolában, mint az iskolán kívül. Ennek köszönhetjük, hogy ifjúságunk valláserkölcsi magaviselete, nemkülönben a törvényekhez való alkalmazkodása általában egész éven át megnyugtató, mondhatjuk jó volt.

A róm. kath. vallású növendékek a téli hónapok kivételével minden nap szent misén vettek részt; vásár- és ünnepnapokon pedig egész tanéven át volt szent mise, melyet vasárnapokon fél órai szent beszéd előzött meg. Az adventi és nagybőjti időszakban minden vásár- és ünnepnapon litánia is volt. A szent gyónást és áldozást négyszer végezték; megjelentek továbbá tanáraikkal egyetemben az egyházi körmeneteken is. Megünnepeltük 1908. november 16-ikán Szentséges Atyánknak, X. Pius pápának 50 éves áldozópapi jubileumát is szent misével, szentségkítéttel és litániával; a szentségimádáson egész napon át felváltva áldoráltak tanítványaink. Junius 8-ikán a kegyes-tanítórend templomában szentségimádáson vett részt ifjúságunk. A felső négy osztály tanulói mindjárt a tanév elején megalakították az »Élő rózsafűzér« társulatot és Sebes Ferenc hittanár vezetése és felügyelete mellett végezték ez irányú vallásos gyakorlataikat.

A nem róm. kath. vallású tanulók saját hitoktatóik és lelkészeik utmutatása szerint végezték vallásos kötelességeiket.

4. *Évközben érkezett fontosabb leiratok.*

a) A latin vagy görög nyelvből kiegészítő érettségét tett tanulók nevei, valamint a vizsgálat eredménye közlendők az anyaintézettel, hogy ott bejegyeztessenek az anyakönyvbe. — Min. 148.762/1908. — Főig. 69/1909. január 14.

b) Május 22. és 23-ikán Budapesten orsz. ifj. tornaverseny tartandó. Min. 14310/1909.

c) A felsőbb leányiskola VI. osztályáról és a latin nyelvből tett kiegészítő vizsgálatról szóló bizonyítvánnyal gyógyszerészeti pályára nem vehető fel senki; hanem a felsőbb leányiskola VI. és a gimnáziumi osztály egyes osztályai között fennálló tantervi különbözeti vizsgálatról is bizonyítványt kell felmutatni. — Min. 6232/1909. február 12. — Főig. 281/1909. febr. 25.

d) Kecskemét th. város a tornaversenyen résztvevő szegénysorsú tanulók segélyezésére 200 koronát adományoz. 7165/1909. március 15.

e) A nm. v. és közokt. Miniszter leirata értelmében a tornaverseny elmarad. — 55534/909. máj. 6.

f) A nm. v. és közokt. Miniszter dr. Tóth György igazgatót a pécsi ciszterci rendi r. kath. főgimnáziumban tartandó szóbeli érettségi vizsgálatokon való elnökléssel megbizta. — 51095/909. ápr. 26.

g) A nm. v. és közokt. Miniszter az olyan tanulókat, kik szünidő-

ben koldulás természetével bíró kéregetésből élve utazgatnak, az ily utazásoktól eltiltja. — 302. eln. sz. máj. 10.

h) Andreánszky Imre VII. oszt. tanuló a Koháry-Alapi-féle alapítványból évi 240 korona ösztöndíjat kap. — Min. 8885/1909. ápr. 23.

i) A nm. v. és közokt. Miniszter dr. Fodor Gyulát, a budapesti VIII. ker. főgimn. rendes tanárát, a kecskeméti róm. kath. főgimnáziumi érettségi vizsgálatokhoz miniszteri biztossá nevezi ki. — Min. 64952/1909. május 31.

5. *Látogatások.*

a) Ngos Spitzkó Lajos, a budapest-vidéki tanker. kir. főigazgatója 1908. dec. 11., 12. és 13. napjain végezte hivatalos látogatását; 14-én a tapasztaltak felett eszmecserét folytatott a tanári testülettel.

b) 1909. máj. 10. és 11-ikén ngos és főtisztelendő Magyar Gábor, a kegyes-tanítórend főnöke látogatta meg iskolánkat s minden osztályban meghallgatta a tanulók feleleteit.

6. *Ünnepélyek és kegyeletes emlékezések.*

a) Szept. 10-ikén b. emlékü Erzsébet királynénk halálának évfordulóján a kegyesrendiek templomában tartott ünnepélyes gyászistentiszteleten vett részt intézetünk.

b) Szept. 27-ikén a Megyés püspök úr intézkedésére X. Pius pápa Ő Szentségének 50 éves áldozópapi és 25 éves püspöki jubileuma emléken a hitszónokok ismertették a Szent Atya életét, munkálkodását és a nap jelentőségét; majd részt vett ifjúságunk a szent misén, mely »*Te Deum*«-mal kezdődött s áldással végződött.

c) Okt. 4-ikén Ő Felségének, apostoli királyunknak névünnepe, ünnepélyes isteni tiszteletet tartottunk.

d) Okt. 6-ikán az aradi vértanúkért tartott gyászistentiszteleten vett részt az ifjúság, mely után a tornacsarnokban iskolai ünnepély volt a nap jelentőségét ismertető és méltató műsorral.

e) Nov. 1-én Kecskemét nagy fiának, Katona Józsefnek a Szentháromság temetőben levő sirjához vonultunk ki, ahol ének és emlékbeszéd keretében megkoszorúztuk a nagy költő sirját.

f) Nov. 16-án a kegyes-tanítórend kormányának rendelete folytán újból megültük X. Pius pápa Ő Szentségének jubileumát szent misével, szentség kitételével és ádorálással, melyben az intézet összes r. kath. vallású tanulója részt vett.

g) Nov. 18-ikán Erzsébet királynénk emlékünnepét ültük meg.

h) Február 2-ikán kalazanti szt. Józsefnek, a kegyes-tanítórend alapítójának emlékét ünnepeltük meg. Szent mise után a tornacsarnokban tartott iskolai ünnepélyen a beszédet Szalay István tanár mondta.

i) Február 7-ikén b. Hanusz István c. prépost és főrealiskolai igazgató temetésén vett részt intézetünk; ravatalára koszorút is helyeztünk,

mert a boldogultat szorosabb kapocs is fűzte intézetünkhöz, melynek 4 éven át hittani biztosa volt.

j) Március 2-ikán Ferenc királyért, a kegyes-tanítórend jóltevőjéért tartott ünnepélyes requiemen vett részt az ifjúság.

k) Március 15-ikét az Önképzőkör keretében ülte meg intézetünk.

l) Március 17-ikén a kiskunfélegyházi főgimnázium igazgatójának, Holló Lászlónak temetésén tanintézetünket Hannig István és Tóth Sándor tanárok képviselték.

ly) Március 29-ikén gróf Koháry Istvánért, gimnáziumunk alapítójáért tartottunk gyászisteni tiszteletet, melyen az ifjúság is megjelent.

m) Az 1848-iki törvények szentesítésének emlékünnepét április hó 19-ikén tartottuk meg.

n) Április 24-ikén ifjúságunk a városi színházban tartotta meg második színelőadását az 1914-ben felavatandó két emléktábla költségeinek megszerzésére. Előadták Simay Kristófnak »*A váratlan vendég*« c. három felvonásos vígjátékát. A tiszta jövedelem 343·72 korona; a múlt évi összeggel együtt most már 764·86 korona kamatozik.

ny) Junius 8-ikán a kegyes-tanítórendiek templomában tartott szent-ségimádáson vett részt ifjúságunk.

o) Május 31-ikén a ceglédi főgimn. zászlószentelési ünnepén tanintézetünket Schandl Miklós és Szalay István tanárok képviselték.

p) Junius 9-ikén tartottuk meg a záró-ünnepélyt, melyen tanulóink bemutatták az énekben, zenében és szavaltatban elért haladásukat; ugyanekkor hirdettük ki az 1908—9. tanévi pályázatok eredményét is. Az igazgató az egész tanév fontosabb mozzanatait ismertető beszéddel zárta be az ünnepélyt.

7. A tanárok irodalmi működése és társadalmi szereplése.

a) Dr. Forgács János a kecskeméti Kath. Egylet III. adventi estélyén 1908. december 13-ikán felolvasást tartott »*A régi Róma, a kereszténység győzelme*« címmel.

Ugyanő a kecskeméti Munkásgimnáziumban két előadást tartott és pedig 1909. január 24-én »*Magyarország az Anjouk és utódaik alatt*«, — 1909. február 7-én pedig »*A nemzeti sülyedés korszaka*« címmel.

Mind a három előadást vetített képekkel tartotta meg.

b) Járóds Mihály, tagja a községi iskolaszéknek és a kisdedóví ügyelő bizottságnak. Ugyan ő a Munkásgimnáziumban előadást tartott »*Szent Lászlótól a tatárjárásig*« címmel.

c) Dr. Károsi Sándortól a Florencben megjelenő »*Ephemerides Calasanctianae*« című latin nyelvű folyóiratban folytatólagosan jelenik meg: »*Quibusnam scriptoribus non christianis Minucius Felix in Octavio componendo usus sit?*« című értekezés.

d) *Német Károly* az április hó 24-én előadott »*Váratlan vendég*« c. 3 felvonásos szindarabhoz prologust írt. A helyi lapokban alkalomszerű ismertetések közzöltek.

Ugyanő Niklos János tanárral 8 Uránia előadást rendezett ifjúságunknak és pedig:

- α) november 28-án Vörösmartyról,
- β) december 7-én Fiuméről,
- γ) december 19-én Pompeiről és a görög és római képzőművészetről,
- δ) január 9-én Egiptomról,
- ε) január 23-án az alkoholizmusról,
- ζ) január 30-án a Hunyadiak koráról,
- η) február 13-án a Vág völgyéről,
- θ) február 27-én Petőfiről.

e) *Niklos János* a kecskeméti polgári daloskör alelnöke.

f) *Dr. Tóth György* igazgató, tagja Kecskemét th. város képviselőtestületének, a tanügyi bizottságnak és a községi iskolaszéknek; kinevezett tagja az orsz. árvaház, valamint az állami polgári leányiskola felügyelő bizottságának.

g) *Tóth Sándor* a jelen értesítőben ismerteti az intézet éremgyűjteményét. Ugyanő tagja Kecskemét th. város képviselőtestületének is.

8. Vizsgálatok.

a) *Érettségiek.* A szeptember és december hónapokban megtartott pótló és javító érettségi vizsgálatokon, valamint a június hó 17., 18. és 19-én megtartott rendes érettségi vizsgálatokon is Nagyságos Spitzkö Lajos, kir. tanácsos, tanker. kir. főigazgató elnökölt; a júniusi érettségien dr. Fodor Gyula, mint miniszteri biztos volt jelen.

b) *Osztályvizsgálatok.* A VIII-ik osztály vizsgálatai május 8—14-ig folytak le; az I—VII. osztályoké pedig június 14—25-ig tartattak meg. A hittani vizsgálatokon Ngos és Ftdő Révész István prépost-plébános elnökölt, mint püspöki biztos.

c) *A tornavizsgálat helyi tornaversennyel kapcsolatban június 15-ikén folyt le.*

Ezüstérmeket kaptak: Hévízi József VI. o. t. messzeugrás- és rugódeszka-ugrásért; Mirossay Elek VI. o. t. rudugrásért és Révész Sándor VII. o. t. súlydobásért.

Bronzérmeket kaptak: Andreánszky Imre VII. o. t. súlydobásért; Bäcker József VI. o. t. rudugrásért; Biró Tibor VII. o. t. messzeugrás- és rugódeszka-ugrásért; Sz. Kovács József IV. o. t. ablakugrásért és Rizinger János III. o. t. messzeugrásért.

Elismerő okiratot kaptak: Biró Tibor VII. o. t. súlydobásért; Hévízi József VI. o. t. rudugrásért; Madari József III. o. t. messzeugrásért; Mil-

lecker Sándor III. o. t. ablakugrásért és Mirossay Elek VI. o. t. messzeugrásért- és rugódeszka-ugrásért.

9. *Tanulmányi kirándulások.* Természetrajzi kirándulás: Az alsó és felső osztályok tanulói kisebb-nagyobb csoportokban rándultak ki a város környékére növény- és rovargyűjtés céljából.

Nagyobb kirándulást tettek a szaktanár vezetése mellett: május 19-én az I. osztálybeliek a műkertbe, június 5-én és 8-án a II., III. és IV. osztálybeliek a kisnyíri erdőbe az igazgató és három tanár kíséretében; cél a kultivált növények megismerése és a vadon élő növények meghatározása volt. Június 10-én az V. és VI. osztály növendékei tettek tanulmányi kirándulást a Szikrába rovargyűjtés és a vidék geológiájának megismerése céljából.

Ugyancsak a szaktanárok vezetése mellett az I. és II. osztály tanulói megtekintették szeptember 21-én a helybeli gyümölcskiállítást, a VI. osztálybeliek, valamint a VII. és VIII. osztálybeliek nagy része a vasgyárat. A gyár helyettes igazgatója, ugy szintén a művezetők szivesek voltak a tanulókat szakszerű magyarázatokban részesíteni.

Neogrády Antal festőművész egy hétig tartó képkiallítását is sokan megtekintették a felsőbb osztályokból.

VI.

A főgimnázium külső viszonyai.

1. *A főgimnáziumi bizottság.* A róm. kath. egyházközség, mint főntartó testület, a főgimnázium anyagi ügyeinek gondozására főgimnáziumi bizottságot alakított; elnöke Bagi László, Kecskemét th. város helyettes polgármestere és a róm. kath. egyházközség főgondnoka; a bizottság tagjai: Dömötör Sándor, kir. közjegyző, Kada Elek, polgármester, Kovács Sándor, földbirtokos és takarékpénztári igazgató, Rapcsányi Kálmán, városi számvevő, dr. Stipl Károly, kir. törvényszéki elnök, dr. Iványosi Szabó László, ügyvéd, Szabó László, kir. törvényszéki bírósági elnök, dr. Tóth György, főgimnáziumi igazgató, Tóth István, h. anyakönyvvezető, Zsigmond M. József, polgári iskolai tanár.

2. *Tápintézet.* A tápintézetben, melynek helyiségét (Régi iskola utca, a piaristák bérháza) a róm. kath. egyházközség bérlti, a tanulók havi 16 koronáért ebédet, vacsorát és reggelire kenyeret kapnak. Ügyeit egy 9 tagból álló felügyelő-bizottság gondozza; e bizottságban taninté-

zetünket Hannig István és Szalay István tanárok képviselik. Az elnök-igazgató állás ngos és főtisztelendő Hanusz István főrealiskolai igazgató halálával megüresedett; a felvételért a róm. kath. egyházközség főgondnokságához kell fordulni.

3. *Az intézet jöltevői.* A Kecskeméti Takarékpénztár Egyesület 75 koronát, a Kecskeméti Kereskedelmi Iparhitelintézet és Népbank 50 koronát, a Kecskeméti Leszámitoló- és Pénzváltóbank 50 koronát, tek. Ottó Sándor, városi mérnök 10 koronát, tek. Szabó László, kir. törvényszéki bíró 30 koronát, tek Vágó László, főerdész 20 koronát adtak szegénysorsú, jóviseletű és jóelőmenetelű tanulók jutalmazására; tek. Dömötör Sándor, kir. közjegyző feledhetetlen emlékü neje, iskolánk zászlóanyja, 20 koronát hagyományozott egy jóviseletű, szegénysorsú tanuló jutalmazására. Dr. Tóth György, főgimn. igazgató, 15 koronát adott két legjobb szavaló megjutalmazására.

A Központi Takarékpénztár ez évben is 40 koronával gyarapította a tanulmányi kirándulási alapot.

Az 1908/9. tanévi pályamunkák jutalmazásához is többen járultak, mint az a pályázatokról fölvevett jegyzőkönyv végén olvasható.

Tekintetes Dömötör Sándor, kir. közjegyző, mint már évtizedeken át, e tanévben is 30 koronával jutalmazta meg a kegyes-tanítórendi növendék papok énekkarának vezetőjét. — Kecskemét th. város tek. tanácsa 200 koronát adott az orsz. tornaversenyben résztvevő szegénysorsú tanulók segélyezésére.*

Könyvjutalmat adtak: A nm. vallás és közokt. miniszter 4 kötetet; tek. dr. Politzer Gyula, budapesti ügyvéd, 5 kötetet, R. K. 2 k. disz-munkát, Szent-Gály Gyula 4 kötetet; a helyi könyvkereskedők közül: G. Fekete Mihály 4 kötetet; Komor Gyula 8 kötetet; Szél Nándor 5 kötetet.

* Minthogy az orsz. tornaverseny elmaradt, a tornaruhákat pedig már elkészítették, 135 koronát Vitéz Gusztáv helyi kereskedőnek kellett fizetni; a fenmaradt 65 koronát pedig a th. város Tek. Tanácsának intézkedésére a városi pénztárba visszafizettünk.

VII.

Könyv- és szertárak.

1. A tanári könyvtár.

A) *Ajándék útján való gyarapodás*: 1. Az eperjesi vértanúk emlékműve. (Az eperjesi collegium aj.) 2. Az erdélyi nemz. múzeum könyv-

tára feles számú könyvei. II. f. (Az erd. múzeum aj.) 3. Lippay György, A genetikus v. appercepciósi módszer a latin nyelvtanításban. (VKM. aj.) 4. Cselőtei Laj., A svédrendszerű tornanevelési alapszabályai I. r. (VKM. aj.) 5. Az orsz. tanári nyugdíj- és gyámintézet 1906. (VKM. aj.) 6. Magyarország tiszti cím- és névtára 1908. (Keresk. min. aj.) 7. Pátkay Imre, A kunszentmiklósi ref. gimn. könyvtárának katalogusa. (A kunszentmiklósi gimn. aj.) 8. Kicska Emil, A subjectum és praedikatum a grammatikában. (Szerző aj.) 9. A közoktatásügy Magyarországon. (VKM. aj.) 10. Perepatits Ist., A budapesti V. ker. állami főgimnáziumi története. (A budapesti V. kerület főgimnázium aj.) 11. Petőfi összes költeményei. (A Petőfi-társaság aj.) 12. Havass Rezső, Mitis Silvio dalmát történetirő Nagy Lajos királyról. (Szerző aj.) 13. Zsidó szótár. (Lamm Bernát aj.) 14. Hajnik Károly. Magyar Sajtó 1861. július—1862. dec. (Lamm Bern. aj.) 15. Pompéry Ján., Magyarország 1862. jan.—okt. (Lamm Bern. aj.) 16. Jelentés Magyarország selyemtenyésztéséről 1908. (Földmiv. min. aj.) 17. Déri Gyula, A magyar University Extension 1906/7. (VKM. aj.) 18. Herkules. (VKM. aj.) 19. Hivatalos Közlöny. (VKM. aj.) 20. Néptanítók Lapja. (VKM. aj.) 21. Jó Egészség. (VKM. aj.)

Ajándék összesen 21 mű, 21 kötet.

B) Vétel útján való gyarapodás: I. Folyóiratok: 1. Akadémiai értesítő. 2. Alkoholizmus. 3. Archaeologiai értesítő. 4. Állattani közlemények. 5. Botanikai közlemények. 6. Budapesti Szemle. (4 köt.) 7. Chemiai folyóirat. 8. Emlékbeszédek. 9. Ethnografia. 10. Filozófiai közlemények. 11. Földrajzi közlemények. 12. Magyar középiskola. 13. Magyar nyelv. 14. Magyar paedagogia. 15. Math. s term. tud. értesítő. 16. Math. s term. tud. közlemények. 17. Múzeum. 18. Néprajzi értesítő. 19. Numizmatikai közlemények. 20. Nyelv- és széptud. értekezések. 21. Nyelvtud. közlemények. 22. Philologiai közlöny. 23. Pótfüzetek a termtud. közlönyhöz. 24. Religio. 25. Századok. 26. Tanáregyleti közlöny. 27. Természettudományi közlöny. 28. Tornaügy. 29. Történettudományi értekezések

II. Egyes művek: Karácson Imre, Evlia Cselebi magyarországi utazásai. II. 2. Wickelhaus—Pfeifer, Népszerű előadások a chemiai technologia köréből. 3. Szabó Andr., Platon válogatott művei. 4. Bányai Elem, A századok név- és tárgymutatója. I. 1867—76. 5. A műveltség könyvtára. VI. A társadalom. 6. Krohn-Bán Alad., A finnugor népek pogány istentisztelete. 7. Gyulai Pál, Kritikai dolgozatok. 8. Voglié—Huszár Imre, Az orosz regény. I., II. 9. Fr. Gneccchi, Monete Romane. 10. Weisz Ker. Ján. — Szabó Fer., Világtörténet. IX—XI. 11. Abraham—Szijártó Mikl., Fizikai kísérletek. I., II. 12. Furtwängler, Denkmäler d. griech. u. röm. Skulptur. 13. Max Wilberg, Regenten—Tabellen. 14. Kossuth Laj. Iratai. XII. 15. Kisfaludy-Társaság évlapjai. 34-ik. k. 16. Baumeister, Handbuch

der Erziehungs- u. Unterrichtslehre. III. B. I. Abt. Lat.-Gesch. Did. 2 k. 17. Magyar tört. életrajzok. 5 füz. 18. Petrik Géza, Magyar könyvészet 1860—75. 19. Kiszlingstein Sánd, Magyar könyvészet 1876—85. 20. Petrik Géza, Magyar könyvészet 1886—1900. 21. Szinnyei Józs., Magyar tájszótár. 5. füz. 22. Acsay Fer., Ifjúsági szentbeszédek. I., II. 23. Szalay László, Magyarország története. VI. 24. Váczy Ján., Kazinczy Fer. levelezése. XIII. 25. Poincare-Szilárd B., Tudomány és föltevés. 26. Magyar történeti emlékek. Első oszt. okmánytárak. 34-ik k. 27. Szinnyei Józs., Magyar írók élete és munkái. XII. 28. Ivan Müller, Klass. Altertumswissenschaft. III. 1. 29. Jahrbuch der Naturwissenschaft.

Vétel összesen 58 mű, 67 kötet.

Az összes f. évi gyarapodás 79 mű 88 kötetben. A könyvtárra fordított összeg: 440·52 korona, kötésekre 74·90 korona.

A tanári könyvtár állománya: 2537 mű, 6106 kötet.

2. Ifjúsági könyvtár.

A könyvtár állománya ez iskolai évben a következő művekkel gyarapodott:

Vétel útján: Bartha: Katalin- és Margit-legenda. (18—18 pld.) Arany: Válogatott balladák. (13 pld.) Gyöngyösi: Murányi Venusz. (20 pld.) Murányi Venusz és Kemény János. (4 pld.) Jósika: Abafi és Zólyomi. (4 pld.) Katona: Bánk-bán. (13 pld.) Kazinczy: Pályám emlékezete. (13 pld.) Kemény Zs.: Rajongók. (4 pld.) Kardos: Kuruc költészet. (16 pld.) Mikes levelei. (16 pld.) Beöthy: Mikes leveleskönyve. (16 pld.) Pázmány kalauza. (17 pld.) Schakespeare: Coriolanus. (8 pld.) Julius Caesar (10 pld.) Machbeth. (5 pld.) Sophokles: Antigone. (13 pld.) Elektra. (2 pld.) Vörösmarty: Cserhalom. (12 pld.) Csongor és Tünde. (5 pld.) A két szomszédvár (14 pld.) Zrinyi: Szigeti veszedelem. (14 pld.)

Vétel útján gyarapodott a könyvtár 22 művel 255 kötetben, 161·64 kor. értékben. Kötésre 79·30 koronát fordítottunk.

Ajándék útján: Erdős István siketnéma-intézeti tanár adománya: Torquato Tasso-Jánosi: A megszabadított Jeruzsálem. 2 köt. 7·60 korona értékben.

3. Természettani szertár.

Szerzemény: Analitikai mérleg aranyozott súlysorozattal. Ingaóra-minta. A centrifugálgéphez: Watt-féle golyószabályozó, üveggolyó. Foucault-féle inga, szárító. Márványlap. Alulcsapó vizikerék-minta. Schmidt-féle pörgettyű. Hangolt fapálcák. 2 drb hőmérő. Gummicsövek. Fogyasztás alá eső szerek. Javítások. Összes kiadás: 424 korona.

Leltári kimutatás szerint van a természettani szertárban 770 drb eszköz 13324 korona értékben.

4. Természetrajzi és vegytani szertár.

1. *Vétel útján*: Házi egér, mezei egér, vidra, karvaly, sarki bűvár, parti lile — tömések. Tüskés pikó, közönséges kalmár, furó kagyló — borszeszkészítmények. 10 drb Kálazdy-féle virágminta (kávéfa, teafa, illatos-ibolya, rétiboglárka, kertinák, mandulafa, gyermeklánc, bortermő-szőlő, hóvirág, májusi gyöngyvirág). 7 drb dr. Fraas-féle falikép.

2. *Ajándék útján*: Szürkegém (Szivós I. V. o. t.). Szalagos és zebra-pinty — int. tömetés — (Schmitzer F. I. o. t.). Csikóhal (Holló M. V. o. t.). Strombusgigas (Koráb A. V. o. t.). 1 drb kutyakoponya (Bárány E. I. o. t.). 1 drb cseppkő (Fülöp L. I. o. t.).

Vétel útján 177 korona 40 fillér értékben, ajándékozás útján pedig 9 korona 55 fillér értékben gyarapodott a gyűjtemény.

A természetrajzi szertár állománya 7801 darab.

A vegytani szertár részére beszereztetett: 1 drb klórfejlesztő-lombik. Hoffman-féle sósavbontókészülék. Kéndioxidfejlesztő. 1 drb higanykád. 6 drb párologtató csésze. 6 drb göreb. 5 drb kolloidiumballon. 5 drb órarugó. 3 köteg gyujtószál. Platinadrót. 1 drb benzín-fuvólampa. Ezen eszközökre, valamint a fogyasztás alá eső vegyszerekre kiadtunk 112 kor. 04 fillért.

5. Térképgyűjtemény.

Szerzemény: Európa politikai fali térképe 1 drb 15 korona értékben.

Jelenleg van a gyűjteményben 59 drb fali térkép, 4 drb domborművű térkép, 35 drb szemléltető kép, 2 drb sztereoszkóp, 50 drb kép a sztereoszkóphoz és 1 drb. kézikönyv. Összes érték: 1501 kor. 11 fillér.

6. Éremgyűjtemény.

Gyarapították: Brach Józ. (1 papír.), Kun Pét. (1 e. 5 r.), Meixensberger Józ. (1 e. 20 r.), Sebes Fer. (1 e.), Szél Nánd. (1 nick. 1. r.), Wilkom Ádám (1 r. 3 ón.) és egyes tanulók, u. m. az I. osztályból: Deák Laj. (2 r.), Maár Ján. (3 r.), Zsigmond Józ. (1 e. 5 r.); a II. osztályból: Török Árpád (3 e. 9 r.); a III. osztályból: Faragó László. (1 e.), Farkas Istv. (2 r.), Fehér Dezső (4 r.), Fekete Dezső (2 e. 6 r.), Fenyő Laj. (1 r.), Gulyás Imre (6 e. 4 r.), Horváth Istv. (2 e. 3 r.), Károsi Ján. (1 r.), Kolb Ernő (1 r.), Král Ervin (11 e. 1 nick. 1 br. 10 r.), Nagy Imre (6 r.), Rapcsányi Kálm. (1 br. 2 r.) Riger Istv. (1 r.), Rizinger Ján. (2 r.), Steiner Ant. (5 r.), Szabó Istv. (1 nick. 1 r.); az V. osztályból: Berta Mih. (1 r.), Bodócs Laj. (3 e. 5 r.), Repka Józ. (1 e. 3 br.); a VII. osztályból: Steszlin Józ. (3 e.); a VIII. osztályból: Köves Istv. (3 nick. 5 r.). A gyűjtemény új rendezés alatt áll.

Gulyás Imre III. o. t. a régiséggyűjtemény számára ajándékozott egy gyöngyfűzért, amelynek szemei közül 29 jaspisból, 1 üvegből ké-

szült (lelethely: Kocsér, Pest-P.-S.-K.-Kun vm.), Révay Béla V. o. t. pedig egy bronzcsatot (lh. Kecskemét, széktói szőlők).

7. Rajzszeretár.

Vétel útján beszerezett: a természet után való rajzoláshoz 9 drb modell 115 kor. értékben.

A rajzszeretár állománya: 1165 drb mintalap, 9 drb mintafüzet, 49 drb mértani testminta, 71 drb műlap, 30 drb relief rajzminta, 16 drb edény, 9 drb modell. Összesen 1346 drb és Gróh I. »Magyar diszítő művészet« c. munkája, összesen 775 korona értékben.

8. Filologiai és történelmi gyűjtemény.

Vétel útján beszerezett: Cybulski: Milites Graeci. Launitz: Blaseninstrumente. Demosthenes. Oldenberg: Delphi. Seeman: Hecategruppe. Cassandra. Alexander és Diogenes. Hause der Vettier (képek). Szövőszék. Ostromzár faltörő kossal. Római ház (fautánzatok). Összesen: 184 kor. 10 fillér értékben.

Ajándékozás útján a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól: 4 drb Dent-féle kép 20 korona értékben.

Van összesen 26 drb aranykeretes olajfestmény, 113 drb kartonra húzott kép, 340 drb üvegkeretbe foglalt, 186 drb kartonra húzott és 8 drb. ujonnan beszerzett és 4 drb Dent-féle kép, 45 drb gipszöntvény, 1 drb márványszobor és 3 drb modell. Értéke 8204 korona 10 fillér.

9. Ének- és zeneszeretár.

Az énekszeretár részére beszerezett: 20 drb Karsai - Szent-Gály Ima és énekkönyv 54 kor., 10 drb Magyar Arion II. f. Szoprán 13 kor. értékben. Ezenkívül újra köttetett 31 drb imakönyv 21 kor. 70 fill. és 10 drb Magyar Arion 5 kor. értékben. Az énekszeretárra fordított összes kiadás 93 kor. 70 fill. A következő évre fennmaradt 6 kor. 70 fillér.

A zeneszeretár e tanévben a következő zenekari művekkel gyarapodott: Bacho I. »Magyar dalok«. (Egyveleg.) Bacho I. »Magyar induló«. Lavotta I. »Hallgató«. Vezérkönyv és szólamok valamint egyéb zenekari szólamok sokszorosítása; különböző hangszerhúrok. Összes költség: 68 kor. 80 fill.

10. Tornaszertár.

Vétel útján szerzett: 6 ugrókötél 6'60, 60 labda 16'24, 1 trombita 9 kor., érmek 14'60, botok 17'50, 8 turul labdajáték 32'74 összesen 82 kor. 8 fill. értékben. A tornaszerek javítására 10 kor. 30 fill. fordított. Összes kiadás: 92 kor. 38 fill.

Van összesen 827 tornaeszköz 1982 kor. értékben.

11. Fölszerelés.

A tornacsarnok újból padoztatott 700 korona értékben. A felszerelés értéke 4600 korona.

VIII.

Önképzőkör.

A főgimnázium igazgatójának hozzájárulásával az önképzőkör 1908. szeptember 20-án alakult meg, amidőn a kör tisztviselőivé a következők lettek: Gömörý Sándor VIII. o. t. elnök, Orbán János VIII. o. k. r. n. p. titkár, Andreánszky Imre VII. o. t. főjegyző, Steszlin József VII. o. k. r. n. p. aljegyző, I. Szabó Ferenc VIII. o. t. pénztáros, Kis Kálmán VIII. o. k. r. n. p. ellenőr, Licskó Andor VIII. o. t. főkönyvtáros, Kerekes Gyula és Márkus Jenő VII. o. tanulók alkönyvtárosok

A bíráló bizottság tagjai a VIII. és VII. o. tanulói. Szavaltabírálok a VI. osztályból: Bäcker István és Lajti István k. r. n. p.; az V. osztályból Dallos Kálmán. Dolgozatbírálok a VI. osztályból: Mengele Ferenc és Somogyi Ferenc k. r. n. p., az V. osztályból: Vokál Károly.

A kör rendes tagjai az alapszabályok értelmében a VIII. és VII. o. tanulói, számszerint 42-en; bejáró és szavalótagok a VI. és V. o. tanulói, számszerint 57-en. Összesen: 99.

Az önképzőkör kéthetenként tartotta gyűléseit, vasárnap 9—10-ig a rajzteremben. Az ülések száma 17; ezek közül 1 alakuló, 3 ünnepi, 11 rendes, 1 szavalóverseny és 1 bezáró gyűlés.

A rendes gyűlések tárgya az iskolai tanulmányokat kiegészítő felolvasások, szabadelőadások, műfordítások, nemzeti klasszikusaink műveinek fejtegetése, méltatása; költői és prózai kísérletek, szavaltok; rögtönzött és írásos bírálatok voltak. E mellett fénykép- és festményprodukciók.

A kör a gyűlések számába a következő diszgyűléseket illesztette be:

I. november 8-án, *Vajda János és Gyöngyösi István emlékére.*

1. Gyöngyösi Murányi Venuszából szavalt Misányi Lajos VIII. o. k. r. n. p.
2. Gyöngyösi István élete és művei. Felolvasta Goldschmiedt Kálmán VII. o. k. r. n. p.
3. Gyöngyösi Kemény János emlékezetéből szavalt Salamon Dezső VII. o. t.
4. Ünnepi beszéd. Mondta Orbán János VIII. o. k. r. n. p.
5. Vajda: A virrasztók. Szavalta Tóth András VIII. o. t.
6. Vajda J. élete és művei. Felolvasta Licskó Andor VIII. o. t.
7. Vajda: A vaáli erdőben. Szavalta Szeleczi József VIII. o. t.

II. december 20-ikán, *Bajza József halálának 50-ik és Vajda Péter születésének 100-ik évfordulójára.*

1. Bajza: Ébresztő. Szavalta Tóth András VIII. o. t.
2. Bajza élete és irodalmi munkássága. Felolvasta Mezei Pál VIII. o. t.
3. Bajza: Borének. Szavalta Papp Gyula VIII. o. k. r. n. p.
4. Ünnepi beszéd. Mondta Panágl Ferenc VIII. o. k. r. n. p.
5. Alkalmi óda Orbán János VIII. o. k. r. n. p-től. Szavalta Mihóczi R. VII. o. k. n. p.
6. Vajda P. élete és költészete. Felolvasta Gömörý Sándor VIII. o. t., elnök.
7. Petőfi: Vajda P. halálára. Szavalta Erdős Sándor VIII. o. k. r. n. p.

III. március 28-án, *Horányi Elek és Báróczy Sándor halálának 100-ik évfordulójára.*

1. Megnyitó beszéd. Mondta Gömörý Sándor VIII. o. t., elnök.
2. Horányi élete és a Memoria Hung. Felolvasta Steszlin József VII. o. k. r. n. p.
3. Horányihoz óda. Steszlin Józseftől. Szavalta Papp Gyula VIII. o. k. r. n. p.
4. Báróczy élete és működése. Vézner Károly VII. o. k. n. p.
5. Barcsay költői levele Báróczyhoz. Szavalta Tóth András VIII. o. t.

A kör az év folyamán közönség jelenlétében megülte október 6-án az *aradi tízenhárom* emlékezetét. Az ünnepség műsora:

1. Himnusz. Énekkar.
2. Szávay Gy.: Arad. Szavalta Szabó József I. o. t.
3. Ünnepi beszéd. Mondta Bujár Károly VIII. o. k. r. n. p.
4. Ábrányi E.: Tizenhárom. Kis Pál VII. o. t.
5. Szózat. Énekkar.

November 19-én, *Erzsébet királyné emlékét.*

1. Himnusz. Énekkar.
2. Sas E. A királyné és a virágok. Szavalták: Zsigmond J., Fülöp L., Ottó L., Bárány Ernő I., Kovács I. II. o. t.-ök.
3. Haydn: Consummatum est. Vonós négyes. Előadták Misányi Lajos, Erdős Sándor, Szimon András VIII. s Krisztin Ernő VII. o. k. r. n. p.
4. Ünnepi beszéd. Mondta Gröger Lajos VIII. o. k. r. n. p.
5. Klosz: A béke az áldott. Énekkar.
6. Bach: Románc. Zenekar.

Március 15-én, *a magyar szabadságharc évfordulóját.*

1. Erkel: Imakar a Bánk-bán operából. Énekkar.
2. Nemzeti dal. Szavalta Tóth András VIII. o. t.
3. Petőfi—Lányi: Csata dal. Énekkar.
4. Ünnepi beszéd. Mondta Gömörý Sándor VIII. o. t., elnök.
5. Erkel: Hattyú dal. Zenekar.
6. Bartók: A magyar ifjúsághoz. Szavalta Szirmák Béla VI. o. t.
7. Szent-Gály: a) Kuruc dal. b) Népdal. Énekkar.
8. Farkas—Révfý: A vén cigány. Zenekisérettel szavalta Gröger Lajos VIII. o. k. r. n. p.
9. Bachó: Magyar induló. Zenekar.

Hagyományos kegyelettel kereste fel az ifjuság Katona József sirhelyét, vallásos szívvvel áldozott Kalazanti Szt. Józsefnek, a kegyestanítórend alapítójának február 2-án; megültük a 48-as törvények szentesítésének napját.

Az önképzőkör munkásságáról általánosságban a következő kimutatás adhat számot. Összesen 98 tárgy adatott elő a gyűléseken, mely a megfelelő írásbeli bírálattal 107-re emelkedett. A kör működéséből 53 esik a szavalatokra; ezekből komoly 43, vig 10. Fokozat szerint: jegyzőkönyvi dicséretben 6, dicséretben 10, jóban 16, elismerésben 11, megemlítésben 1 szavalat részesült.

A gyűléseken volt 7 felolvasás, 8 ünnepi beszéd, 4 ismertetés, 1 elbeszélés, 9 vers, 2 szabadelőadás, 1 műfordítás, 1 fejtegetés, 1 festmény, 1 fénykép-kollekció. Fokozat szerint: érdemkönyvbe került 6, jegyzőkönyvi dicséretben részesült 2, dicséretben 15, jóban 7, elismerésben 3, elvetésben 2 dolgozat.

Az ünnepi felolvasásokról, beszédekről és szavalatokról a vezető tanár felügyelete alatt a tisztgyűlés határozott.

Az önképzőkör *szavaloversenye* az igazgató és a tanári kar tagjainak jelenlétében február 28-ikán folyt le, amikor 12-en mutatták be szavaloí ügyességüket. A szabadon választott komoly tárgyú versenyben, M. Kovács Gy. Árpád siri álmával Tóth András VIII. o. t. nyerte el Tóth György dr. főgimn. igazgató 10 koronáját. Jegyzőkönyvi dicséretben és a vezető tanár könyvjutalmában Papp Gyula VIII. o. k. r. n. p. részesült.

A kötött tárgyú szavalatnál (Gyulai: Horatius olvasásakor) az önképzőkör 10 koronás jutalmát Tóth András VIII. o. t. nyerte el. Jegyzőkönyvi dicséretben részesült Papp Gyula VIII. o. k. r. n. p. szavolata.

A szabadon választott komikus tárgyú szaválásban az I-ső díjat, 5 koronát, Tóth György dr. főgimn. igazgató díját, Gáspár Gyula VIII. o. k. r. n. p. vitte el dicsérettel egyetemben; az önképzőkör 5 koronájára meg Szirmák Béla VI. o. t. volt érdemes.

A kör járatta az »Élet«, »Uránia«, »Zászlónk« című folyóiratokat. A könyvtár állománya vétel útján 15 művel, 19 kötetben, 81'46 K értékben gyarapodott; hozzájárult még Szeleczi József VIII. o. t. 2 kötet ajándéka. A könyvtár 686 kötetre rüg. A pénztári bevétel 164'04 K, kiadás 132'32 K; maradék 31'72 K, mely a takarékpénztárban lévő összeghez csatoltatott. A kör működésére vonatkozó adatok a könyvtár-helyiségben vannak letéve.

* * *

Az önképzőkörrel kapcsolatban ez iskolai évben létesült az ugynevezett Uránia-osztály, melynek vezetősége a következőkép alakult meg: elnök Liczkó Andor VIII. o. t., alelnök Stein Miklós VII. o. t. lett. Ren-

dezők Tóth András, Móczár Antal VIII., Révész Géza, Fantó Lipót VII., Szirmák Béla, Csorba János VI., Bencsik Elek, Koráb Antal V. o. tanulók. Pénztáros Köves István VIII., ellenőr Szeleccki József VIII. o. tanulók voltak. Vetítőgép-kezelők: Bäcker István és Mengele Ferenc VI. o. tanulók. Hogy szerény anyagi viszonyok között megindulhatott és sikeresen működhetett a kör, Niklos János főgimn. tanárnak köszönhető, ki mindenre kiterjedő figyelmével s odaadásával az Uránia tud. egyesülettel való összekötetésénél fogva biztosította az Uránia előadások sikerét.

Az előadások költségét önkéntes hozzájárulással az ifjuság lelkesedése teremtette elő. 154 tanuló 124 K.-t adott össze. A kiadás 98.79 K volt s a maradvány 25.21 K.-t az önképzőkör vagyonához csatoltuk azon reményben, hogy a jövőre szélesebb alapon működik majd a sok hasznos ismeretet nyújtó urániai kör. Az előadások az iskolai tanulmányok körének szemmel tartásával s minden tárgyra való tekintettel választottak meg. A felolvasók maguk az ifjak voltak.

Az I. előadás november 28-án volt, amidőn az önképzőkör vezető tanára beszélt s a »Képek Vörösmarty életéből« került vetítésre szavattalokkal kapcsolatban. December 8-án Fiume, december 19-én Pompeji, amikor Károsi S. dr. a görög építészetéről is tartott szabad előadást. Január 9-én Egyiptom, január 23-án Az alkohol, január 30-án A Hunyadiak kora, február 13-ikán A Vág völgye, február 17-ikén Petőfi Sándor címűek kerültek sorra.

Ezen előadásokon a főgimnázium egész ifjusága részt vett, a buzgóság és az érdeklődés azt mutatta, hogy a próbálkozás kudarcot nem vallott.

* * *

A főgimnázium ifjusága ez iskolai évben is rendezett a városi színházban, április 24-ikén *iskoladramai előadást*, tiszta jövedelme az emléktábla-alap növelésére szolgált. (Lásd az 1907/8. évi értesítőt 68. l.)

Szinre került a

Váratlan vendég.

Vigsgós játék 3 felvonásban, melyet „Megcsalt ravaszság“ címen már 1772-ben előadtak Kecskenéten a piarista iskola tanulói. — Irta **Simai Kristóf** piarista. Rendezte Német Károly tanár.

Az énekszámokat szerette Szent-Gály Gyula.

Prologus.

Irta Német Károly. Előadta Kerekes Emil IV. o. t.

Beszélgető személyek:

Lambert, gazdag kereskedő	— — — —	Aág Endre IV. o. t.
Pasallai, ennek fia	— — — —	Faragó László III. o. t.
Mátyus, Lambert szomszédja	— — — —	Kerekes Emil IV. o. t.
Köppents	— — — —	Varga István IV. o. t.
Korlát	} Pasallai barátai	Bárány Ernő I. o. t.
Lodmer		Ottó László I. o. t.

Ravaszi, Pasallai szolgálója	— — — —	Szent-Gályi Gyula III. o. t.
Mikó, Köppents inasa	— — — —	Rapcsányi Kálmán III. o. t.
Salamon, uzsorás	— — — —	Fekete István IV. o. t.
Bertók, majoros szolgálója	— — — —	Nobilis Tibor V. o. t.
Jósa, Lambert szolgálója	— — — —	Szabó József I. o. t.
Lestár	} muzsikus cigányok	— — — — Nagy Imre III. o. t.
Fulák		— — — — Bárány György III. o. t.
Sandi		— — — — Kovács József II. o. t.
Peti		— — — — Szabó József I. o. t.

Történik a XVIII. század második felében, Lambert háza előtt.

Epilogus.

Irta Német Károly. Előadta Nobilis Tibor V. o. t.

A darabban előforduló toborzót járták: S. Kovács Zoltán, Tóth Lajos, Varga István IV., Rapcsányi István, Szabó István, Tóth Gyula II. és Bárány Ernő I. oszt. tanulók. — Az egyes felvonásközökben Koller Ferenc tanár vezetése mellett az ifjúsági zenekar a következő darabokat adta elő: a) Erkel: Hattyúdal, a Hunyadi L. operából. b) Bánffy Gy.: Lili-keringő. c) Bachó I.: Magyar induló.

IX.

Gyorsíró-kör.

Az 1887. óta fennálló Gyorsíró-kör ez iskolai évben Károsi Sándor tanár vezetése alatt október 4-én kezdette meg működését, mikor előadókká választotta: a haladók számára Resch Kálmán VII. o., a kezdők részére pedig Gáspár Gyula VIII. o. k. r. n. papot. Az előbbi tisztviselő helyébe a II. félévben Panágl Ferenc VIII. o. k. r. n. p. lépett. Könyvtárossá Liszy Máttyás VII. o. k. r. n. p. lett.

Tagok voltak a VIII-ik osztályból 13-an, a VII-ből 8-an, a VI-ből 13-an, összesen 34-en.

A tagok hetenkint összejöttek s az előadók vezetése és a felügyelő tanár ellenőrzése mellett a Gabelsberger-Markovits-féle gyorsírásban gyakorolták magukat.

A körnek tagsági díjából 136 kor. jövedelme volt; kiadása (folyóiratokra, könyvekre, kötésre és jutalmakra) 100:30 korona.

A Gyorsíró-kör vagyona 764:32 K., mely összeg takarékpénztárban van elhelyezve.

A kör könyvtára dr. Tóth György főgimn. igazgató úr szivességéből a Gyorsírásati Lapok és az Orsz. Gyorsíró Közlöny ez évi folyamával gyarapodott.

Előfizetett a kör az Orsz. Gyorsíró Közlönyre 2, a Szegedi Gyorsíróra 3 példányban s végül, mint az Országos Magy. Gyorsíró Egyesület tagja, 1 példányban kapta annak hivatalos lapját.

Kétszer volt versenyírás. Először ez év február 7-én, 150 és 130 szótagos sebességgel percenként a haladóknál, 100 szótagossal a kezdőknél.

A 150 szótagos írásnál Panágl Ferenc és Erdős Sándor VIII. o. tanulók tűntek ki, a 130 szótagosból pedig Gömörly Sándor VIII. és Steszlin József VII. o. tanulók adtak be sikerült pályázatokat.

A kezdők 100 szótagos versenyében Bäcker István és Pammer János VI. o. tanulók arattak sikert.

Hogy a növendékek kedvet kapjanak a szép, szabatos stenogrammok írására, erre is tűztünk ki pályázatot a kezdőknél, melynek nyertese Bäcker István VI. o. tanuló.

A második versenyírást május 16-ikán rendeztük. Ekkor a 160 szótagos versenyénél Gömörly Sándor, Grögger Lajos VIII. és Steszlin József VII. o. tanulók dolgoztak a legszebb eredménnyel; ugyanezek a tanulók tűntek ki munkátaikkal a 130 szótagos diktátumnál is.

A kezdők 110 szótagos versenyében Bäcker István VI., Bujár Károly VIII. és Vézner Károly VII-ik o. tanulók szereztek maguknak elismerést írásukért.

A Gyorsíró-kör előadói és a nyertesek valamennyien részint pénz-, részint könyvjutalomban részesültek.

X.

Segélyző egyesület.

A Segélyző-egyesület tőkéjének kamataiból 52·46 korona értékben 22 darab könyvet szereztünk be a jelen iskolai évben, azonkívül bekötöttet 65 könyv 30·50 korona értékben.

A Segélyző-egyesület alaptőkéje ez évben változatlanul maradt.

Az egyesület könyvtára ez iskolai évben ajándékozás útján a következő tankönyvekkel szaporodott: A Franklin-Társulat: Miklós F. és Kaiblinger F.: Német nyelvkönyv II-ik r. 5 példány. Szent-István Társulat: Borossay Algebra 6 példány. Szél Nándor könyvkereskedő: 20 drb tankönyv; Ardó Andor IV. o. t. 4 drb tankönyv; Szent-Gály Gyula III. o. t. 2 drb tankönyv.

Hálás kötelességünknek tartjuk ez alkalommal is őszinte köszönetünket nyilvánítani a t. könyvkiadó hivataloknak és adományozóknak szíves adományaikért.

Ajándékozás útján a könyvtár 37 drb könyvvel gyarapodott.

Az osztályok és tanulók száma szerint a segélyezés következőleg oszlott meg:

I. osztályban	9	tanuló	kapott	69	darab	tankönyvet,
II.	»	4	»	»	36	»
III.	»	6	»	»	48	»
IV.	»	6	»	»	34	»
V.	»	3	»	»	39	»
VI.	»	4	»	»	52	»
VII.	»	2	»	»	34	»
VIII.	»	4	»	»	37	»

I—VIII. osztályban 38 tanuló kapott 349 darab tankönyvet.

A Segélyző-egyesület könyvtárában jelenleg van 547 drb tankönyv.

A Segélyző-egyesület összes vagyona 2448 korona 35 fillér, amely a főgimnázium igazgatóságának kezelése alatt van.

XI.

Jegyzőkönyv

a kecskeméti római katolikus főgimnáziumnál rendszeresített pályázatok elbírálása végett f. évi június 2-án tartott gyűlésről.

A tétéleket megállapító bizottság az 1908. évi november hó 9-ikén tartott gyűlésében 9 tételre tűzött ki pályadíjakat.

A határidőre 12 pályamunka érkezett be; bírálói:

Bagi László h. polgármester, Dömötör Sándor kir. közjegyző, Gyenes István nyug. árvaszéki ülnök, Hajagos József városi főszámvevő, Kada Elek polgármester, Kovács Sándor földbirtokos, takarékpénztári igazgató, Stipl Károly törvényszéki elnök, Szegedy György városi tanácsos, Tóth István h. anyakönyvvezető, Tóth György dr. főgimnáziumi igazgató, Brach József, Forgács János dr., Hannig István, Járvas Mihály, Károsi

Sándor dr., Német Károly, Niklos János, Schandl Miklós, Sebes Ferenc, Szalay István, Tóth Sándor, Wagner Lajos főgimn. tanárok.

I. Kecskemét város közönségétől alapított »Széchenyi-díj«-ra (a mult évben ki nem adott díjjal együtt 120 korona), melyért csakis kecskeméti születésű ifjak pályázhatnak, e magyar történeti tétel volt kitűzve: »A trón betöltésének kérdése hazánkban.«

A kitűzött tételre két pályamunka érkezett be, mind a kettő »A legelső magyar ember a király« jelíggel. A két dolgozat közül az I-ső számmal jelölt komoly, beható tanulmány eredménye. Sok forrásmunkát fölhasznál, amelyekből kimerítő részletességgel és világosan oldja meg a feladott tételt. Munkáját az erdélyi fejedelmi trón betöltésével is kibővítette. Kiállításra is tiszta és csinos s így 80 korona jutalomban részesül.

Szerzője: Gömörly Sándor VIII. o. t.

A II. számú dolgozat kevés forrásmunkát használt, ennél fogva a feladott tételt nem is fejtette ki terjedelmesen. De a rendelkezésére állott forrásokból elismerést érdemlő buzgalommal s elég alaposan oldotta meg a kérdést s így 40 korona jutalmat kap.

Szerzője: Kovács József VI. o. t.

2. A »Kecskeméti Kaszinó«-nak a mult évben ki nem adott együttes 80 korona jutalmára ki volt tűzve: »A nagybotú Lőrinc pap« c. történeti elbeszélés az 1514-iki parasztlázadás korából. A kitűzött tételre 4 pályamunka érkezett be.

A IV. sz. »Magyar a magyar« jelíggel dolgozat bájos mese keretébe illeszti a hőst és ügyesen rajzolja a kort. Meglepő lélektani ismeretet s könnyed elbeszélő modort árul el, 60 korona jutalom mellett dicséretet is érdemel.

Szerzője: Hévízi József, VI. o. t.

A VI. sz. »Be szép ez a gyöngy a borban« jelíggel dolgozat fordulatos és ügyes cselekményfejlesztése miatt 20 korona jutalmat kap.

Szerzője: Orbán János, VIII. o. k. r. n. p.

Az V. sz. »Mesartim« jelíggel pályamunka nem elbeszélés, mint inkább történeti adatok ügyes csoportosítása, élvezetes előadása. Rokonszenves előadásáért és elegikus hangjáért dicséretet érdemel.

Szerzője: Bäcker István, VI. o. t.

A III. sz. »Ember tervez, Isten végez« jeligével ellátott dolgozat, bár a meseszövegben jártasságot árul el, lélektani képtelenségeket és indokolatlan motivumokat tár elénk; nyelve sem megfelelő.

3. A néhai Zsiga Alajos k. r. tanár alapítványának 32 kor. kamata tek. Dömötör Sándor kir. közjegyző úr bőkezűségéből kiegészítve 50 koronára, a mult évben ki nem adatott díjjal együtt, az úgynevezett »Zsiga-dij«-ra a bizottság a következő valláserkölcsi tételt tűzte ki: »Az első keresztények vallási, erkölcsi, családi és társadalmi élete«.

A tételre egy pályamunka érkezett be a VII. sz. »Semen est sanguis Christianorum« jeligével, amely összegyűjtött anyagát lelkesen dolgozza föl. Stílusa általában megfelelő, helyenkint emelkedett, csak itt-ott nehézkes. A külső kiállításra nagyobb gondot kellett volna fordítani. 50 korona jutalmat kap.

Szerzője: Bujár Károly VIII. o. k. r. n. p.

4. A »Horváth Döme díj«-ra (2000 korona tőkéjének kamata) kitűzetett: »A gótikus stílus és emlékei hazánkan« c. tétel.

A pályázatra egy munka érkezett be, a VIII. sz. »Mentem sanctam, spontaneam, honorem Deo« jeligével, amelynek szerzője a rendelkezésére álló nagyszámú forrásmunkák alapján komoly, lelkiismeretes tanulmányra valló buzgalommal ismerteti hazánk gótikus stílus emlékeit. Ha a forrásművek alapján nyert ismereteit jobban átgyúrja, stílusa is élvezetesebb lesz. A munkának ügyes beosztása és világos csoportosítása, tiszta kiállítása, valamint a dolgozatot díszítő csinos rajzok szerzőjét 80 korona jutalomra érdemesítik.

Szerzője: Krisztin Ernő, VII. o. k. r. n. p.

5. Esztetikai tételül: Herczeg Ferenc »Bizanc« c. tragédiájának fejtegetése volt kitűzve.

A tételre egy pályamunka érkezett be, a IX. sz. »Minden nemzet akkor hal meg, ha megásta a maga sírját« jeligés, amelynek szerzője nem mélyedt bele eléggé a színmű szellemébe; sebtiben, a poetika szabályaira vont fejtegetéssel s sablonos kifejezésekkel dolgozik. Törekvő igyekezetéért és némi jó oldaléért dicséretet érdemel.

Szerzője: Goldschmiedt Kálmán, VII. o. k. r. n. p.

6. Költői tárgyalás ki volt tűzve »Horányi emlékezete«. Elegia az író halálának 100. évfordulóján.

A kitűzött tételre egy pályamunka érkezett be, a X. sz. »Fán a virág, sirján ha kikél: álmairól mindent elbeszél«. Az elegia szerzője kellő technikát árul el költői színnel s elegiai hanggal párosítva. 10 korona jutalmat kap.

Szerzője: Lajti István, VI. o. k. r. n. p.

7. Latinból magyarra való fordításul. Vergilius Georgicájából műfordítás volt kijelölve, amelyre pályamunka nem érkezett.

8. Természettani tételre kitűzetett: »A fajsúly és meghatározásának módjai«.

A tételre egy dolgozat érkezett be, »Ez jó multság, ez férfimunka volt« jeligével, amelynek szerzője a tételt a gondos kiállítás mellett komoly törekvésre valló munkássággal és helyesen oldván meg 50 korona jutalomban részesül.

Szerzője: Gáspár Gyula, VIII. o. k. r. n. p.

9. A »Kada-dij«-ra kitűzetett: »A virágok és a rovarok viszonya«.

A tételre egy dolgozat érkezett, a »Virágról virágra száll a fűrgé méhe, mézrejtő kelyhébe be-benézdegélve« jeligéjű, amelynek szerzője értelmes tárgyalásáért és emelkedett stílusáért 25 korona jutalmat kap.

Szerzője: Liszy Mátyás, VII. o. k. r. n. p.

A pályamunkák jutalmazásához az alapítványokon kívül nagylelkűen hozzájárulni kegyeskedtek:

Bagi László h. polgármester és főgondnok 20 kor., Dömötör Sándor kir. közjegyző 38 kor., ifj. Dömötör Sándor kir. közjegyző-helyettes 20 kor., Gyenes István ny. árvaszéki ülnök 10 kor., Hajagos József városi főszámvevő 20 kor., Kada Elek polgármester 25 kor., Kovács Sándor földbirtokos, takarékpénztári igazgató 20 kor., Révész István prépost-plebános 40 kor., Szegedi György városi tanácsos 10 kor.

A jutalomra fordított összeg: 415 korona. Fogadják a nemesszivű adakozók e helyen is a tanuló-ifjúság nevében a tanári kar hálás köszönetét.

A Kecskemét th. város által alapított »Rákóczi« pályadíjat, 100 koronát a bíráló-bizottság az idén nem adta ki.

Az 1909—10. tanévre pályatételül újból kitűzetett: »II. Rákóczi Ferenc szabadságharca az ónodi országgyűléstől a szatmári békéig« (1707—1711-ig).

XII.

Ösztöndíjak, jutalmak, segélyezések.

1. A *Koháry-Alapi-féle* alapítványból Andreánszky Imre VII. oszt. tanuló 240 korona ösztöndíjat élvez. (Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter 8885/1909. április 23.)

2. *Néhai Némethy Ignác nagyváradi kanonok* magán családi alapítványából Bárány Ervin IV. o. tanuló 120 korona ösztöndíjat kap. (Nagyváradi egyházmegyei főhatóság 863/1902. augusztus 16.)

3. *Delinger János nagyváradi kanonok, címzetes püspök* családi alapítványából Szent-Gály Gyula III. o. tanuló 240 korona ösztöndíjat élvez. (Latin szertartású káptalan Nagyváradon 981/1903. augusztus 3.)

4. *Néhai Horváth Döme* 2000 korona alapítványának 80 korona kamatait Virág Antal IV. o. tanuló kapta.¹

5. Ugyancsak *néhai Horváth Dömének Cyrill testvére* nevére tett 2000 koronás alapítványának 80 korona kamatait Csik István VI. o. tanulónak ítélte a tanári kar.¹

6. *Hoffmann János volt kecskeméti plébános* alapítványának 33 kor. 60 fillér kamatait Hévízi Ferenc II. o. tanuló nyerte el.

7. A *Csomák Gábor-féle* alapítvány kamatait, 70 koronát, Niedermüller Béla VIII. o. tanuló kapta.

8. *Pollák Ede volt főgimn. igazgató* alapítványának 8 korona kamatait Virág László II. o. tanulónak juttatta a tanári kar.

9. *H. Kovács Anna* alapítványának 16 korona kamatait Keresztes Gyula II. o. tanuló nyerte el.

10. A *Fektor-féle* alapítvány 48 kor. kamatait Kis Pál VII. o. t. kapta.²

11. A *Peitler-féle* 2000 koronás alapítvány kamataival, 80 koronával, Rieger István III. o. tanulót jutalmazta a tanári kar.

12. *Néhai Bogyó Pál kecskeméti apát-plébános* 1000 koronás alapítványának 40 kor. kamatait Nagy Imre III. o. tanulónak ítélte a tanári kar.

13. A *Beke-féle* alapítvány kamatait, 52 korona 80 fillért, Repka József V. o. tanulónak adományoztuk.

14. A *Vincze János-féle* alapítvány 8 korona kamatait Sárosi Ferenc IV. o. tanuló kapta.

15. *Balla János ny. levéltáros* 600 korona alapítványának 24 korona kamatait Lipóczi Imre I. o. tanulónak adományozta a tanári kar.

16. *Néhai Lipthay Pál* 800 korona alapítványának 32 korona kamatait Nagy Mihály IV. o. tanuló kapta.

¹ Ezen jutalmakat csak kecskeméti születésű tanulók nyerhetik el.

² Ezen jutalmat a mindenkori r. kath. plébános adományozza.

17. A *Kovács László-féle 1500 koronás alapítvány* kamataiból Huszár Antal IV. o. tanuló 20 koronát, Kuczka István és Váczi János III. o. tanulók 10—10 koronát, Tóth Mihály I. o. tanuló 10 koronát és Pejtsik Béla I. o. tanuló 7 korona 50 fillért kaptak. (Összesen 57·50 kor.)¹

18. A *Ferenczy-féle* alapítványból 16 korona, a *Zimmermann-féléből* 4 korona, a *Major-féléből* 3·20 korona, a *Biró-féléből* 8 korona, összesen 31 korona 20 fillért Károsi János III. o. tanulónak juttatott a tanári kar.

19. A *Szabó-féle* alapítványból 8 kor. kapott Kolb Ernő III. o. tanuló.

20. *Csösz Imre* alapítványából 9 korona 60 fillért kapott Kovacsécsics Kálmán III. o. tanuló.

21. *V. Kiss József és neje Ruza Rozália* alapítványának 24 korona kamatait Kauzler Sándor VI. o. tanulónak juttatta a tanári kar.²

22. *Horváth Döme 400 koronás alapítványának* 16 korona kamataival Márkus Jenő VII. o. tanulót jutalmaztuk.

23. *Csáky József és neje Tóth Juliánna 800 koronás alapítványának* 32 korona kamatait Kocsák Dezső V. o. tanuló kapta.

24. *Özv. Dömötör Istvánné szül. Bencsik Terézia 800 koronás alapítványának* 32 korona kamatait Tóth András VIII. o. tanulónak juttattuk.

25. *Néhai Sántha Gábor 1000 koronás alapítványának* 40 korona kamatait a tanári kar Dallos Kálmán V. o. tanulónak adományozta.

26. *Szilágyi Ignác és neje Vitz Teréz 500 koronás jutalomdíj alapítványának* 20 korona kamatait Steiner Antal III. o. tanuló kapta.

27. A »*Gusztai bácsi*«-*féle 500 koronás alapítvány* (néhai Arányi Ágost kegyesrendi tanár emlékére) 20 korona kamatait Leszkovszky Károly IV. o. tanulónak adományoztuk.

28. *Dr. Szívós Ignác és neje Steiner Fáni 1000 koronás alapítványának* 40 korona kamatait Egeli Ernő VI. o. tanuló nyerte el.

29. *Politzner Bernát 200 koronás alapítványának* 8 korona kamataival Székely Sándor II. o. tanulót jutalmaztuk.

30. *Dr. Politzner Gyula budapesti ügyvéd édes anyjának, Esztreicher Francziskának nevére és emlékére* tett 200 korona alapítványának kamatait, 8 koronát, Rizinger János III. o. tanuló kapta.

31. A *Koháry-féle alapítvány kamataiból* (107 kor.) Kürti István VI. o. tanuló 30 koronát, Bodócs Lajos V. o. tanuló 30 koronát, Tóth László IV. o. tanuló 20 koronát, Fehér Dezső III. o. tanuló 15 koronát, Baksa István és Kis Nándor I. o. tanulók 6—6 koronát kaptak.

32. A *Kecskeméti Takarékpénztár-egyesület* 75 korona adományával a tanári kar Vokál Károly V. o. tanulót jutalmazta.

¹ Ezen alap kamataiból a végrendelet értelmében 5 szegénysorsú, jó viseletű és szorgalmas tanuló részesítendő.

² Ezen jutalmat mindig VI. o. tanuló kapja.

33. A *Kecskeméti Iparhitelintézet és Népbank* 50 kor. adományozott, mellyel a tanári testület Huszovszky Lajos V. o. tanulót jutalmazta meg.

34. A *Kecskeméti Leszámitoló- és Pénzváltó-bank* 50 korona ajándékával a tanári kar Gömörly Sándor VIII. o. tanulót jutalmazta, mint kiváló matematikust.

35. A *Kecskeméti Központi Takarékpénztár* újból 40 koronával gyarapította a tanulmányi kirándulási alapot.

36. *Tek. Dömötör Sándor, kir. közjegyző*, 30 koronával jutalmazta meg a kegyes-tanítórendi papnövendékek énekkarának vezetőjét, Erdős Sándor VIII. o. tanulót.

37. *Tek. Dömötör Sándor kir. közjegyző feledhetetlen emlékü neje, szül. Bakule Borbála*, iskolánk zászlóanyja, 20 koronát hagyományozott egy jó viseletű, szegénysorsú tanulónak; ez összeget a tanári kar Rimóczy Ferencz I. o. tanulónak juttatta.

38. *Tek. Ottó Sándor, városi mérnök*, 10 koronát adott jutalmazásra; a jutalmat Pintér István IV. o. tanuló kapta.

39. *Tek. Szabó László, kir. törvényszéki bíró*, 30 koronát adott egy jóviseletű, szorgalmas, kath. vallású tanuló jutalmazására; e jutalmat Szalai Béla II. o. tanuló kapta.

40. *Tek. Vágó László, föderész*, 20 koronát adott egy szegénysorsú, róm. kath. vallású tanuló segélyezésére; ez összeget Kapallay Miklós V. o. tanuló kapta.

NB. 41. *Tek. Kapv Lajos, kir. törvényszéki bíró*, dr. Mezei Pál ügyvéd úr útján 100, azaz száz koronát juttatott a főgimnázium igazgatójának kezeihez 1908 október 14-én, hogy az, mint iskolai alapítvány addig gyümölcsöztesse, míg a 200 koronát el nem éri; ekkor kamataival egy VIII. o. világi, jó matematikus jutalmaztassék meg.

42. A *József-gőzmalom igazgatósága* 50 darab fürdőjegyet küldött szegény tanulók között való kiosztásra.

Könyvjutalmat kaptak: Kiss Béla, Ottó László, Rimóczi Ferenc, Schmitzer Ferenc L., Götz János, Hévizy Ferenc, Kovács István, Nagy József II., Gulyás Imre, Husith Mátyás, Juhász Kálmán, Nagy Imre, Stein Gyula III., Aág Endre, Bokor Aladár, Kerekes Emil, Leszkovszky Károly, Varga István IV., Bodócs Lajos, Nobilis Tibor V., Bäcker István, Mengele Ferenc VI., Kerekes Gyula, Krisztin Ernő, Steszlin József, Vézner Károly VII., Bujár Károly, Gömörly Sándor, Köves István, Licskó Andor, Misányi Lajos, Orbán János, Papp Gyula VIII. osztályú tanulók.

Megjegyzés. Az alapítványok közül a 4—15-ig sz. a. jelzettek a róm. kath. egyház-község kezelése alatt vannak; a 16—30-ig és a 40. sz. a. jelzettek a főgimnázium igazgatójánál vannak; végül a 31. sz. a. jelzett az esztergomi főkáptalannál van elhelyezve.

XIII.

A tanulók érdemsorozata.

Az érdemsorozatban használt jegyek jelentménye s a rövidítések magyarázata	
Előmenetel:	1 = jeles, 2 = jó, 3 = elégséges, 4 = elégtelen.
Magaviselet:	1 = jó, 2 = szabályszerű, 3 = kevésbé szabályszerű, 4 = rossz.
	Rövidítések: g. k. v. = görög-keleti vallású, gör. kath. = görög-katholikus vallású, ref. = református vallású, ág. ev. = ágostai evangélikus vallású, izr. = izraelita, fm. = felmentett, k. r. n. p. = kegyes-tanítórendi növendékpap. ö. d. = ösztöndíjas, ism. = ismétlő, NB. A római katolikus vallású tanulók vallása jelezve nincs.

I. OSZTÁLY.

Osztályfő: Dr. Forgács János.

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak										Rendkívüli tantárgyak	
		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Rajzoló geometria	Tornázás	Szépirás	Művészet	Zene	
Baksa István	1	3	2	3	3	3	3	2	2	3	3		
Bárány Ernő	1	2	2	3	2	3	2	3	1	2	2		
Bátri István, ism.	1	3	3	4	3	3	3	3	2	3	2		
Benkes Gyula	1	3	4	4	2	3	4	4	2	3	2		
5 Bérczi Béla	1	1	1	2	1	2	2	2	2	1	1		
Csorba József	2	3	4	4	3	4	4	2	3	3	3		
Deák László, ref. ism.	2	4	3	4	3	3	2	3	3	3	2		
Fantó Imre izr.	2	2	3	4	4	3	4	4	3	3	2		
Fekete Gyula	1	2	2	2	2	3	3	2	2	3	3		
10 Fekete Károly izr.	2	2	3	4	2	3	3	3	2	2	2		
Foglár Árpád	1	2	2	2	2	3	2	2	2	3	3		
Fülöp László	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2		
Gömöry Jenő, ism.	2	2	2	2	3	2	3	2	3	2	3		
Haasz Leó, izr.	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1	
15 Harsányi Károly	1	2	2	3	3	2	2	2	2	2	1		
Hencz János	2	3	3	3	2	3	4	3	2	3	3		
Hornyik János	1	2	3	3	3	3	3	4	3	3	3		
Hrazdira Ottó	1	3	3	3	2	3	4	3	3	4	3		
Igács József	2	2	3	3	4	2	4	4	2	3	3		
20 Jeszenszky Pál	1	2	2	2	2	2	3	3	2	3	3		
Kemper Ferenc	1	3	3	3	4	3	3	3	2	2	3		
Kiss Béla	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	3		

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak											Rendkívüli tantárgyak		
	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajzoló geometria	Tornázás	Szépirás	Művészet	Zene	Rendkívüli tantárgyak	
Kiss Nándor	1	1	1	1	3	2	2	3	2	2	3	3	3	3
Komandinger István	2	4	4	4	3	4	4	4	3	3	3	3	3	3
25 Kopperniczky Imre	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	2	2	2	2
Kovalik Sándor	2	1	1	2	2	2	3	2	2	2	3	3	3	3
Lehóczky Béla	2	2	3	4	3	3	4	4	2	3	3	3	3	3
Lipóczy Imre	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2
Maár János	1	1	2	2	2	2	2	2	3	2	3	3	3	3
30 Madari István	2	3	4	4	4	3	4	3	3	3	3	3	3	3
Malcovszky Kázmér, g. kath.	1	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3
Máté György, g. kath.	1	2	2	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3
Mizsey György	1	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Ottó László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
35 Pataky György	2	3	3	4	3	3	3	3	3	4	2	2	2	2
Pejtsik Béla	1	1	1	2	1	2	2	2	2	2	1	1	1	1
Rimóczy Ferenc	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Rupnik Aladár	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2
Sas Árpád	1	2	3	4	3	3	3	4	1	2	2	2	2	2
40 Saffel Mihály	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2	2	2	2
Schmitzer Ferenc	1	1	1	1	2	2	1	1	2	1	1	1	1	1
Szabó Ferenc	1	1	1	1	1	1	3	1	3	1	2	2	2	2
Szabó József	1	1	1	2	1	1	2	1	2	2	1	1	1	1
Szabó Tivadar, g. kath.	1	2	2	2	3	2	1	2	1	2	2	2	2	2
45 Szalay István	1	2	2	2	3	3	3	3	1	2	3	3	3	3
Szélyes József	1	2	3	4	2	3	3	3	1	2	3	3	3	3
Tóth Dezső	1	1	1	1	1	2	2	2	3	2	2	2	2	2
Tóth Mihály	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Tótin József, gör. kath.	1	1	1	1	1	2	2	1	3	2	3	3	3	3
50 Varga János	1	3	3	4	3	3	4	4	2	3	2	2	2	2
Verdug János, ism.	2	3	4	4	3	3	4	4	2	3	3	3	3	3
Virág István	1	3	3	4	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3
Zsigmond József	1	1	2	3	1	2	2	3	2	2	2	2	2	1

Kimaradtak: Csolnoky István, Gyenes György, Gyenes Jenő ism., Cs. Kovács Barnabás, Körte Döme, Wallner József.

Összesen: 59.

II. OSZTÁLY.

Oszztályfő: Dr. Károli Sándor.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak										Ének	Rendk. tárgy
	Magaviselet	Vallás tan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Szám tan	Rajzoló geometria	Szépírá s	Testgyakorlás		
Bartal Sándor	2	2	3	4	3	2	4	4	4	1	2	
Batu Aladár	2	1	2	3	3	2	3	1	2	1	3	
Csabai Antal	1	1	1	2	1	1	3	2	3	3	3	
Dunai József	1	2	3	3	3	3	3	2	1	3	3	
5 Dunszt Kálmán	1	1	2	2	2	1	3	2	2	fm.	3	
Farkas Ferenc	1	2	3	3	3	4	3	3	2	2	3	
Figura Béla	1	2	3	3	4	2	3	3	3	2	2	
Franz Ádám	2	2	3	4	3	3	4	2	3	2	3	
Götz János	1	1	1	2	2	1	1	1	1	2	2	
10 Gulyás János	1	1	3	3	2	2	2	2	1	2	2	
Halász Zoltán	2	3	3	4	3	3	3	3	2	3	2	
Hévizi Ferenc	1	1	1	2	2	1	2	1	1	2	2	
Holnapy Géza	2	3	4	4	4	3	4	4	3	3	3	
Keresztes Gyula	1	1	2	2	2	1	2	1	1	2	2	
15 Kocsák Béla	2	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2	
Koperniczky Lajos	1	2	3	3	3	2	3	3	3	3	1	
Kovács Andor	1	2	3	3	2	2	3	2	1	3	3	
Kovács István	1	1	1	2	1	1	2	1	2	2	1	
Kovács János	2	3	4	4	4	4	4	4	3	4	3	
20 Kuczka Kálmán	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	
Kundrat Gyula, ism.	1	3	3	3	2	1	3	2	2	2	2	
Márk László, gör. kath.	1	1	3	3	3	2	2	3	2	2	3	
Merász József	2	2	3	3	3	4	3	3	3	2	3	
Nagy József	1	1	1	2	2	1	2	1	2	2	2	
25 Pulai Mihály	1	1	2	3	2	1	3	2	2	2	2	
Rapcsányi István	1	2	3	3	3	2	3	2	2	1	1	
Schira Mihály	1	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3	
Sipos Károly	1	1	2	2	2	2	3	3	2	2	3	
Szabó István	1	2	3	2	3	2	2	1	2	2	2	
30 Szabó László	1	1	2	2	2	2	2	1	1	2	1	
Szabó Vendel, ism.	1	1	3	3	3	2	3	3	3	3	3	
Szalai Béla	1	1	2	2	2	2	3	2	1	2	2	
Szelezky Gergely	1	2	3	3	2	1	3	1	1	3	3	
Szelner Ferenc	1	2	2	2	1	1	2	2	2	fm.	2	
35 Székely Sándor, izr.	1	1	2	3	3	1	2	2	2	2	2	
Tóth Gyula	1	1	2	3	3	1	2	1	1	2	1	
Török Árpád	1	1	2	1	3	1	3	1	2	2	2	
Tyukos Ferenc	1	2	3	4	3	3	2	1	1	2	3	
Virág László	1	1	2	3	3	3	2	2	2	2	3	

Kimaradtak: Kubinyi Sándor, Sacht János, ág. ev., Sándor Elek.

Összesen: 42.

III. OSZTÁLY.

Osztályfő: Tóth Sándor.

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak										Rendkívül tan- tárgyak			
		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Számítás	Rajzoló mértan	Tornázás	Művészet	Gyorsírás	Francia nyelv	Zene	
Bäcker György	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1		
Bárány György, izr.	2	1	2	2	1	1	1	2	2	3				3	
Burghardt József	1	2	3	3	2	3	3	4	3	1					
Faragó László, izr.	1	1	3	3	3	1	2	3	3	3	2	2			
5 Farkas Antal	2	2	3	3	3	3	3	2	2	2					
Farkas István	1	2	2	3	3	3	3	3	2	2					
Fehér Dezső	1	1	2	3	3	1	1	3	2	2					
Fekete Dezső	1	1	2	3	3	1	1	3	2	2					
Fenyő Lajos, izr.	2	2	3	3	3	3	3	3	1	1					
10 Gulyás Imre	1	1	2	2	1	1	2	1	1	1					
Horváth István, ref.	1	3	3	3	3	3	3	2	3						
Iluschitt Mátyás	1	1	1	1	1	1	1	1	2						
Juhász Kálmán	1	1	1	1	1	1	1	1	2		1				
Károsi János	1	1	2	2	2	1	3	3	2	1	2				
15 Kolb Ernő	1	1	1	2	2	1	1	2	1	2	1				
Kovács Gergely	1	2	3	3	3	3	3	2	2	3					
Kovácsévits Kálmán	1	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1				
Kováts István	1	1	2	3	3	2	2	3	2	2					
Král Ervin	1	2	3	1	2	2	3	2	2	1	2				
20 Kuczka István, ism.	1	1	2	3	3	3	3	3	2	2					
Madari József	1	2	3	3	3	3	3	3	2		2				
May János	1	2	2	2	1	2	2	2	2	1					
Milleker Sándor	1	2	3	3	1	3	2	2	2	2	1				
Nagy Imre	1	1	2	3	2	1	1	2	3	2	1	2			
25 Nagy István	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2					
B. Nagy János	1	2	3	3	3	3	3	4	3	3					
Pártos Leó, izr.	1	1	2	3	1	3	2	2	3 fm.					2	
Rapcsányi Kálmán	2	1	2	3	3	1	2	2	3	1	1	2			
Riger István	1	1	1	2	1	1	1	2	1	2		1			
30 Rizinger János	1	1	2	3	2	1	1	3	1	1	1				
Stein Gyula, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2					
Steiner Antal, izr.	1	2	2	3	3	2	1	3	1	1	2				
Szabó Árpád	1	2	3	3	3	3	3	3	2	2	1				
Szabó István	1	1	3	3	3	3	2	3	1	2					
35 Szent-Gály Gyula, ö. d.	1	1	2	3	2	1	1	2	3	2	1			2	
Torma János	1	1	2	3	3	3	3	3	2	3					
Váci János	1	1	3	3	2	3	3	2	1	2	1				

Kimaradt: S. Kovács Sándor. Meghalt: Palotás Imre, ism.

ÖSSZESEN: 39.

IV. OSZTÁLY.

Osztályfő: Szalay István.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak										Rendkívüli tan- tárgyak			
	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Témesztrajz	Mennyiségian	Rajzoló mértan	Tornázás	Műének	Gyorsírás	Francia nyelv	Zene
Aág Endre, ref.	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2		
Balog Imre	2	2	3	4	3	2	4	4	3	4				
Bárány Ervin, ö. d.	1	3	3	4	3	3	3	3	3	2	2	2		
Bencsik Elek	1	1	3	3	3	2	3	2	1	2		1	1	
5 Bencsik Gyula	1	1	2	3	3	3	3	4	3	3				
Biró István ...	1	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2			
Bokor Aladár	1	2	1	1	1	1	2	2	1	2	2	2		
Csomák Jenő	1	3	3	3	3	3	3	3	2	1				
Deák István, ref.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	im.				
10 Divényi Károly ...	1	1	2	3	1	1	2	3	3	3				
Faragó Antal	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2				
Fehér Sándor	1	1	2	3	3	2	2	3	3	2	1	2		
Fekete István, izr.	2	2	2	3	3	1	2	3	4	2				1
Fekete Sándor	1	1	2	3	3	1	2	3	2	2				
15 Hajagos Elek	1	1	2	3	1	2	2	2	1	im.				
Huszár Antal	1	1	2	2	3	2	2	3	3	2				
Kerekes Emil	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1			
Kerekes Géza	1	3	3	4	4	4	4	4	4	2				
Sz. Kovács József ...	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1	2			
20 S. Kovács Zoltán ...	1	1	3	3	2	3	2	3	3	2				
Leszkovszky Károly ...	1	1	2	3	1	2	1	3	3	1	1			
May Mihály ...	1	1	2	2	1	2	2	2	1	1				
Nagy Mihály	1	1	1	1	2	2	1	2	2	2	2			
Nyúl Bertalan	1	2	2	3	3	3	3	3	3	2				
25 Pintér István	1	1	2	3	3	2	3	3	3	1				
Rédei József ...	1	1	2	3	1	2	2	3	3	3				
Sárosi Ferenc	1	2	3	3	2	3	3	3	3	3				
Szabó László	1	1	2	3	3	4	2	3	2	2	2	1		
Szirmák Gyula	1	2	3	3	3	2	3	2	3	1	1			
30 Tóth Lajos ...	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2			
Tóth László ...	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2			
Varga István, izr.	1	1	1	2	1	2	2	2	2	2		2		
Virág Antal ...	1	1	2	2	1	2	1	1	1	1				

Kimaradt: Király Dezső.

Összesen: 34.

V. OSZTÁLY.

Osztályfő: Schandl Miklós.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak										Rendkívül tan- tárgyak					
	Magaviselet	Vallás tan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög p. írd. tanulm.	Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiség tan	Szabadkézi rajz	Tornázás	Művészet	Gyorsírás	Francia nyelv	Zene
Bencsik Elek, ism.	1	2	2	3	3		3	1	2	3		1				
Berta Mihály	1	1	1	3	3		2	1	2	3		3				
Bodócs Lajos	1	1	1	2	3		3	1	1	3		3		2		
Dallos Kálmán	1	1	1	2	3		2	1	2	2		2		2		
5 Fehér Lőrinc	1	1	1	2	2		2	1	1	2		2				
Fekete Sándor	1	2	3	3	3		3	2	3	3		2				
Holló Miklós	1	2	3	3	3		3	2	4	3		2		2		
Huszovszky Lajos	1	1	1	1	1		1	1	1	1		2	1			
Kabók Sándor	1	2	3	3	4		3	3	3	3		2				
10 Kalocsai István	1	1	2	2	2		2	2	2	2		2		1		
Kapallay Miklós	1	1	2	3	3		1	1	1	2		1	1			
Kocsák Dezső	1	1	2	2	3		3	2	2	2		1				
Koráb Antal	1	2	2	3	3		3	2	2	2		1				
Laik Aurél	1	1	3	3	3		1	2	3	3		3				
15 May János	1	2	2	3	3		2	2	2	3		2				
Nobilis Tibor	2	3	3	3	4		4	3	3	3		4	1	2	2	
Orbán Lajos	1	2	3	4	4		3	2	3	3		1				
Pataki Ferenc	1	2	2	3	3		3	2	2	3		1				
Repka József	1	1	2	3	3		3	1	1	3		2				
20 Révay Béla	1	2	3	3	3		3	1	3	3		1				
Szabó Gergely	2	2	3	4	3		3	3	3	3		2	1			
Szelei Zsigmond	1	3	3	3	3		3	3	4	3		1				
Vokál Károly	1	1	1	2	1		1	1	1	2		2				
<i>Magántanulók:</i>																
Vas Eisen Rezső		2	3	3		3	3	3	3	3		3				
25 Selig Jolán		1	2	2		2	3	2	2	3		3				

Összesen: 25.

VI. OSZTÁLY.

Osztályfő: Brach József.

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak										Rendkívüli tantárgyak		
		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Tenniszetrajz	Mennyiségtan	Tornázás	Művészet	Gyorsírás	Zene	
Barborik István, k. r. n. p.	1	1	2	1	1	1	1	1	1	fm.	1		1	
Bátri Géza	2	3	3	4	3	3	3	2	3	1	1			
Bäcker István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
Belyis Antal, k. r. n. p.	1	1	2	1	1	1	1	1	2	fm.	1			
5 Chrappa Sándor, k. r. n. p.	1	1	2	1	1	1	1	1	2	fm.	1		1	
Csik István	1	1	1	1	2	1	1	1	3	1	1	1		
Csomák Béla	1	1	3	3	2	3	3	3	3	fm.				
Csorba Mihály	2	3	3	4	3	3	3	3	3	1	1			
Egeli Ernő	1	1	2	1	1	1	1	1	2	2	1			
10 Farkas Gábor, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	2	1	2	1	fm.	1		1	
Fehér Albert	1	1	3	3	3	3	2	3	3	2	1	1		
Fekete Imre, k. r. n. p.	1	1	2	2	2	2	1	3	3	fm.	1		1	
Gressai József	1	3	3	3	3	3	3	2	3	3				
Hévizi József	2	2	2	3	3	3	2	3	3	1	1			
15 Kauzler Sándor	1	2	2	3	2	3	2	3	3	3	1	1		
Koczun Jakab, k. r. n. p.	1	1	1	2	2	1	1	1	1	fm.	1		1	
Kovács József	1	1	3	3	2	3	2	2	3	3	1			
Kovács Sándor	1	1	2	2	1	2	1	1	2	2	1	1		
Kürti István	1	1	3	3	3	3	2	3	3	2	1			
20 Lajti István, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm.	1		1	
Maár László	1	2	3	3	3	3	3	3	3	fm.				
Mengele Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1				
Mirossay Elek, gör. kath.	1	3	3	3	3	3	2	3	4	1				
Muth Károly izr.	1	2	3	3	3	3	3	3	3	2				
25 Pammer János, k. r. n. p.	1	1	2	2	2	2	1	1	1	fm.	1			
Schira László	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3				
Schmitz Károly	2	2	3	3	3	3	3	3	3	4	2			
Somogyi Ferenc, k. r. n. p.	1	1	1	2	2	2	2	2	3	fm.	1			
Szányi Endre	2	2	3	3	3	3	3	3	4	3				
30 Szirmák Béla	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1			
Szivós József, izr.	1	1	2	2	2	2	2	2	3	4		2	1	
S. Tóth Iános	1	2	3	4	3	3	3	3	3	1				
Wéber Adám	1	1	3	2	1	1	2	1	2	3				

Kimaradt: Bán Antal.

Összesen: 34.

VII. OSZTÁLY.

Osztályfő: Wágner Lajos.

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak								Rendkívüli tan- tárgyak					
		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Menyiségtan	Tornázás	Egészségtan	Művészet	Gyorsírás	Francia nyelv	Zene
Andreánszky Imre	1	1	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1			
Becker Sándor	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1				
Berkovits Rudolf, izr.	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1		1		
Biró Tibor	1	1	2	2	1	2	1	2	2	1	1	1			
5 Fantó Lipót, izr.	2	2	4	4	3	3	3	4	3	2	1				
Goldschmiedt Kálmán, krnp	1	1	1	2	1	1	1	2	2	fm.	1	1		1	
Kerekes Gyula	1	1	1	2	2	2	1	2	2	2	1	1			
Kis Pál	1	2	3	3	3	3	2	3	2	2	1	1			
Krisztin Ernő, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm.	1	1		1	
10 Liszy Mátvás, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm.	1	1			
Márkus Jenő	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1		
Mihóczy Rezső, k. r. n. p.	1	1	1	2	1	1	1	2	2	fm.	1	1			
Miklós Konrád, k. r. n. p.	1	1	1	3	2	1	2	2	1	fm.	1	1			
Révész Sándor	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1	1				
15 Salamon Dezső	1	2	3	3	3	3	3	3	2	1	1		1		
Stein Miklós, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1				
Steszlin József, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm.	1	1		1	
P. Tóth Lajos, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	fm.	1	1		
Vézner Károly, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm.	1	1			
<i>Magántanuló:</i>															
Molnár Antal		1	2	2	3	2	1	2	2						
<i>Kimaradt:</i> Resch Kálmán, k. r. n. p.															
											Összesen: 21.				

VIII. OSZTÁLY.

Osztályfő: Német Károly.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak											Rendkívül tantárgyak				
	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög n. főd. tanulm.	Német nyelv	Filoz. propedeut.	Történelem	Természettan	Mennyiség	Szabadkézi rajz	Testgyakorlás	Műtények	Francia nyelv	Zene
Berényi Jenő, k. r. n. p.	1	1	1	2	2		1	1	2	2	2	fm.	1			
Bujár Károly, k. r. n. p.	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1	fm.	1			
Erdős Sándor, k. r. n. p.	1	1	1	1	1		1	1	2	2	2	fm.	1		1	
Gál István, k. r. n. p. ...	1	1	1	1	2		2	1	2	2	2	fm.	1			
5 Gáspár Gyula, k. r. n. p.	1	1	1	1	1		2	1	2	1	1	fm.	1			
Gömöry Sándor... ..	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1		1	1	
Gróger Lajos, k. r. n. p.	1	1	1	1	1		1	1	2	2	2	fm.	1			
Kis Kálmán, k. r. n. p.	1	1	1	1	1		1	1	2	1	1	fm.	1			
Köves István. izr.	1	1	2	1	2		1	2	1	2	3	1	2	1		
10 Licskó Andor, ág. ev. ...	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1	1			
May Mátyás	1	2	3	3	3		2	2	3	3	3	1	1			
Mezei Pál, izr.	2	1	2	2	1		2	2	1	3	3		2			
Misányi Lajos, k. r. n. p.	1	1	1	2	2		2	1	1	2	2	fm.	1		1	
Móczár Antal	2	2	3	3		2	3	2	3	3	3	1	1			
15 Niedermüller Béla	1	2	2	3	3		2	2	1	3	3		2			
Orbán János, k. r. n. p.	1	1	1	1	2		1	1	1	2	2	fm.	1			
Panágl Ferenc, k. r. n. p.	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1	fm.	1			
Papp Gyula, k. r. n. p.	1	1	1	2	1		1	1	2	1	2	fm.	1		1	
I. Szabó Ferenc	1	1	2	2	2		3	2	3	3	3		2			
20 Szeleczi József	2	1	2	3	3		2	3	2	2	3	2	2			
Szimon András, k. r. n. p.	1	1	1	2	1		1	1	2	1	2	fm.	1		1	
Tóth András	2	2	3	3		1	3	2	2	3	3	1	1			
<i>Magántanulók:</i>																
Chvalibog Gyula		3	3	3		3	2	3	2	3	3	3*				
Poberaj István		2	2	2	2		2	2	2	3	3					

* Természettan (különbözeti tárgy) 3

Összesen: 24.

**Az 1908—9. tanév végén érettségi vizsgálatot tett ifjak
névsora:**

<p>Berényi Jenő, jól érett.
 Bujár Károly, jelesen érett.
 Erdős Sándor, jelesen érett.
 Floznik Lajos, érett.
 5 Gál István, jól érett.
 Gáspár Gyula, jelesen érett.
 Gömör Sándor, jelesen érett
 Gröger Lajos, jelesen érett.
 Kis Kálmán, jelesen érett.
 10 Köves István, érett.
 Licskó Andor, jelesen érett.
 May Mátyás, érett.</p> | <p>Mezei Pál, jól érett.
 Misányi Lajos, jól érett.
 15 Móczár Antal, érett.
 Niedermüller Béla, érett.
 Orbán János, jól érett.
 Panágl Ferenc, jelesen érett.
 Papp Gyula, jelesen érett.
 20 Poberaj István, jól érett.
 Szabó Ferenc, érett.
 Szeleczy József, jól érett.
 Szimon András, jól érett.
 Tóth András, érett.</p> |
|--|---|
-

XIV.

Statisztikai adatok.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Összesen
	o s z t á l y								
a) A tanulók (nyilvános és magántanulók)									
Összes száma:									
Felvétetett az egész év folyamán	59	42	39	34	25	34	21	24	278
Vizsgálatot tett nyilvános tanulók száma	53	39	37	33	23	33	19	22	259
A vizsgálatot tett magántanulók száma	—	—	—	—	2	—	1	2	5
A vizsgálatot tett nyilvános és magántanulók közül ismétlő volt	4	2	1	—	1	—	—	—	8
A vizsgálatot tett nyilvános és magántanulók közül a görög nyelv helyett választott tárgyakat tanulta	—	—	—	—	2	—	—	3	5
A tanulók közül:									
a) egész tandíj fizető volt	37	28	29	24	17	16	8	7	166
b) felmentetett egészen	17	11	9	10	6	17	13	16	99
c) felmentetett részben	5	3	1	—	2	1	—	1	13
b) a tanulók közt vallásra nézve volt:									
Róm. kath.	45	37	30	29	25	30	17	21	234
Gör. kath.	4	1	—	—	—	1	—	—	6
Gör. kel. (román)	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gör. kel. (szerb)	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ág. evang.	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Reform.	1	—	1	2	—	—	—	—	4
Izraelita	3	1	6	2	—	2	3	2	19
Összesen:	53	39	37	33	25	33	20	24	264
c) a tanulók közt anyanyelvre nézve volt:									
Magyar	51	39	33	32	25	29	20	23	252
Német	1	—	4	1	—	1	—	1	8
Ruthén	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Tót	—	—	—	—	—	3	—	—	3
Összesen:	53	39	37	33	25	33	20	24	264
d) A tanulók nyelvlismerete:									
Csak magyarul beszél	49	31	30	32	19	26	12	15	214
Magyarul és németül	3	4	6	1	3	3	5	6	31
Magyarul és románul	—	2	—	—	—	—	—	—	2
Magyarul, németül és tótul	—	—	—	—	3	—	—	1	4
Magyarul és tótul	—	2	—	—	—	4	2	1	9
Magyarul, németül, románul és szerbül	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Magyarul és horvátul	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Magyarul és ruthénul	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Magyarul, németül és szerbül	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Összesen:	53	39	37	33	25	33	20	24	264

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Összesen
	o s z t á l y								
e) A tanulók szülei közt polgári állásra nézve volt:									
1. Östermelő:									
a) Önálló nagybirtokos és bérlő...	1	—	—	1	—	—	—	1	3
b) Önálló kisbirtokos és bérlő	5	6	9	3	7	4	1	2	37
c) Alkalmazott	1	2	—	2	—	2	—	2	9
2. Iparos:									
a) Önálló nagyiparos...	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) Önálló kisiparos	8	8	3	5	6	8	3	4	45
c) Alkalmazott	1	—	—	2	—	1	—	—	4
3. Kereskedő és vállalkozó:									
a) Önálló nagykereskedő.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) Önálló kiskereskedő, szatócs stb.	2	—	5	1	3	2	2	3	18
c) Alkalmazott	—	1	—	2	1	—	—	—	4
4. Tisztviselő:									
a) Köztisztviselő	9	6	2	7	2	4	6	1	37
b) Magán vagy társ. tisztviselő	2	2	5	2	—	1	1	3	16
5. Katona									
	1	1	—	—	—	4	1	—	7
6. Más értelmiségi									
	9	7	3	4	4	4	2	3	36
7. Személyes szolgálatot tevő									
	4	—	4	2	—	—	1	2	13
8. Magánzó									
	10	6	6	2	2	3	3	3	35
Összesen:	53	39	37	33	25	33	20	24	264
f) a tanulók életkora:									
9. életévét betöltötte									
10. " "	1	—	—	—	—	—	—	—	1
11. " "	21	—	—	—	—	—	—	—	21
12. " "	16	1	—	—	—	—	—	—	17
13. " "	12	23	6	—	—	—	—	—	41
14. " "	2	13	14	3	1	—	—	—	33
15. " "	1	2	9	16	3	—	—	—	31
16. " "	—	—	4	12	7	2	—	—	25
17. " "	—	—	4	2	6	14	—	1	27
18. " "	—	—	—	—	4	11	7	9	31
19. " "	—	—	—	—	3	5	6	4	18
20. " "	—	—	—	—	—	1	5	6	12
21. " "	—	—	—	—	1	—	1	1	3
Több " "	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Több " "	—	—	—	—	—	—	1	1	2
Összesen:	53	39	37	33	25	33	20	24	264
g) A tanulók illetősége:									
Kecskeméti városi	33	23	22	28	17	16	5	6	150
Pestmegyei	8	7	2	1	1	3	4	6	32
Budapest székesfővárosi	—	1	1	—	—	2	1	2	7

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Összesen
	o s z t á l y								
Arad megyei	—	—	—	—	—	1	—	1	2
Bács-Bodrog megyei	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Bars	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bereg	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Borsod	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Csanád	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Congrád	3	1	1	—	—	1	1	—	7
Esztergom	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fehér	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Gömör	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Heves	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Hont	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Jász-Nagykun-Szolnok megyei	1	—	1	2	1	1	—	—	6
Komárom megyei	—	—	1	—	—	1	—	—	2
Krassó-Szörény megyei	—	—	1	—	—	—	2	—	3
Maros-Torda	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Máramaros	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Moson	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Nógrád	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Nyitra	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Pozsony	—	1	—	—	—	1	1	—	3
Sáros	—	—	—	—	1	2	1	—	4
Somogy	—	—	—	—	—	2	—	—	2
Sopron	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Szabolcs	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Szatmár	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Szepes	—	—	—	—	1	1	1	—	3
Szilágy	1	1	—	—	—	—	—	—	2
Temes	1	1	4	1	2	—	—	2	11
Torontál	1	—	—	1	—	1	—	—	3
Trencsén	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Udvarhely	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Ung	2	—	1	—	—	—	—	—	3
Vas	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Zala	—	—	1	—	—	—	2	—	3
Horvátországi	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Összesen más megyebeli	12	8	12	4	7	12	10	10	75
Összesen:	53	39	37	33	25	33	20	24	264
b) A tanulók egészségi állapota:									
Könnyű betegségi eset	63	63	28	48	27	38	16	15	298
Súlyos betegségi eset	3	2	2	1	1	3	2	2	16
Járványos betegségi eset	1	1	2	—	—	—	—	—	4
Halállal végződő	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Összesen:	67	66	33	49	28	41	18	17	319
l) A tanulók magaviselete:									
Jó	39	30	31	29	21	28	18	18	214
Szabályszerű	14	9	6	4	2	5	1	4	45
Kevésbé szabályszerű	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rossz	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen:	53	39	37	33	23	33	19	22	259

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Összesen
	o s z t á l y								
j) A fegyelmi esetek száma:									
Igazgatói megrovásban részesült	1	1	—	—	—	—	—	4	6
Tanárkari megrovásban részesült	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tanács folytán eltávolított	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kizáratott	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen:	1	1	—	—	—	—	—	4	6
k) A tanulók mulasztása:									
Igazolt mulasztott órák száma	1034	832	476	423	201	523	216	289	3994
Igazolatlan mulasztott órák száma	4	6	—	—	—	—	—	—	10
Összesen:	1038	838	476	423	201	523	216	289	4004
Hány tanuló nem mulasztott	15	8	10	11	6	15	10	11	86
Hány tanuló mulasztott igazolatlanul	1	1	—	—	—	—	—	—	2
l) A tanulásban tett előmenetel:									
1. A rendes tantárgyakból:									
Minden tárgyból jeles eredménnyel	3	—	3	—	1	3	5	4	19
Minden tárgyból legalább jó eredménnyel	12	7	7	7	3	9	9	10	64
Minden tárgyból legalább elégséges eredménnyel	18	23	25	20	15	15	5	10	131
Egy tárgyból elégtelen	9	5	2	4	4	6	—	—	30
Két tárgyból elégtelen	2	1	—	—	2	—	—	—	5
Több tárgyból elégtelen	9	3	—	2	—	—	1	—	15
Összesen:	53	39	37	33	25	33	20	24	264
2. A rendkívüli tantárgyakból:									
A francia nyelvet tanulták	—	—	1	3	1	—	1	2	8
A rendkívüli rajzot tanulták	—	—	—	—	—	—	—	5	5
Az éneket tanulták	53	39	12	9	4	20	13	12	162
A gyorsírást tanulták	—	—	10	4	—	5	2	—	21
A zenét tanulták	—	—	3	1	—	7	3	5	19
Az egészségtant tanulták	—	—	—	—	—	—	19	—	19
Az Önképzőkör tagjainak száma:	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pártolók	—	—	—	—	23	34	—	—	57
Rendes tagok	—	—	—	—	—	—	20	22	42
m) Különféle adatok az év végén:									
Beteg (és nem vizsgázott)	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kimaradt az éven át	6	3	1	1	—	1	1	—	13
Meghalt	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Vizsgálatlan maradt	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Osztályozásban nem szerepelt	6	3	2	1	—	1	1	—	14

Jegyzet. Az óramulasztásnál és magaviseletnél csak a nyilvános tanulók vétetnek számba. Az illetőség nél a szülők vagy gyámok lakóhelye a mértékadó. Egy hétig a betegség könnyű, ha annak természetéből a megállapítás egyébként nem lehetséges. Súlyos baleset külön említettük. Az ünnepi mulasztások nem számítatnak. (Más vallásúaknál.)

Az érettségi vizsgálatok eredményének áttekintése az 1908—1909. iskolai évről.

A vizsgálatok ideje			A jelentkezők száma	Az írásbelin			Szóbelire bocsátott	A szóbelin				Az érettek közül														
				megfelelt	még nem felelt, ismétlő vizsgálatra útasított	szabálytalanságok miatt visszautasított		végleg elutasított	jelesen	jó	elégségesen	javító vizsg. útasított	ism. vizsg. útasított	végleg elutasított												
															é	r	e	t	pap-tanár	papi	tanári	jogi	orvosi	mérnöki	gazdászati	erőszeti
											p á l y á r a k é s z ű l															
1908. szeptember	pótló teljes	első	5	5	—	—	5	—	—	2	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	
		ism.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	kiegészítő	3	3	—	—	3	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	
	javító	32	—	—	—	24	—	—	24	8	—	—	—	—	1	10	1	—	1	—	2	1	7	1	—	
1908. december	pótló teljes	első	3	2	1	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		ism.	2	2	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	kiegészítő	1	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	javító	12	—	—	—	12	—	1	10	1	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	3	—	
1909. május—június	rendes teljes	első	23	23	—	—	23	9	8	6	—	—	—	12	—	4	3	—	2	—	—	—	—	2	—	
		ism.	1	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	kiegészítő	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	javító	3	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	

NB. A Vallás- és Közoktatásügyi Min. 31072/1908. sz. a. kelt rendelete értelmében az iskola év folyamán 9 ifju tett a görög nyelvből kiegészítő érettségi vizsgálatot, még pedig 5 jeles, 2 jó és 2 elégséges eredménnyel.

XV.

Értesítés az 1909—10. tanévre.

Augusztus 30-ikán lesznek a pótló-, javító- és felvételi vizsgálatok; ugyancsak 30-ikán a magántanulók írásbeli- és 31-ikén magántanulók szóbeli vizsgálatai.

Szeptember 1., 2. és 3. napjain d. e. 8—12-ig végezzük a beírásokat; ezen túl egy hétig csak oly tanulókat vesz fel az igazgató, kik elmaradásukat elfogadható okokkal (pl. betegség stb.) igazolni tudják. A még későbbben jelentkezők felvételét a főgimn. igazgatóság útján benyújtott s egy koronás bélyeggel ellátott folyamodvány alapján egész tanéven át a tanker. kir. főigazgatóság engedheti meg.

Az első osztályba 68 nyilvános tanuló vehető fel és pedig első sorban szeptember 1-én csakis helybeli róm. kath. vallásúak; 2-ikán és 3-ikán vidéki róm. kath. vallásúak, s amennyiben a jelzett szám be nem telik, más vallásúak is.

A II—VIII. osztályba beiratkozó tanulók valláskülönbség nélkül iratkozhatnak be már az első napon.

Az első osztályba oly tanulók iratkozhatnak be, kik az elemi osztályokat legalább elégséges eredménnyel végezték, vagy ennek hiányában a fölvételi vizsgálatot jó sikerrel kiállják; továbbá életük 9-ik évét betöltötték és 12 évesnél nem idősebbek; 12 évesnél idősebb tanuló fölvétele fölött (*az első osztályba!*) a tanári testület hoz határozatot.

Beíraskor minden tanuló köteles magával hozni az előző évről szóló iskolai bizonyítványát; — *az első osztályba beiratkozók, vagy más tanintézetből jött felsőbb osztályú tanulók* is ezen felül születési bizonyítványukat (hiteleset, bélyeggel ellátottat) és újraoltási bizonyítványt is hozzanak.

Minden tanuló kivétel nélkül fizet a beíraskor 4 korona beírási díjat, egy koronát az ifjúsági könyvtára, egy koronát a végértéstitőre, 50 fillért az országos tanári nyugdíjintézet céljaira és 20 fillért tintára; összesen és 70 fillért. Ez alól senki sem menhető föl.

Az iskolapénzt (u. n. *tandíjat*) illetőleg a helybeli róm. kath. vallású tanulók 30 koronát fizetnek egész évre; a vidéki róm. kath. vallásúak és a más vallásúak akár helybeliek, akár vidékiek, 48 koronát fizetnek, melynek fele a beíraskor, fele február hó első felében fizetendő le. (A róm. kath. egyházközségnek 1907. január 27-ikén 170. sz. a. hozott határozata.)

Megjegyzendő, hogy a szegénysorsú, jó viseletű és jó előmenetelű tanulók tandíjmentességért folyamodhatnak. Az eljárás a következő: A folyamodványt a kecskeméti róm. kath. egyházközséghez kell címezni (bélyeg nélkül): mellékelni kell hozzá a folyó évről kiállított szegénységi bizonyítványt és a múlt évvégi osztálybizonyítványt; az így felszerelt folyamodványt legkésőbb szeptember 25-ig a főgimnázium igazgatójánál kell beadni.

Később folyamodni nem lehet.

Ha a tandíj fizetése alól fölmentett tanuló az első félév végén (jan. 31.) csak egy tantárgyból is elégtelen tanjegyet kap, vagy magaviselete nem megfelelő, tandíjmentességét elveszti és a második félévi tandíjat meg kell fizetnie.

Azon tanuló, ki a tanév végén egy tantárgyból kapott elégtelen osztályzatot, a jövő tanév elején, augusztus 30-ikán, a tanári kar engedélyével javító vizsgálatot tehet.

Aki pedig két tantárgyból kapott elégtelen tanjegyet és javítani akar, folyamodnia kell a »*Budapest-vidéki tankerület kir. főigazgatóságához*«; folyamodványát egy koronás bélyeggel kell ellátnia, csatolnia kell hozzá a tanévvégi bizonyítványát s *az így felszerelt folyamodványt legkésőbb július 8-ig a főgimnázium igazgatójánál kell beadni.*

Aki kettőnél több tantárgyból kapott elégtelen tanjegyet, javító vizsgálatra nem bocsátható.

Bukott ismétlő tanuló középiskolába többé nem járhat.

A javító- és pótló-vizsgálatot csak azon intézetben lehet letenni, amelyben az illető tanuló az elégtelen osztályzatot kapta, vagy a vizsgálatot fontos okból, pl. betegség miatt nem tette le.

A szeptemberi javító- és pótló-érettségi vizsgálatokra való jelentkezés határideje augusztus 15-ike; ez időre az illetők okmányaikat a főgimnázium igazgatójához adják be.

A beírások alkalmával a vidéki szülők, vagy gyámok kötelesek oly helyettest bemutatni, kire gyermekük, vagy gyámoltjuk gondos felügyeletét átruházzák.

Kecskemét, 1909. június hó 29-én.

Dr. Tóth György,

főgimn. igazgató.

AZ 1909–910. TANÉVBEN HASZNÁLANDÓ TANKÖNYVEK JEGYZÉKE

I. osztály.

- Róm. kath. Nagyobb Katekizmus Bpest. 1908. e. sz. 218/1908.
- Szabó:** Magyar nyelvtan, mondattani alapon Budapest, 1903. eng. sz. 3391/1903.
- Szabó:** Magyar olvasókönyv I. rész. Budapest, 1904. e. sz. 1605/1904.
- Pirchala I.:** Latin nyelvtan. Pozsony. 1901. e. sz. 456/1902.
- Atkinson H. W. és Pearce J. W. E.** Latin olvasókönyve alapján **Geréb József és Morvay Győző Kis latin Nyelvkönyve. Bpest, 1907.**
- Kőrösi A.:** Földrajz, Budapest, 1900. eng. sz. 5094/1900.
- Ormándy M.:** Természetrájk. Budapest, 1904. e. sz. 3568/1904.
- Lutter N.:** Közönséges számtan. Budapest, 1902. e. sz. 3427/1902.
- Huszka J.:** Rajzoló geometria I. r. Bpest, 1903. e. sz. 2011/1902.
- Szepesi I.:** Imák és énekek.
- S e g é d k ö n y v :
- Kogutowitz:** Iskolai térkép.

II. osztály.

- Adjutus Secundus:** Az ó-szövetségi bibliai történetek magyarázata I. r. Szatmár, 1901. Kis Katekizmus XLIII. k. Budapest, 1896.
- Szabó I.:** Magyar nyelvtan II. r. Budapest, 1904. e. sz. 5455/1904.
- Szabó I.:** Magyar olvasókönyv II. r. Bpest, 1903.
- Pirchala I.:** Latin nyelvtan, Pozsony, 1901.
- Atkinson H. W. és Pearce J. W. E.** Latin olvasókönyve alapján **Geréb József és Morvay Győző Kis latin Nyelvkönyve. Bp. 1907.**
- Kőrösi A.:** Földrajz, II. r. Budapest, 1900. e. sz. 3233/1900.
- Ormándy M.:** Természetrájk II. r. Bpest, 1900. e. sz. 2832/1900.
- Lutter N.:** Közönséges számtan. Budapest, 1903. e. sz. 3596/1903.
- Huszka I.:** Rajzoló geometria II. r. Bpest, 1903.
- Szepesi I.:** Imák és énekek.
- S e g é d k ö n y v :
- Kogutowitz:** Iskolai térkép.

III. osztály.

- Adjutus Secundus:** Az új-szövetségi bibliai történetek magyarázata II. r. Szatmár, 1902. Kis Katekizmus XLIII. k. Budapest, 1906.
- Szabó Ignác dr.:** Rendszeres magyar nyelvtan. Budapest, 1906. e. sz. 3169/1905.
- Szabó Ignác dr.:** Magyar olvasókönyv III. r. Budapest, 1906.
- Miklós—Kaiblinger:** Német nyelvkönyv. Bpest, 1907. e. sz. 48824/1907.
- Atkinson H. W. és Pearce J. W. E.** Latin olvasókönyve alapján **Geréb József és Morvay Győző Kis latin Nyelvkönyve Bp. 1907.**
- Pirchala I.:** Latin nyelvtan. Pozsony, 1904.
- Pirchala I.:** Latin olvasókönyv a III. és IV. osztály számára I—II. k. Pozsony, 1902. e. sz. 457., 458/1902.
- Varga O.:** A magyarok története és Magyarország a jelenben. Budapest, 1900. e. sz. 3537/1900.
- Kőrösi A.:** Földrajz II—III. r. Bpest, 1900. e. sz. 3233/1900.
- Vörös Cyrill:** A fizikai és math. földrajz elemei. Budapest, 1902. e. sz. 1547/1902.
- Lutter N.:** Közönséges számtan. Budapest, 1903. e. sz. 3596/1903.
- Huszka J.:** Rajzoló geometria III. r. Bpest, 1903.
- Szepesi I.:** Imák és énekek.

S e g é d k ö n y v e k :

- Schmidt J.:** Latin-magyar és Magyar-latin szótár I—II. k. Budapest, 1901.
- Kelemen B.:** Német-magyar és Magyar-német szótár. Budapest, 1900.
- Kogutowitz:** 10 térkép a magyarok tört.
- Kogutowitz:** Iskolai térkép.

IV. osztály.

- Pokorny:** R. kath. kisebb szertartástan. 1906. Kis Katekizmus XLIII. k. Budapest, 1896.
- Lehr A.:** Arany Toldija XII. k. Budapest. e. sz. 51922/1892.
- Bartha—Prónai:** Stilisztika. Bpest, 1903. e. sz. 1529/1903.
- Pirchala I.:** Latin nyelvtan. Pozsony, 1901.
- Pirchala I.:** Latin olvasókönyv a III. és IV. oszt. számára I—II. k. Pozsony 1900.

Miklós—Kaiblinger: Német nyelvkönyv. Bpest. 1907. e. sz. 48824/1907.

Varga O.: A magyarok története II. r. Budapest 1901. e. sz. 4348/1901.

Pintér P.: Növénytan. Bpest, 1902. e. sz. 3209/1901.

Borossay D.: Algebra II. kiad. Budapest, 1905. e. sz. 3557/1901.

Huszka J.: Rajzoló geometria IV rész, Budapest, 1900.

Szepesi I.: Imák és énekek.

S e g é d k ö n y v e k :

Mint a III. osztályban.

V. osztály.

Titz A.: Katholikus hittan a középiskolák V. oszt. számára III. k. Budapest, 1904.

Bartha—Prónai: Retorika. Bpest, 1904. e. sz. 2659/1904.

Albrecht J.: Német nyelvtan. Pozsony 1904.

Albrecht J.: Német olvasókönyv I. r. II. kiadás. Budapest, 1902. e. sz. 2607/1902.

Kapossy L.: Ciceronis pro A. L. Archia poeta. (J. T. 61.) Bpest, 1899. e. sz. 4084/1899.

Schambach Gy.: Cic. de imp. Gnaci Pompei. (J. T. 27.) Bpest, 1901. e. sz. 3756/1901.

Csengeri J.: Ovidius-szemelvények. (J. T. 64.) Budapest, 1903. e. sz. 4052/1903.

Maywald J.: Görög nyelvtan IV. kiadás, e. sz. 42478/1893.

Maywald J.: Görög gyakorló és olv. könyv az V. oszt. számára, e. sz. 51108/1890.

Szölgvény J.: Világtörténelem I. r. Budapest, 1902. e. sz. 5121/1902.

Pintér P.: Állattan. Budapest, 1903. eng. sz. 3425/1902.

Borossay D.: Algebra II. kiad. Bpest, 1905. e. sz. 3551/1901.

Lóky B.: Geometria. I. r. Budapest, 1904. eng. sz. 3774/1904.

Szepesi I.: Imák és énekek.

S e g é d k ö n y v e k :

Molnár S.: Latin stílusgyakorlatok. Baja. 1901.

Horváth B.: Római régiségek III. kiadás. Budapest, 1900. e. sz. 5292/1900.

Schmidt J.: Latin-magyar és Magyar-latin szótár I—II. Bpest, 1901. e. sz. 4610/1901.

Kelemen B.: Német-magyar és Magyar-német szótár. Bpest, 1900. e. sz. 486/1900.

Kogutowitz: Történelmi atlasz.

Sebestyén K.: Irodalomtörténet. Bpest, 1903.

G ö r ö g p ó t l ó t a n k ö n y v e k :

Badics F.: Magyar irod. olvasókönyv I. rész. Budapest, 1901. e. sz. 4355/1901.

Kempf: Homéros Iliása. Budapest, 1902. e. sz. 3963/1902.

Kempf: Homéros Odyssea-ja. Bpest, 1902. e. sz. 31845/1892.

Geréb J.: Szemelvények Herodotos történeti műveiből. Budapest, 1901. e. sz. 3842/1901.

VI. osztály.

Titz A.: Erkölcstan, Bpest, 1905.

Bartha—Prónai: Poetika és olvasókönyv. Budapest, 1904.

Albrecht J.: Német nyelvtan. Pozsony. 1904.

Albrecht J.: Német olvasókönyv II. r. II. k. VI. osztály számára. Budapest, 1903. eng. sz. 2336/1903.

Kalmár E.: Szemelvények T. Livius római történetéből. Bpest, 1900. e. sz. 3165/1900.

Wirth Gy.: Szemelvények Pi Vergilius M. Aeneiséből. Bpest, 1905. e. sz. 3279/1905.

Maywald J.: Görög nyelvtan IV. kiad.

Maywald J.: Görög gyakorló és olv. könyv II. r., III. kiad. Budapest, e. sz. 127/1902.

Szölgvény J.: Világtörténelem II. r. Bpest, 1902. e. sz. 10290/1902.

Pintér P.: Ásványtan. Bpest, 1903. e. sz. 3132/1903.

Borossay D.: Algebra. II. k. Bpest, 1905.

Lóky B.: Geometria I. r. Budapest, 1904. e. sz. 3774/1904.

Szepesi I.: Imák és énekek.

S e g é d k ö n y v e k :

Az V. osztály segédkönyvein kívül:

Lutter N.: Sorszámí táblák, Budapest.

G ö r ö g p ó t l ó k ö n y v e k :

Badics: Magyar irod. olvasókönyv II. kiad. Athaeneum, 1903.

Csengeri I.: Aischylos Oresteiaja. Kisfaludy-társaság e. sz. 20025/1894.

Csiky G.: Sophokles Antigónéja. Jeles I. 20. sz. II. kiad. e. sz. 22424/1883.

Kemenes (Kempf) I.: Euripides Iphigénéja. Jeles I.

Wagner—Horváth: Görög régiségek II. k. e. sz. 2876/1900.

VII. osztály.

- Titz A.:** Kath. egyháztörténet. Bpest, 1906.
- Bartha J.:** A magyar nemzeti irodalom története I. k. Bpest, 1905. e. sz. 4390|1905.
- Szinnyei J.:** A magyar nyelv III. kiadás. Budapest, 1902. e. sz. 5125|1901.
- Bartal—Malmosi:** C. Sallusti Cr. libri de coniuratione Cat. et de bello Jugurthino. Bpest, 1891. e. sz. 10968|1891.
- Ince J.:** Cicero in Verrem. Budapest, 1902. e. sz. 2522|1902.
- Wirth Gy.:** Szemelvények P. Vergilius M. Aeneiséből. Bpest, 1905. e. sz. 3279|1905.
- Albrecht J.:** Német nyelvtan. Pozsony, 1904.
- Albrecht J.:** Német olvasókönyv a VII. oszt. számára e. sz. 4936|1903.
- Heinrich.:** Wilhelm Tell. Budapest, (J. T.) e. sz. 4682|1903.
- Weber:** Herm. u. Dorothea. Budapest, 1903. (J. T.) e. sz. 8716|1890.
- Geréb J.:** Görög prózai szemelvények Herodotos, Xenophon és Platon irataiból. Bpest, 1902. e. sz. 3606|1902.
- Csengeri J.:** Homeros Odysseiája. Bpest, 1898. e. sz. 5632|1888.
- Csengeri J.:** Homerosi realiak. Budapest, 1903. e. sz. 4315|1898.
- Szölgvény J.:** Világtörténelem III. r. Bpest, 1903. e. sz. 25266|1893.
- Vörös Cyrill.:** Kísérleti természettan. Bpest, 1901. e. sz. 2572|1901.
- Borossay D.:** Algebra. II. kiad. Bpest, 1905.
- Dr. Lóky B.:** Geometria II. r. Bpest, 1904
- Szepesi.:** Imák és énekek.
- S e g é d k ö n y v e k:
- Mint a VI. osztályban.
- Crosa M.:** Német stílusgyakorlatok. eng. sz. 1515|1903.
- Elischer—Fröhlich:** Szótár Homeros két eposához. I. k. Budapest, 1888.
- G ö r ö g p ó t l ó t a n k ö n y v e k:
- Badics F.:** Magyar irod. olvasókönyv III. k. Bpest, 1902. e. sz. 3668|1902.
- Földi I.:** Demosthenes válogatott beszédei. Budapest, 1903. e. sz. 2480|1903.
- Szilasi M.:** Szemelvények Thukydidesből. Budapest, 1899. e. sz. 4578|1899.
- Wagner—Horváth:** Görög régiségek II. k. e. sz. 2876|1900.

VIII. osztály.

- Schütz A.:** Ker. Kath. Hitvédelem.
- Bartha J.:** A magyar nemzeti irodalom története II. k. Bpest, 1906. e. sz. 76618|1907.
- Albrecht J.:** Német nyelvtan, Pozsony, 1904.
- Albrecht J.:** Német olvasókönyv a VII. és VIII. oszt. számára. Budapest, 1903.
- Maywald J.:** Goethe Iphigeniája. e. sz. 3613|1902.
- Dávid—Pozder:** Tacitus műveiből való szemelvények II. kiad. 1901. e. sz. 413|1901.
- Wirth Gy.:** Szemelvények Horatius műveiből. Bpest, 1902. e. sz. 2863|1902.
- Csengeri J.:** Homeros Iliása II. kiad. Bpest, 1898. e. sz. 1175|1898.
- Csengeri J.:** Homerosi realiak. Bpest, 1903. e. sz. 4315|1889.
- Geréb J.:** Görög prózai szemelvények Herodotos, Xenophon és Platon irataiból. Budapest, 1902. e. sz. 3606|1902.
- Jászai R.:** Magyar oknyomozó történet. Budapest, 1904. e. sz. 3323|1904.
- Borossay D.:** Algebra. II. kiad. Bpest, 1905.
- Dr. Lóky B.:** Geometria II. r. Bpest, 1904.
- Vörös Cyrill.:** Kísérleti természettan. Bpest, 1901. e. sz. 2572|1901.
- Szitnyai E.:** Lélektan és logika. Budapest, 1903. e. sz. 3822|1903.
- Szepesi:** Imák és énekek.
- S e g é d k ö n y v e k:
- Mint a VII. osztályban.
- G ö r ö g p ó t l ó t a n k ö n y v e k:
- Földi J.:** Szemelvények Platonból. Budapest, 1904.
- Morvay—Gerecze:** A képzőművészetek története.
- Wagner—Horváth:** Görög régiségek II. k. 1900.

Rendkívüli tantárgyak.

- Bódogh János:** A magyar gyorsírás kimerítő tankönyve I. és II. r. Szeged, 1904.
- Bartos Fülöp és Chovancsák István dr.:** Francia nyelvtan. Budapest, 1906. eng. sz. 841|1906.
- Erdődy—Szent-Gály:** Módszeres énektan. e. sz. 29478|1906.
- Fodor József dr.:** Egészségtan. Budapest, 1904.

T A R T A L O M.

I. A kecskeméti r. kath. főgimnázium éremgyűjteménye	3—80
II. Tanári kar... ..	81—84
III. A bevégzett tananyag	84—90
IV. Írásbeli feladatok	90—91
V. A főgimn. története az 1908—1909. tanévben	92—97
VI. A főgimnázium külső viszonyai... ..	97—98
VII. Könyv- és szertárak	98—103
VIII. Önképző-kör	103—107
IX. Gyorsíró-kör	107—108
X. Segélyző-Egyesület	108—109
XI. Jegyzőkönyv a pályázatokról	109—112
XII. Ösztöndíjak, jutalmak, segélyezések	113—115
XIII. A tanulók érdemsorozata... ..	116—125
XIV. Statisztikai adatok	126—130
XV. Értesítés az 1909—10. tanévre	131—132
Az 1909—10. tanévben használandó tankönyvek jegyzéke	133—135

